

Annet Jager
Erik Keppels

Intredeposities van mbo'ers-groen in 2014

*en ontwikkelingen in intredeposities van
mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar
na diplomering*

INTREDEPOSITIES VAN MBO'ERS-GROEN IN 2014

Intredeposities van mbo'ers-groen in 2014

*en ontwikkelingen in intredeposities van mbo groen
gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering*

Annet Jager
Erik Keppels

Nijmegen, september 2015

www.mbogroengediplomeerden.nl
Professor Molkenboerstraat 9
6524 RN Nijmegen
Tel. 024 - 382 32 40 / info@www.mbogroengediplomeerden.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Annet Jager
Erik Keppels

Intredeposities van mbo'ers-groen in 2014
en ontwikkelingen in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering

ISBN 978-90-77202-85-2

NUR 840

©2015 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Samenvatting, conclusies en beschouwing	1
Samenvatting onderzoeksresultaten	1
Conclusies	7
Beschouwing	9
1 Inleiding	11
Deel I – Ontwikkelingen in intredeposities van mbo groen gediplomeerden	15
2 Vergelijking intredeposities in 2010 t/m 2014	17
2.1 Samenstelling van de onderzoekspopulatie	17
2.2 Intredefuncties van werkenden	19
<i>Intermezzo 1 – Mbo groen gediplomeerden werkzaam in de sociale werkvoorziening</i>	21
2.3 Vervolgopleidingen van doorstudeerders	24
2.4 Waardering van de mbo groen opleiding	25
2.5 Mbo groen vergeleken met het overige mbo	28
<i>Intermezzo 2 – Het arbeidsmarktperspectief van mbo groen in vergelijking met overig mbo</i>	29
Deel II – Intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2014	33
3 Anderhalf jaar na diplomering: werken of doorstuderen?	35
4 Intredefuncties van werkenden	37
4.1 Intredesegmenten op de arbeidsmarkt	37
4.2 De aansluiting tussen intredefuncties en mbo groen	40
4.3 Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling	42
4.4 Oordeel over de intredefunctie	43
5 Vervolgopleidingen van doorstudeerders	45
5.1 Vervolgopleidingen	45
5.2 De aansluiting met mbo groen	46
6 Waardering van de mbo groen opleiding	47
6.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten	47
6.2 Oordeel over de mbo groen opleiding	47
7 Opleidingsrichtingen mbo groen met elkaar vergeleken	51
<i>Intermezzo 3 – Arbeidsmarktrelevantie: aansluitend werk en werkloosheid</i>	56
8 Mbo groen vergeleken overig mbo	59
8.1 Arbeidsmarktdiscrepanties: doelmatigheid	59

8.2	De aansluiting tussen opleiding en intredefunctie	60
8.3	Doorstroom naar vervolgopleidingen	61
8.4	De kwaliteit van de mbo opleiding	61
Bijlage 1: Opzet en respons van het intredeonderzoek 2014		63
Bijlage 2: Samenstelling van de onderzoekspopulatie		65
Bijlage 3: Statistische bijlage: Overzichten per hoofdstuk		71

Samenvatting, conclusies en beschouwing

Waar komen gediplomeerden van mbo groen terecht anderhalf jaar nadat ze hun mbo-diploma hebben behaald, ofwel wat zijn hun intredeposities op de arbeidsmarkt, in vervolgonderwijs of anderszins? Dit rapport is het vijfde rapport in een reeks over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden.

Het eerste deel van dit rapport beschrijft op hoofdlijnen de ontwikkelingen in intredeposities van vijf cohorten mbo groen gediplomeerden in 2010 tot en met 2014. Het tweede deel van het rapport gaat gedetailleerd in op de intredeposities eind 2014 van degenen die in 2013 zijn gediplomeerd. Er wordt ingegaan op de intredefuncties van werkenden, vervolgopleidingen van doorstudeerders, de aansluiting van intredefuncties en vervolgopleiding met de mbo groen opleiding en waardering van de gevolgde opleiding. Specifieke aandacht gaat hierbij uit naar vergelijkingen tussen de verschillende opleidingsrichtingen van het mbo groen. Bovendien worden op kernpunten vergelijkingen gemaakt tussen gediplomeerden van het mbo groen en van het overige mbo.

In drie intermezzo's worden de uitkomsten van het onderzoek nader beschouwd in relatie tot enkele beleidsmatig relevante issues.

Bij intermezzo 1 en 2 is specifieke aandacht voor opleidingsniveau 1. Het betreft mbo groen gediplomeerden werkzaam in de sociale werkvoorziening¹ en het arbeidsmarktperspectief van mbo groen in vergelijking met het overige mbo.

Het derde intermezzo gaat in op het arbeidsmarktperspectief van de diverse opleidingsrichtingen in het mbo groen.

Samenvatting onderzoeksresultaten

Intredeposities: werken, studeren of werkloos

Nog steeds zijn gevolgen van de economische crisis van de afgelopen jaren goed zichtbaar. De werkloosheid onder mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering is tussen 2010 en 2014 flink gestegen (3,9% → 7,1% → 9,6% → 12,6% → 13,8%). Dat geldt overigens voor het overige mbo, zij het dat de werkloosheid van mbo'ers groen de laatste jaren iets hoger ligt. Wanneer gerekend wordt conform de nieuwe definitie van het CBS dan bedraagt de werkloosheid in 2014 onder mbo groen gediplomeerden 10 procent en onder overige mbo gediplomeerden 9,5 procent.²

Het aandeel gediplomeerden mbo'ers groen, dat anderhalf jaar na afstuderen werkzaam is, blijft door de jaren heen gelijk met circa 55 procent. Ook het aandeel dat voltijds studeert blijft stabiel

1 Naar aanleiding van specifieke vragen van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

2 Oude definitie werkloosheid conform CBS: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Bij de nieuwe definitie wordt uitgegaan van minimaal 1 uur betaald werk per week.

rond 25 procent. De toename van de werkloosheid tussen 2010 en 2014 is gepaard gegaan met een daling van het aandeel gediplomeerden dat werk en studie combineert (18% → 10%).

Intredefuncties van werkenden

Intredesegmenten op de arbeidsmarkt

Mbo groen gediplomeerden werken bij hun arbeidsmarktintrede voornamelijk in de sectoren:

- landbouw, bosbouw en visserij (fokken en houden van dieren, dienstverlening voor de landbouw);
- industrie (vnl. sociale werkvoorziening, klein deel voedingsindustrie);
- groot- en detailhandel (bloemisten, tuincentra, dierenwinkels, supermarkten/warenhuizen);
- verhuur roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (vnl. landschapsverzorging);
- advisering, onderzoek en specialistische dienstverlening (vnl. veterinaire dienstverlening).

Zeven procent van de mbo'ers groen werkt in de sociale werkvoorziening, maar in 2012 en 2013 lag dat aandeel beduidend hoger (20% en 15%). Het betreft een specifieke groep gediplomeerden, namelijk bbl'ers van 30 jaar en ouder, waarvan in 2014 minder in de onderzoeks-populatie en gehele populatie aanwezig zijn.

Er is daarentegen in 2014 – na een daling in voorgaande jaren – sprake van een stijging van het aandeel gediplomeerden dat in de branche landschapsverzorging werkt (2010: 16% → 2013: 10% → 2014: 15%).

Al met al werkt tussen 2010 en 2014 circa driekwart van de mbo'ers groen anderhalf jaar na afstuderen in een groen arbeidsdomein.

Er is sprake van een daling van het beroepsniveau; het aandeel werkzaam op ISCO-niveau 1 is gestegen van minder dan 10 procent in 2010-2012 naar 22 procent in 2014. Tegelijkertijd is sprake van een daling van het aandeel dat werkzaam is op ISCO-niveau 2. In 2010-2012 werkt meer dan 80 procent op ISCO-niveau 2, in 2014 is 66 procent op dit beroepsniveau werkzaam vooral in dienstverlenende en verkoopberoepen (28%) en als geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers (23%). Daarnaast werkt 11 procent op ISCO-niveau 3 voornamelijk als technici en vakspecialisten.

Kenmerken van de intredefuncties

Steeds minder mbo'ers groen hebben een vaste aanstelling. In 2010-2012 was dat het geval voor bijna twee derde van de gediplomeerden, in 2014 gaat het over de helft van hen. Steeds vaker heeft men een aanstelling zonder uitzicht op een vast contract.

In 2014 is het gemiddelde bruto-uurloon met €8,86 duidelijk lager dan in de voorgaande jaren (2010, 2011 en 2013 €9,25)³. Het bruto-uurloon van de mbo'ers groen blijft achter bij dat van overige mbo gediplomeerden (overigens is bij hen in 2014 ook sprake van een daling).

Ondanks een lagere verdienste (en minder goede aansluiting) zijn de mbo groen gediplomeerden gemiddeld over de gehele linie ongeveer net zo tevreden over hun functie als de overige mbo gediplomeerden. Dat aandeel is de afgelopen jaren vrij constant gebleven; ongeveer twee derde is tevreden over hun intredefunctie.

³ Van werkenden met minimaal 12 uur per week betaald werk.

De aansluiting met mbo groen

Afgelopen drie jaren is er bij ongeveer een kwart van de mbo groen gediplomeerden geen match tussen hun werk en hun genoten opleidingsniveau en -richting. In 2010 en 2011 ging dat nog om een vijfde van de werkenden.

In de periode 2010 – 2014 werkt ongeveer twee derde van de mbo'ers groen in een intrede-functie waarvan het niveau overeenkomt met het opleidingsniveau, maar in 2012 was het aandeel werkenden met een *verticale match* lager (56%).

Door de jaren heen zijn ongeveer zes op de tien mbo'ers groen in hun intrede-functie werkzaam in eenzelfde richting als waarvoor opgeleid – *horizontale match* -, met uitzondering van het jaar 2011 toen dat aandeel duidelijk hoger lag (74%).

Alle jaren zijn zowel de verticale als de horizontale match voor de overige mbo gediplomeerden beter (circa 70%-75%). De mbo groen gediplomeerden lijken dus structureel minder vaak een passende baan te vinden. Nadere analyse laat echter zien dat dit wordt veroorzaakt doordat het mbo groen verhoudingsgewijs een fors aandeel gediplomeerden op niveau 1 heeft. Deze groep heeft een lagere verticale match dan de andere opleidingsniveaus in het mbo groen. De verticale match voor de niveaus 2, 3 en 4 van het mbo groen is daarmee niet slechter dan voor gediplomeerden mbo techniek of economie maar wel lager dan voor mbo zorg en welzijn. Het meerjarige loopbaanonderzoek toont ook aan dat de mbo'ers groen met een niveau 1 diploma in hun verdere loopbaan een inhaalslag maken: de verticale match stijgt sterk in de twee jaar na intrede op de arbeidsmarkt.

Het grootste deel van zowel de werkende mbo groen gediplomeerden als overige mbo gediplomeerden noemt de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en intrede-functie voldoende tot goed. De mbo'ers groen zijn daarin iets minder positief dan overige mbo'ers – vooral in 2014 (70% en 77%).

Tussen 2010 en 2014 ervaart bijna een vijfde van de mbo'ers groen in de intrede-functie *onderbenutting* van de eigen kennis en vaardigheden en ruim tien procent vindt dat hun kennis en vaardigheden voor de functie *tekortschieten*. Mbo groen gediplomeerden noemen het vaakst tekortkomingen in vakkennis en daarnaast tekortkomingen in het toepassen van kennis en technieken in de praktijk en nauwkeurigheid en zorgvuldigheid.

Loopbaanperspectieven

Het aandeel mbo groen gediplomeerden dat met de intrede-functie maar beperkte of zeer beperkte carrièremogelijkheden ziet is gestegen van circa 25 procent in 2010 en 2011 naar 30 procent in de jaren daarna. Het aandeel dat veel of heel veel carrièremogelijkheden ziet is alle vijf de jaren redelijk gelijk gebleven met 40 procent. Bij overige mbo gediplomeerden is dat in de afgelopen jaren hoger (49%-46%).

Mbo groen gediplomeerden die in de groene sector werkzaam zijn, zien over de gehele linie meer loopbaanperspectieven dan zij die in een niet-groene sector werken. Werken in de groene sector bevalt de mbo'ers groen; in recente jaren wil ruim driekwart er in de toekomst blijven werken.

Doorstudeerders

Doorstroom naar vervolgopleidingen

Door de jaren heen zijn er duidelijke grote veranderingen in de keuze van doorstudeerders voor de type vervolgopleidingen, het betreft voornamelijk schommelingen in de keuzes. Gemiddeld kiest 50 tot 60 procent een vervolgopleiding op het mbo en rond 40 procent op het hbo. In 2014 is de hbo doorstroom hoger aangezien vooral de doorstroom naar hbo groen is toegenomen (24%). Een even groot deel kiest in dit jaar voor een niet-groene hbo opleiding.

In 2014 wordt doorstuderen in het mbo twee keer zo vaak in het groene mbo gedaan (29%) dan in het niet-groene mbo (15%).

Oordeel over aansluiting tussen mbo groen en vervolgopleiding

Ongeveer 65 tot 70 procent van zowel de mbo groen als overige mbo doorstudeerders vindt de aansluiting van de mbo opleiding met de vervolgopleiding redelijk tot goed. In 2013 en 2014 zijn de mbo'ers groen hierover minder positief in vergelijking met de jaren ervoor en in vergelijking met overige mbo'ers.

Het meest positief over de aansluiting zijn degenen die doorstuderen in een (andere) groene mbo opleiding. Ongeveer de helft van hen vindt deze aansluiting goed. In 2014 ligt dat aandeel lager (43%). Over de aansluiting met een vervolgopleiding in het groene hbo zijn de doorstudeerders in 2014 minder positief. Ook zijn zij hierover de afgelopen jaren kritischer geworden; beoordeelde in 2011 en 2012 nog circa 30 procent van de doorstudeerders deze aansluiting met hbo groen als goed, in 2013 en 2014 gaat het om circa 15 procent.

Waardering van de mbo groen opleiding

Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

Ongeveer vier op de tien mbo'ers groen – zowel werkenden als doorstudeerders – menen dat hun mbo groen opleiding een goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt. Dat aandeel is de afgelopen jaren niet echt veranderd. Ook is gelijk gebleven dat circa de helft van de gediplomeerden vindt dat de mbo groen opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Afgelopen jaren zijn mbo groen gediplomeerden iets minder positief dan overig mbo gediplomeerden, maar dat verschil is in 2014 verdwenen.

Moeilijkheidsgraad, diepgang en breedte

De mbo groen gediplomeerden zijn het meest kritisch over de *moeilijkheidsgraad van de opleiding*. In alle onderzoeksjaren meent circa 40 procent van de mbo groen gediplomeerden dat de gevolgde opleiding te makkelijk is en te weinig diepgang heeft. Circa een derde vindt de opleiding uitdagend qua niveau. Ongeveer een kwart van de mbo groen gediplomeerden vindt dat de opleiding te smal is, een iets groter deel van circa 30 procent vindt de opleiding echter te breed. Over het algemeen verschillen de oordelen van de mbo groen gediplomeerden niet veel met die van overige mbo gediplomeerden.

Andere opleidingsaspecten

In 2011 tot en met 2014 zijn de mbo groen gediplomeerden positiever in hun oordeel over het diverse palet aan voorgelegde opleidingsaspecten dan in 2010. Het oordeel over vrijwel de meeste opleidingsaspecten is vanaf 2011 min of meer gelijk gebleven.

De mbo groen gediplomeerden zijn de afgelopen jaren het meest tevreden over de sfeer op school (circa 65%) – en hierover positiever dan overige mbo'ers –, de huisvesting (circa 55%) en de hoeveelheid praktijk (circa 50%).

Ongeveer de helft van de mbo groen gediplomeerden is in de afgelopen jaren positief over de voorzieningen, de kwaliteit en manier van lesgeven van docenten, en de manier van examinering en kwaliteit van examens.

Hoewel een deel van de gediplomeerden tevreden is over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden (30%-35%) en de studiebegeleiding (circa 40% is tevreden), is een relevante groep van ongeveer 30 procent van de mbo groen gediplomeerden hier ontevreden over. Het blijven daarom belangrijke verbeterpunten.

Over de genoemde aspecten verschillen de oordelen van de mbo'ers groen en overige mbo'ers weinig van elkaar en blijven deze over de jaren heen redelijk gelijk.

Begeleiding tijdens bpv

Tussen 2010 en 2014 is de tevredenheid over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf niet gewijzigd: bijna twee derde van de mbo'ers groen en overige mbo'ers is er tevreden over. De begeleiding vanuit school scoort al die jaren minder goed en de mbo groen gediplomeerden zijn op dit punt duidelijk minder tevreden (29% → 31% → 38% → 35% → 32%) dan overige mbo gediplomeerden (alle jaren 41%).

Opnieuw voor de opleiding kiezen

Het grootste deel van de mbo groen gediplomeerden (circa 70%) zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen. Bij overige mbo'ers ligt het aandeel wat hoger (circa 80%).

Opleidingsrichtingen mbo groen met elkaar vergeleken

Wat betreft de indicatoren voor arbeidsmarktrelevantie – werkloosheid⁴, verticale en horizontale match – scoort de opleidingsrichting Dier productie het beste; geen van de gediplomeerden in dit onderzoek is werkloos en de grote meerderheid heeft een functie die met betrekking tot niveau (89%) en richting (82%) goed aansluit op de gevolgde opleiding. Ook de richting Voeding scoort wat dit betreft goed, bij circa 75 procent is er een match en 4,7 procent is werkloos. Een verhoudingsgewijs lage werkloosheid is er ook onder gediplomeerden van Zorg, Natuur en gezondheid (0%), Plant (4,9%) en Dierenartsassistent (4,7%).

De hoogste werkloosheid is gemeten bij de opleidingsrichtingen Dierversorgung algemeen (27,8%), Dier recreatie, sport en gezelschap (16,1%) en Bloem, groene detailhandel en vormgeving (13,5%). De drie richtingen scoren ook op de indicator van de aansluiting het minst goed. Gediplomeerden van Dier recreatie, sport en gezelschap hebben de laagste verticale (39%) en horizontale match (34%). Iets beter, maar nog steeds minder dan gemiddeld, is de aansluiting bij Dierversorgung algemeen (43% en 46%). Daarnaast werkt minder dan de helft van degenen met een diploma Bloem, groene detailhandel en vormgeving in een functie binnen de richting waarvoor zij zijn opgeleid (47%).

Gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dierversorgung algemeen, Dier recreatie, sport en gezelschap, Bloem, groene detailhandel en vormgeving, Dierenartsassistent en Zorg, natuur en gezondheid studeren verhoudingsgewijs vaker door. De doorstroom naar een andere opleiding

4 Berekend conform de nieuwe definitie. Werklozen zijn het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 1 uur per week én actief op zoek is naar werk.

in het mbo groen komt het meest voor bij de opleidingsrichtingen Diervverzorging. Doorstroom naar het groene hbo komt het meest voor onder niveau 4 gediplomeerden van Voeding, Natuur, groene ruimte en milieu, Dier productie en Plant. Gediplomeerden van de opleidingsrichting Bloem, groene detailhandel en vormgeving en Dierenartsassistent kiezen relatief vaker voor niet-groene hbo-opleidingen.

De aansluiting met het vervolgonderwijs wordt vooral als problematisch ervaren door doorstromers van de opleidingsrichtingen Dierenartsassistent (niet-groen hbo), Bloem, groene detailhandel en vormgeving (hbo) en Dier productie (hbo groen).

Het oordeel van mbo'ers groen over hun genoten opleiding verschilt per opleidingsrichting. Over de gehele linie zijn gediplomeerden van de richtingen Voeding en AKA V&L het meest positief over de diverse voorgelegde opleidingsaspecten. Desondanks zou bijna de helft van de gediplomeerden van de AKA niet opnieuw voor dezelfde opleiding kiezen, mogelijk omdat een deel van hen de opleiding nog te theoretisch vindt.

Gediplomeerden van Zorg, natuur en gezondheid zijn op een aantal punten kritischer in het bijzonder waar het diepgang, inhoud van de vakken en examinering betreft. Over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf zijn zij zeer tevreden.

Gediplomeerden van Bloem, groene detailhandel en vormgeving zijn vooral ontevreden over de begeleiding tijdens hun studie en vinden de opleiding vaker te praktijkgericht. Mbo'ers groen van Dier, recreatie, sport en gezelschap en Dierenartsassistent zijn vooral ontevreden over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden. De helft van de gediplomeerden Dierenartsassistent geeft bovendien aan dat de opleiding te weinig keuzemogelijkheden biedt. Degenen met een opleiding Diervverzorging algemeen ervaren hun opleiding vaker als te smal.

Conclusies

Dit rapport beschrijft de ontwikkeling van intredeposities van mbo'ers groen in de afgelopen vijf jaren, in meer detail die in 2014 en hoe deze zich verhouden tot de situatie van overige mbo'ers anderhalf jaar na diplomering. De belangrijkste conclusies worden hier puntsgewijs samengevat.

- In toenemende mate berichten media over een opkrabbelende economie in Nederland. In het intredeonderzoek is een dergelijke trend op hoofdlijnen niet zichtbaar. De intredeposities van mbo groen gediplomeerden zijn de laatste jaren tot en met 2014 grosso modo verslechterd.

Allereerst is de intredewerkloosheid onder mbo'ers groen de afgelopen vijf jaren fors toegenomen en sterker gestegen in vergelijking met overige mbo'ers. Daarnaast is het arbeidsmarktperspectief van degenen die wel werk hebben verminderd. Vooral de laatste twee onderzoeksjaren hebben de mbo groen gediplomeerden minder vaak een vaste aanstelling en een lager salaris. Bovendien is er sprake van een daling van het gemiddelde beroepsniveau van de intrededefunctie en ervaren meer mbo groen gediplomeerden een onderbenutting van hun kennis en vaardigheden. Ook tijdens de opleiding hebben de mbo'ers groen al de effecten van een minder goede arbeidsmarkt gemerkt, het is voor een deel van hen moeilijker geweest om een bpv-plaats te vinden.

- In de arbeidsmarktpositie van de mbo'ers groen bestaan duidelijke verschillen; die zijn goed bij bepaalde opleidingsrichtingen en slecht bij andere opleidingsrichtingen. De arbeidsmarktpositie is het beste voor gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier productie en Voeding. Zij hebben een lage werkloosheid, werken vaker, hun functies matchen naar niveau en richting goed met hun opleiding en ze zijn over het algemeen zeer tevreden over deze aansluiting en hun functie.

Aan de andere kant van het spectrum bevinden zich de opleidingsrichtingen met een hoge werkloosheid onder de gediplomeerden: Dierverzorging algemeen, Dier recreatie, sport en gezelschap en Bloem, groene detailhandel en vormgeving. Opvallend is het verschil in het werkloosheidspercentage volgens de oude en nieuwe definiëring. Bij gebruik van de nieuwe definitie zakt het percentage sterk. Dat duidt er op dat veel gediplomeerden van deze richtingen een kleine baan van minder dan 12 uur per week hebben. Ook op andere aspecten scoren deze groepen minder goed, al liggen er verschillende accenten per groep. Werken van deze richtingen hebben verhoudingsgewijs een minder goede match naar niveau en richting, ervaren vaker onderbenutting van hun kennis en vaardigheden, hebben een lager uurloon of vaker een tijdelijke aanstelling en zijn over het algemeen meer ontevreden over de aansluiting en/of over hun functie. Ze studeren verhoudingsgewijs vaker door wat mogelijk verband houdt met het minder goede arbeidsmarktperspectief.

In het vorige intredesrapport is het hoge werkloosheidspercentage van de opleidingsrichting Dierenartsassistent aangehaald. Die is in 2014 niet meer hoog. Een groot deel van de gediplomeerden is echter buiten het terrein van de veterinaire dienstverlening werkzaam.

- Het perspectief op een succesvolle arbeidsmarktintrede van mbo groen gediplomeerden is de laatste jaren minder goed in verhouding tot die van overige mbo'ers. De lagere verticale match van mbo groen houdt verband met het verhoudingsgewijs forse aandeel gediplomeerden op niveau 1 in mbo groen. Deze groep heeft een lagere verticale match dan de an-

dere opleidingsniveaus. Overigens toont het meerjarige loopbaanonderzoek aan dat deze verticale match sterk stijgt in de twee jaar na intrede op de arbeidsmarkt.

De verticale match voor de niveaus 2, 3 en 4 van het mbo groen is ongeveer gelijk aan die van gediplomeerden mbo techniek en economie en lager dan die van mbo zorg en welzijn.

- Het groene mbo bedient als vanouds een divers spectrum aan arbeidsmarktsegmenten. De sociale werkvoorziening is daarbij vooral in 2012 en 2013 werkomgeving van een groot deel van de mbo'ers groen – vooral van niveau 1. In 2014 ligt het aandeel dat hier werkt duidelijk lager. Dat komt omdat de betreffende groep – bbl'ers van 30 jaar en ouder met een opleiding op niveau 1 – in minder grote getale in de onderzoekspopulatie aanwezig is. Een daling die ook zichtbaar is in de gehele populatie gediplomeerden van dat jaar en deelnemers in de meest recente schooljaren. Mogelijk richten AOC's zich recent minder actief op de werving van en op het bieden van maatwerk voor volwassen bbl'ers, dan wel zijn werkgevers minder gericht op scholing van medewerkers en het bieden van bpv-plaatsen.
- Mbo'ers groen kiezen minder vaak dan overige mbo'ers voor een vervolgopleiding. In 2014 kiezen mbo'ers groen in vergelijking met voorgaande jaren vaker voor een hbo vervolgopleiding, met name hbo groen. De groep die in het hbo doorstudeert is daarmee even groot als de groep die in het mbo doorstudeert. Het verschil met het overige mbo – waar gediplomeerden in voorgaande jaren verhoudingsgewijs vaker voor een hbo vervolgopleiding kozen – is daarmee verdwenen. De doorstudeerders zijn de laatste twee jaren echter wel minder positief over de over de aansluiting met het hbo groen geworden.
- Sterke punten van het mbo groen zijn en blijven de sfeer op school – op dit punt zijn de mbo'ers groen positiever dan overige mbo'ers –, de huisvesting en de hoeveelheid praktijk. Belangrijke verbeterpunten blijven het niveau van de opleiding, de voorlichting over studietoelagen en beroepsmogelijkheden, de studiebegeleiding en de bpv-begeleiding vanuit school. Over dit laatste punt zijn de mbo'ers groen duidelijk minder tevreden dan de overige mbo'ers.
- Mbo groen gediplomeerden zijn toegewijd aan en tevreden met hun opleidingskeuze. Ondanks verslechterde intredeposities door de aanhoudende effecten van de economische crisis worden mbo groen gediplomeerden niet negatiever over de aansluiting tussen hun gevolgde opleiding en hun werk. Het grootste deel van de mbo groen gediplomeerden is al die jaren behoorlijk positief aangaande hun carrièremogelijkheden, het in de groene sector werkzaam willen zijn of blijven, het hebben van een goede of redelijke aansluiting tussen werk en opleiding en de tevredenheid over hun intrededefunctie. In 2014 zijn zij op diverse aspecten zelfs iets positiever dan de jaren daarvoor, net als over de basis die mbo groen biedt om te starten op de arbeidsmarkt en om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Ook het aandeel gediplomeerden met een verticale match – aansluiting functie en opleiding naar niveau – is het laatste jaar wederom gestegen.
Het verslechterde arbeidsmarktperspectief van recente jaren heeft ook niet geleid tot een toename van het aandeel gediplomeerden dat minder tevreden is over de genoten opleiding. Het grootste deel van de mbo'ers groen zou namelijk voor de zelfde opleiding kiezen als zij opnieuw voor de keuze stonden. Bovendien is de waardering van mbo groen gediplomeerden over diverse aspecten van hun gevolgde opleiding – zoals de kwaliteit van de opleiding, examens, leraren, faciliteiten – de laatste vier jaren over het algemeen weinig veranderd.

Beschouwing

In dit rapport beschrijven we, in het eerste deel, resultaten van vijf jaar intredeonderzoek. Een periode waarin beleidsmatig in toenemende mate de focus is komen te liggen op het arbeidsmarktperspectief van mbo opleidingen. Cijfers uit dit onderzoek over bijvoorbeeld intredewerkloosheid, horizontale en verticale match geven een goed beeld en op zijn minst goede aanwijzingen in welke branches, voor welke beroepen en voor welke groepen mbo'ers groen het arbeidsmarktperspectief voldoende dan wel onvoldoende is. Het onderzoek leert ons ook dat er zich expliciete verschillen voordoen binnen groepen mbo groen gediplomeerden. Het maakt tevens duidelijk het arbeidsmarktperspectief alleen niet zaligmakend is. Mbo-instellingen hebben ook te maken met de vrije toegankelijkheid van het onderwijs en de keuzevrijheid van deelnemers, met de opvang van zorgleerlingen en met bedrijfseconomische doelmatigheidsafwegingen.

Arbeidsmarktperspectief van opleidingsrichtingen

De primaire agrarische opleidingen – de opleidingsrichtingen Productiedieren en Plantenteelt – bieden door de jaren heen een goed arbeidsmarktperspectief gezien de lage werkloosheid en goede aansluiting naar niveau en richting. De aansluitingsproblematiek bestaat hier in de zin dat de vraag naar gekwalificeerd personeel in de primaire agrarische sectoren het aanbod van recent gediplomeerden overtreft. Om het gat op de arbeidsmarkt te dichten zouden veel meer deelnemers moeten instromen.⁵ Het goede arbeidsmarktperspectief 'an sich' blijkt nog onvoldoende reden voor jongeren om een keuze voor de primaire opleidingen te maken.

Een omgekeerd beeld is zichtbaar bij de opleidingsrichtingen als Dierverzorging en Dier recreatie, sport en gezelschap. Deze populaire opleidingsrichtingen zijn de laatste tien tot vijftien sterk gegroeid.⁶ De intredewerkloosheid onder gediplomeerden is echter door de jaren heen (zeer) hoog. Er is sprake van overcapaciteit omdat structureel meer deelnemers in de richtingen worden opgeleid dan de arbeidsmarkt vraagt. Een kleine terugval in het aantal gediplomeerden is zichtbaar, mogelijk door het effect van de crisis, maar de opleidingen blijven onmiskenbaar populair. Jongeren kiezen duidelijk om andere redenen dan het arbeidsmarktperspectief voor deze opleidingen, meer vanuit passie, vanuit wat ze leuk vinden.

De opleiding Dierenartsassistent springt in het oog door een in recente jaren waargenomen daling van de werkgelegenheid voor dierenartsassistenten. In 2013 was de intredewerkloosheid hoog, maar dat is in 2014 gedaald. Wel komen gediplomeerden nog relatief moeilijk aan het werk in hun eigen vakgebied. Door de 'smalle' opleiding zijn er voor de gediplomeerden beperkte uitwijkmogelijkheden naar andere beroepen en sectoren.

Niveau 1 in het mbo groen

Het groene mbo kenmerkt zich sinds een jaar of tien door haar verhoudingsgewijs forse aandeel gediplomeerden op niveau 1. Deze groep heeft doorgaans een lage intredewerkloosheid (bbl'ers die bij hun werkgever blijven werken), maar werkt verhoudingsgewijs minder vaak op hun eigen niveau. Hier vinden we de verklaring voor het verschil in arbeidsmarktperspectief

5 Zie: ROA (2013) *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2018*. Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt. Westenbrink, B. (2014) *Gat arbeidsmarkt te groot voor mbo groen*. In: Boerderij 100 – no.7, 11 november 2014, p12-13.

6 Zie: Hilkens, T., A. Jager & E. Keppels (2015 i.o.) *Trendrapportage mbo groen gediplomeerden. Een zoektocht naar 'het kenmerkende' van het groene mbo en de ontwikkelingen van het groene mbo sinds eind jaren negentig*. Nijmegen: KBA.
Tussen 2000-2012 is het aantal gediplomeerden Dierverzorging gestegen van 279 naar 764. Het aantal gediplomeerden Dier recreatie, sport en gezelschap steeg in deze periode van 256 naar 1219 deelnemers.

tussen mbo groen en het overige mbo: gecorrigeerd voor niveau 1 is verticale match voor de overige niveaus van het mbo groen vergelijkbaar met die van mbo techniek en economie maar lager dan die van mbo zorg en welzijn.

Het loopbaanonderzoek laat overigens zien dat gediplomeerden van niveau 1 later in hun loopbaan een inhaalslag maken: in de twee jaar na intrede op de arbeidsmarkt neemt hun verticale match sterk toe. Blijkbaar biedt het groene mbo voor deze groep deelnemers een goed handhaafperspectief op de arbeidsmarkt.

Recente cijfers tonen een daling van het aantal deelnemers op niveau 1 aan.⁷ De daling is fors in het mbo groen, groter dan in andere mbo sectoren en houdt onder andere verband met het aantal beschikbare/aangeboden BBL leerwerkplekken. Momenteel wordt de terugloop van het aantal BBL deelnemers mbo breed onderzocht. Er lijkt een divers palet aan factoren een rol te spelen. In het mbo groen lijkt een aantal AOC's zich recent minder actief op de werving en op het bieden van maatwerk voor volwassen bbl'ers te richten.

Actuele en historische gegevens over intrede en loopbaan blijven volgen

Om de zorgplicht arbeidsmarktperspectief voor het mbo groen te kunnen naleven en handhaven zijn goede en actuele onderzoeksgegevens nodig. Het is zinvol om actuele gegevens regelmatig te spiegelen aan de historie, in combinatie met conjunctuurgegevens en andere contextgegevens zoals ingevoerde beleidsmaatregelen. In recente KBA publicaties zijn dergelijke exercities ondernomen, waarbij zelfs tot twintig jaar terug is gekeken.⁸ We pleiten er daarom voor om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt voor het mbo groen stelselmatig goed te blijven volgen, inclusief periodieke verdiepende studies.

De loopbaan van de mbo'ers groen stopt niet bij hun intrede op de arbeidsmarkt. Het mbo leidt haar deelnemers op voor een beroep op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar, maar is ook loopbaangericht. In dat licht bezien dient het mbo haar deelnemers – zeker in een steeds complexer wordende arbeidsmarkt – niet alleen arbeidsmarktperspectief te bieden, maar ook loopbaanperspectief. Criticasters zullen roepen dat de invloedssfeer van het onderwijs niet verder reikt dan het afleveren van gediplomeerden en dat loopbanen van veel andere – niet door het onderwijs te beïnvloeden – factoren afhangt. Loopbanen volgen inderdaad niet zelden een kronkelig pad, waarbij diverse zaken in de persoonlijke sfeer invloed uitoefenen. Gegevens over loopbaanperspectief genereren aanvullend op arbeidsmarktgegevens waardevolle aanvullende inzichten, zoals het hiervoor genoemde voorbeeld van de niveau 1 gediplomeerden van mbo groen. Daarbij is het interessant om de – in dit rapport besproken – cohorten mbo groen gediplomeerden te blijven volgen om zodoende het effect van een arbeidsmarktintrede in een economisch moeizame tijd op hun verdere loopbaan te kunnen bepalen.

We pleiten er daarom voor niet alleen naar de intrede op de arbeidsmarkt te kijken, maar loopbanen te blijven volgen. Het groene mbo heeft met het ontwikkelde intrede- en loopbaanonderzoek daarvoor een uniek instrument in handen!

7 In 2011 waren er circa 3950 mbo groen deelnemers (13% van het totale aantal deelnemers), in 2014 nog circa 895 deelnemers (3% van het totale aantal deelnemers). Bron: Data DUO, bewerking ten behoeve van Benchmark mbo 2014.

8 KBA (2015). *Trendbrochure mbo groen gediplomeerden. Groen in perspectief*. Nijmegen: KBA.
Hilkens, T. (2015). *De aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt binnen het groene mbo: een studie naar de invloed van de aanbod- en vraagzijde op de intredeposities van mbo groen gediplomeerden* (scriptie). Radboud Universiteit Nijmegen.
Hilkens, T., A. Jager & E. Keppels (2015 i.o.) *Trendrapportage mbo groen gediplomeerden. Een zoektocht naar 'het kenmerkende' van het groene mbo en de ontwikkelingen van het groene mbo sinds eind jaren negentig*. Nijmegen: KBA.

1 Inleiding

Meerjarig intrede- en loopbaanonderzoek onder mbo groen gediplomeerden

Wat doen mbo'ers groen na het behalen van hun diploma? Gaan zij werken, een opleiding volgen, of iets anders doen? En wat vinden zij van hun mbo groen opleiding? Deze vragen staan centraal in onderzoek naar intredeposities van mbo groen gediplomeerden dat het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) in het kader van een meerjarig onderzoeksprogramma voor het ministerie van Economische Zaken uitvoert.⁹

Het onderzoek levert beleidsrelevante informatie over de aansluitingsproblematiek onder mbo groen gediplomeerden. In beleid en praktijk is de behoefte aan valide en betrouwbare informatie over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt steeds meer gegroeid. Onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen is de afgelopen jaren de arbeidsmarktrelevantie van beroepsopleidingen steeds meer van belang geworden (zorgplicht) en is de vraag vanuit de overheid versterkt om macrodoelmatiger op te leiden. Tegelijkertijd heeft de crisis voor hogere (intrede)werkloosheid gezorgd, waardoor opleidingen een beperkter arbeidsmarktperspectief kennen dan daarvoor.

Het meerjarige programma onderzoekt niet alleen de intredeposities en de ontwikkeling van die intredeposities door de jaren heen, maar ook de verdere loopbaanontwikkeling van betreffende schoolverlaters. Onderzoek naar de intredeposities van mbo'ers groen anderhalf jaar na diplomering vormt een belangrijke bouwsteen in het onderzoeksprogramma. Jaarlijks verzamelt ROA middels de zogenaamde Bve-monitor hierover informatie. In dat kader vindt ook een enquête plaats onder een grote steekproef van een cohort mbo groen gediplomeerden. Mede op basis van deze data maakt KBA verdiepende analyses van de intredeposities van mbo groen gediplomeerden en verzamelt KBA informatie over hun verdere loopbaan op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs.

Het loopbaanonderzoek beschrijft de carrièreontwikkeling van mbo groen gediplomeerden tussen deze intredeposities en de positie 3,5 jaar na diplomering. Van meerdere afstudeercohorten zijn inmiddels loopbanen in beeld gebracht. Dit maakt het mogelijk om loopbaanontwikkelingen van diverse cohorten met elkaar te vergelijken. Rapportages over de onderzoeken worden verzorgd door KBA en gepubliceerd op: www.mbogroengediplomeerden.nl.

De opzet – de koppeling van intredeonderzoek en longitudinaal loopbaanonderzoek – is uniek in zijn soort. Informatie over intredeposities van schoolverlaters is weliswaar een zeer belangrijke bouwsteen, maar inzichten over loopbanen van schoolverlaters over een langere periode leveren belangrijke aanvullende informatie over de prestaties van mbo-opleidingen in het algemeen en over hun arbeidsmarktperspectief in het bijzonder. Hiermee wordt recht gedaan aan de doelstelling van mbo-opleidingen om adequaat voor te bereiden op een leer- en arbeidsloopbaan. Het doel van een mbo-opleiding is immers om de deelnemers van kennis en vaardigheden te voorzien die dienen als opstart voor een langdurige leer- en arbeidsloopbaan, voor het opleidingsberoep dan wel andersoortige functies in het arbeidsbestel.

⁹ Het research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA, het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) en het Kenniscentrum bedrijfsleven beroepsonderwijs voor natuur, voedsel en leefomgeving (Aequor) geven in onderlinge afstemming invulling aan dit onderzoeksprogramma.

Intredeposities van mbo groen gediplomeerden

Het voorliggende rapport gaat in op de intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2014 en op ontwikkelingen die zich de afgelopen vijf jaar hebben voorgedaan evenals de vergelijking tussen mbo'ers groen en overige mbo'ers. Dit rapport is het vijfde rapport in een reeks die de intredeposities van gediplomeerden mbo groen bestudeert. Eerder zijn rapporten gemaakt over intredeposities in 2010 tot en met 2013.¹⁰

De analyses zijn gebaseerd op de door ROA in het kader van de Bve-monitor verzamelde gegevens over gediplomeerde mbo'ers groen. Het rapport kan beschouwd worden als een specifiek op het groene mbo gerichte verdieping van de algemene – ook voor andere mbo-sectoren geldende – ROA publicatie.¹¹ Meerwaarde is gelegen in de basis die het biedt voor het traceren van verdere ontwikkelingen in de loopbanen van betrokkenen. Ook biedt het rapport meerwaarde in de verdiepende analyses, met specifieke 'groene' elementen waarin onder meer dwarsverbanden tussen diverse variabelen zichtbaar worden.

Het intredeonderzoek beantwoordt *twee kernvragen*. Waar komen gediplomeerden van mbo groen terecht zo'n anderhalf jaar nadat ze hun mbo-diploma behaald hebben, oftewel wat zijn hun intredeposities op de arbeidsmarkt, in vervolgonderwijs of anderszins? Vervolgens zijn de verschillen tussen intredeposities van diverse afstudeercohorten interessant om te onderzoeken. De tweede kernvraag is: (hoe) veranderen de intredeposities door de jaren heen? Deze kernvragen zijn concreet uiteengelegd in de volgende vraagstellingen.

1. In hoeverre zijn gediplomeerde mbo groen schoolverlaters gaan werken dan wel gaan ze verder met een vervolgopleiding?
2. In welke sectoren en branches komen degenen die gaan werken terecht en welke vervolgopleidingen zijn de doorstudeerders gaan volgen?
3. In hoeverre is voor groene mbo opleidingen sprake van arbeidsmarktdiscrepanties?
4. Hoe zit het met de kwalitatieve aansluiting tussen de genoten groene mbo opleiding en de intrededefuncties waarin de gediplomeerden zijn geland?
5. Wat verwachten gediplomeerden zelf van hun toekomstige beroepsloopbaan?
6. Hoe ervaren gediplomeerden de voorbereiding van hun mbo groen opleiding op hun intrededefunctie en op hun vervolgstudie?
7. In hoeverre is er sprake van verschillen tussen onderscheiden afstudeerrichtingen i.c. opleidingen binnen mbo groen en tussen verschillende groepen mbo groen gediplomeerden?
8. Hoe verhouden de intredeposities van mbo groen gediplomeerden zich tot die van gediplomeerden uit overige mbo sectoren?
9. Hoe verhouden de uitkomsten van het betreffende afstudeercohort zich tot voorgaande afstudeercohorten?

Opbouw van het rapport

De rapporten in de reeks over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden worden qua vormgeving en opbouw zo veel mogelijk gelijk gehouden, zodat deze optimaal dienst kunnen doen als naslagwerken. Er is voor gekozen om de belangrijkste resultaten beknopt te beschrijven en gedetailleerde informatie in tabelvorm in de bijlage (*Bijlage 3*) op te nemen.

10 Alle rapporten uit de reeks zijn te downloaden op www.mbogroengediplomeerden.nl.

11 ROA (2015) Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2014.

Het rapport is in twee delen opgebouwd. In *deel I* wordt de ontwikkeling van intredeposities van mbo groen gediplomeerden in kaart gebracht. Het betreft de intredeposities van vijf opeenvolgende afstudeercohorten, namelijk die in 2010 (afstudeercohort 2008-2009), 2011 (afstudeercohort 2009-2010), 2012 (afstudeercohort 2010-2011), 2013 (afstudeercohort 2011-2012) en 2014 (afstudeercohort 2012-2013).¹²

In *deel II* van dit rapport wordt vervolgens nader ingegaan op de intredeposities in 2014. Allereerst wordt ingegaan op de vraag wat de situatie is van de mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering. In hoeverre studeren de mbo'ers-groen of hebben ze de arbeidsmarkt betreden? (*hoofdstuk 3*). Vervolgens wordt uitgebreid aandacht besteed aan de intredefuncties van gediplomeerde mbo'ers groen die zijn gaan werken, de aansluiting met hun opleiding en hoe zij aankijken tegen hun verdere loopbaanontwikkeling (*hoofdstuk 4*). Het hoofdstuk daarna is gewijd aan degenen die na diplomering vervolgonderwijs zijn gaan volgen (*hoofdstuk 5*). Daaropvolgend wordt ingegaan op de waardering door betrokkenen – zowel werkenden als doorstudeerders – van de door hen gevolgde groene mbo opleiding (*hoofdstuk 6*).

Daarna wordt op kernpunten stil gestaan bij verschillen – op de onderzochte thema's – tussen gediplomeerden van de diverse (hoofd)opleidingsrichtingen van het mbo groen. Er worden typeringen van opleidingsrichtingen beschreven (*hoofdstuk 7*). Om de positie van mbo groen binnen het mbo te kunnen duiden, wordt in het afsluitende hoofdstuk op kernpunten een vergelijking gemaakt tussen de gediplomeerde mbo'ers uit de groene sector met het overige mbo (*hoofdstuk 8*).

In drie zogenoemde intermezzo's worden de uitkomsten van het onderzoek nader beschouwd in relatie tot enkele beleidsmatig relevante issues. Specifieke aandacht hierbij is er voor het opleidingsniveau 1 binnen het mbo groen. Het betreft mbo groen gediplomeerden werkzaam in de sociale werkvoorziening (intermezzo 1) en het arbeidsmarktperspectief van mbo groen in vergelijking met het overige mbo (intermezzo 2). Daarnaast worden beide indicatoren over de aansluiting– werkloosheid en match tussen opleiding en werk – in combinatie samen gebracht (intermezzo 3). We beschrijven dit voor het deel van de gediplomeerden dat zich voor de arbeidsmarkt beschikbaar stelt (beroepsbevolking). Dit wordt gedaan voor de verschillende opleidingsrichtingen.

Informatie over de opzet van het onderzoek is opgenomen in *Bijlage 1*. Inzicht in de samenstelling van de onderzoekspopulatie is van belang voor een correcte interpretatie van de onderzoeksresultaten die in de hoofdstukken gepresenteerd worden. In *Bijlage 2* wordt de onderzoekspopulatie beschreven en getypeerd naar een aantal opleidingskenmerken en persoonskenmerken. De in dit rapport gehanteerde indeling voor opleidingsrichtingen wordt in deze bijlage beschreven.

12 Zie hiervoor eerdere rapportages uit de reeks over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden. Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (diverse jaren). "Intredeposities van mbo'ers-groen in [...]. Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering". KBA Nijmegen. Zie ook www.mbogroengediplomeerden.nl

Deel I

Ontwikkelingen in intredeposities van mbo groen gediplomeerden

2 Vergelijking intredeposities in 2010 t/m 2014

In dit hoofdstuk staat de ontwikkeling van intredeposities van vijf opeenvolgende afstudeercohorten mbo groen gediplomeerden centraal. Het betreft de intredeposities in 2010 (afstudeercohort 2008-2009), 2011 (afstudeercohort 2009-2010), 2012 (afstudeercohort 2010-2011), 2013 (afstudeercohort 2011-2012) en 2014 (afstudeercohort 2012-2013).¹³ Door direct opeenvolgende cohorten van jaar tot jaar met elkaar te vergelijken kunnen mogelijke verschillen, trends en trendbreuken zichtbaar worden gemaakt. Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan bod; de samenstelling van de onderzoekspopulatie (paragraaf 2.1), de intredefuncties van werkenden (paragraaf 2.2), de vervolgoopleidingen van doorstudeerders (paragraaf 2.3), de waardering van de mbo groen opleiding (paragraaf 2.4) en de vergelijking tussen mbo groen en het overige mbo (paragraaf 2.5).

2.1 Samenstelling van de onderzoekspopulatie

Eind 2014 hebben 1.047 mbo groen gediplomeerden van afstudeercohort 2012-2013 deelgenomen aan het intredeonderzoek.¹⁴ Dat is minder dan het voorgaande jaar 2013 aangezien de landelijke steekproef toen eenmalig was opgehoogd naar circa 70 procent.¹⁵

Wat betreft opleidings- en persoonskenmerken, verschillen de onderzoekspopulaties in de onderzochte jaren niet veel van elkaar (zie Overzicht 2.1 in bijlage 3). Wel bestaat de populatie sinds 2013 uit meer vrouwen dan mannen en zijn het aandeel bbl'ers – van niveau 1 –, het aandeel gediplomeerden ouder dan 40 jaar en het aandeel van de opleidingsrichtingen Dier en AKA V&L in 2014 duidelijk lager dan in voorgaande jaren. Nadere analyse wijst uit dat deze daling in de onderzoekspopulatie consistent is met die in de totale populatie gediplomeerden.

Grafieken 2.1a en 2.1b laten de meest relevante kenmerken van de intredeposities, anderhalf jaar na diplomering, zien.

- De economische crisis van de afgelopen jaren is duidelijk zichtbaar: de intredewerkloosheid is jaarlijks flink opgelopen van 3,9% in 2010 naar 13,8% in 2014%.¹⁶ Volgens nieuwe definiëring bedraagt de werkloosheid in 2014 10%.
- Tegelijkertijd blijft het aandeel gediplomeerden dat werkzaam is door de jaren heen gelijk met circa 55 procent. Ook het aandeel dat studeert blijft stabiel rond 25 procent. Dat betekent dat de toename van de werkloosheid gepaard is gegaan met een daling van het aandeel gediplomeerden dat werk en studie combineert (deeltijd of duaal) (18% → 10%).

13 Zie hiervoor eerdere rapportages uit de reeks over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden.

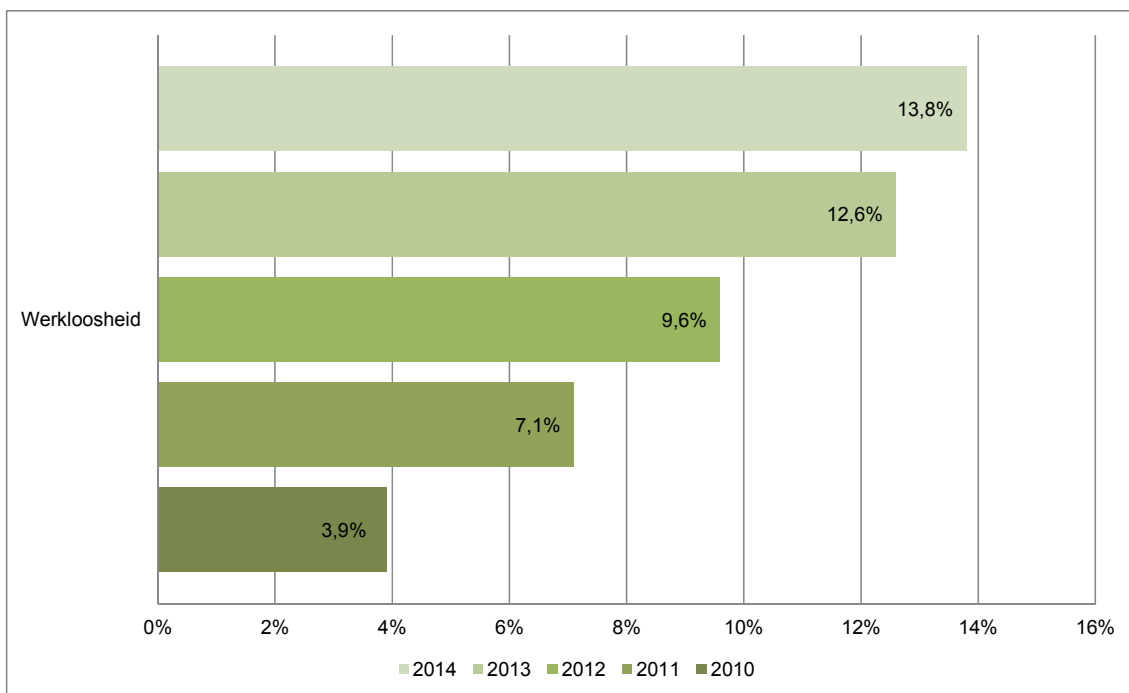
Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (diverse jaren). *"Intredeposities van mbo'ers-groen in [...]". Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering*. KBA Nijmegen.
Zie ook www.mbogroengediplomeerden.nl

14 Een beschrijving van de onderzoekspopulatie is opgenomen in Bijlage 2.

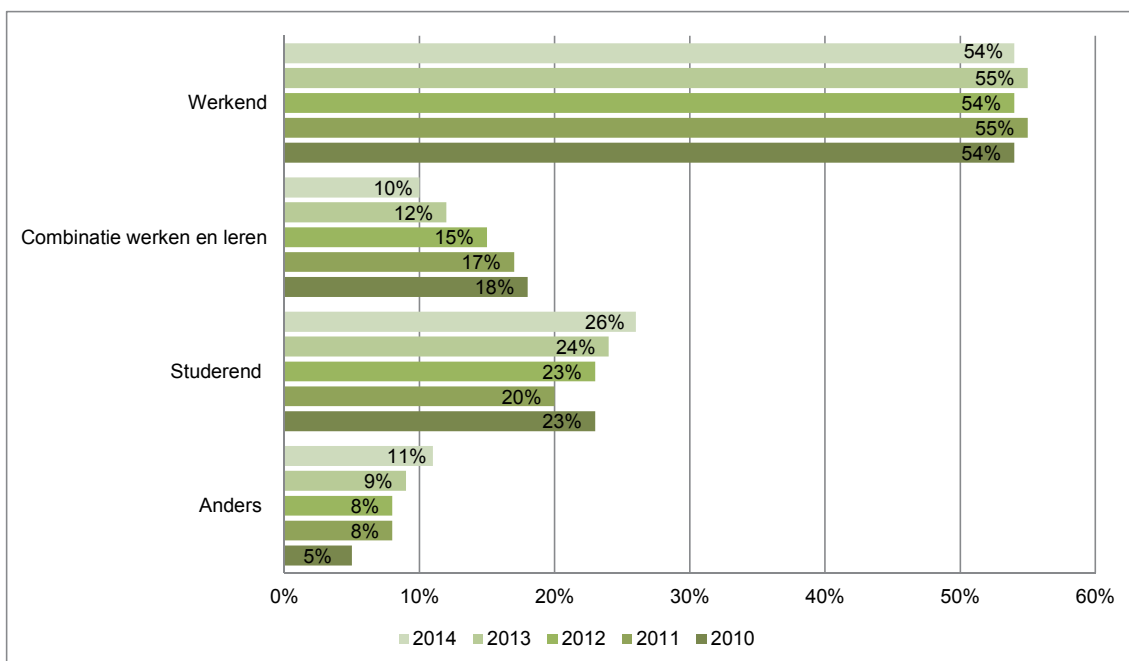
15 Daarnaast hebben de AOC's de keuze om met een grotere steekproef van gediplomeerden van de eigen instelling aan het onderzoek deel te nemen. Voor de instelling wordt het daardoor mogelijk om resultaten op instellingsniveau te genereren. In 2014 hebben drie AOC's hiervan gebruik gemaakt.

16 Oude definitie werkloosheid conform CBS: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die als maatschappelijke positie anderhalf jaar na diplomering aan hebben gegeven student te zijn, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking. Bij de nieuwe definiëring wordt uitgegaan van minimaal 1 uur betaald werk per week.

Grafiek 2.1a – Werkloosheid anderhalf jaar na diplomering

Grafiek 2.1b – Maatschappelijke situatie anderhalf jaar na diplomering

2.2 Intredefuncties van werkenden

De ontwikkeling in intredefuncties van werkenden staat in deze paragraaf centraal. Werkenden zijn hier gedefinieerd als de mbo groen gediplomeerden die op het intredemoment (circa anderhalf jaar na afstuderen) een betaalde baan hebben van minimaal 12 uur in de week én die op het intredemoment geen voltijds student zijn (ontwikkeling aandeel werkenden van de onderzoeksgroep van 2010 tot en met 2014: 57% → 57% → 56% → 51% → 59%).¹⁷

Intredesegmenten

Overzicht 2.2 (bijlage 3) vergelijkt op kernpunten de arbeidsmarktsegmenten waar werkenden hun intrede hebben gedaan.

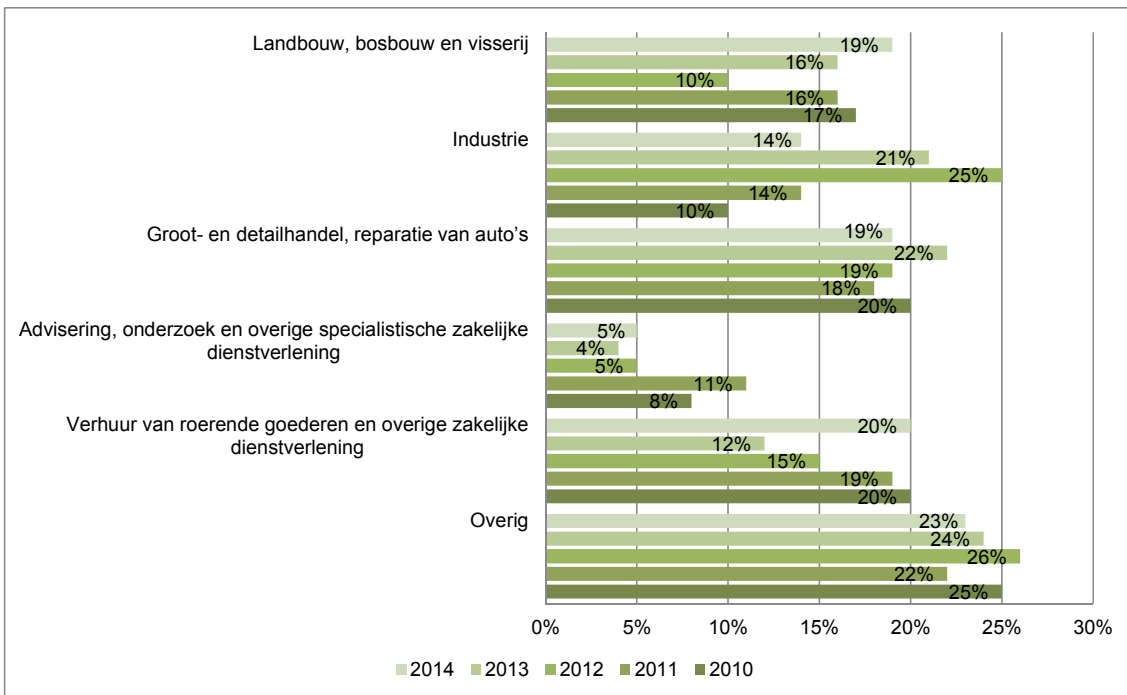
- Ongeveer driekwart van de werkenden vindt de intredefunctie in een van de vijf sectoren zoals weergegeven in grafiek 2.2, de rest verspreidt zich over diverse andere sectoren.
- Opvallend is dat het aandeel werkenden in de 'Industrie' na een toename in 2012 en 2013, in 2014 sterk is afgenomen (14% → 21% → 25% → 21% → 14%). Dit komt vooral door de ontwikkeling in het aandeel gediplomeerden dat in de sociale werkvoorziening werkzaam is. In het intermezzo wordt hierop nader ingegaan.
- Na een afname van het aandeel gediplomeerden dat afgelopen jaren komt te werken in de sector 'Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening' is er in 2014 sprake van een sterke stijging. Binnen deze sector gaat het specifiek om de toename van werkenden in de branche van de landschapsverzorging (16% → 17% → 13% → 10% → 15%).
- Ongeveer driekwart van de gediplomeerden werkt de afgelopen onderzoeksjaren in de groene sector, in 2011 lag dat hoger op 81 procent.
- Wat het beroepsniveau van de intredefunctie betreft is in 2013 voor het eerst gebruik gemaakt van de ISCO-classificatie.¹⁸ Deze is niet 1-op-1 vergelijkbaar met de eerder gehanteerde SBC-classificatie. Om de ontwikkeling qua beroepsniveau tussen 2010-2012 door te trekken naar 2013 is de SBC-classificatie van 2010-2012 omgezet naar de ISCO-classificatie. Grafiek 2.3a laat een opvallende daling van het beroepsniveau zien vanaf 2013: het aandeel dat werkzaam is op ISCO-1 is flink gestegen ten koste van ISCO-2.¹⁹ In 2014 is twee derde van de mbo groen gediplomeerden werkzaam op het beroepsniveau ISCO-niveau 2. Zij werken voornamelijk in dienstverlenende en verkoop beroepen (29%) en als geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers (22%). Verder werkt iets minder dan een kwart op ISCO-niveau 1 in elementaire beroepen en werkt 11 procent op ISCO-niveau 3 voornamelijk als technici en vakspecialisten.

17 In de nieuwe definiëring van de beroepsbevolking gebruikt door CBS en ROA wordt voor werkenden uitgegaan van minimaal 1 uur betaald werk per week. Gezien de vergelijkbaarheid met voorgaande onderzoeksjaren wordt in dit hoofdstuk nog uitgegaan van de oude definitie. In deel II van dit rapport worden gegevens over werkenden conform de nieuwe definitie gepresenteerd, overeenkomstig de rapportage van ROA.

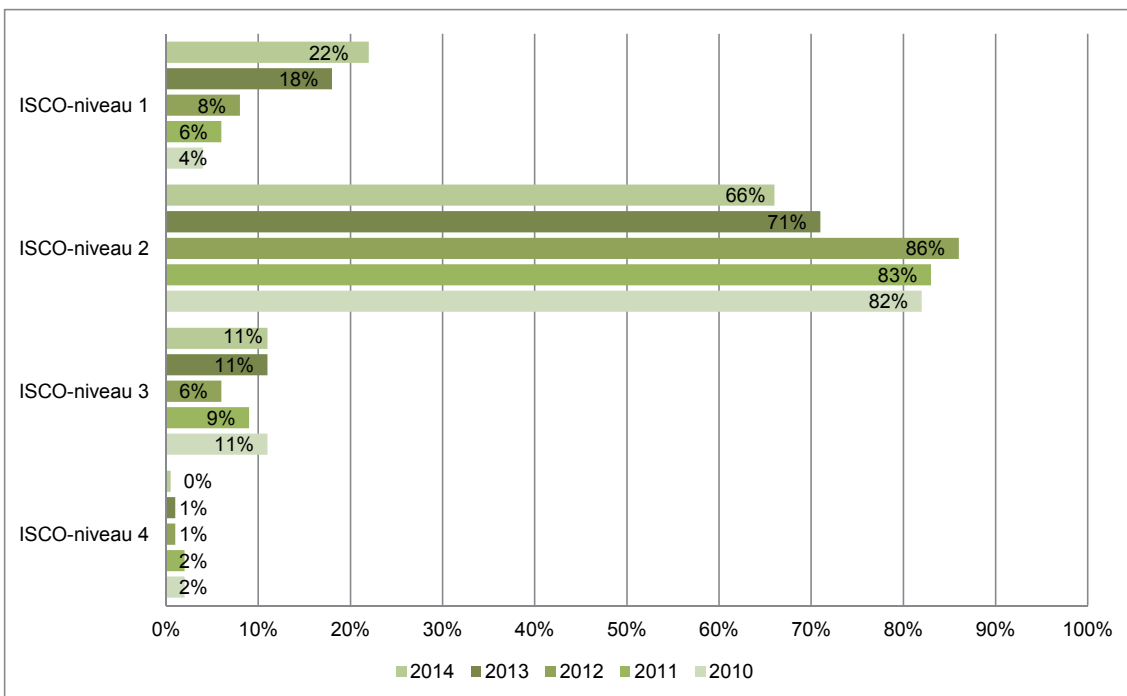
18 International Standard Classification of Occupations (ISCO). De ISCO is een classificatie van beroepen op grond van overeenkomst qua niveau en specialisatie van de benodigde vaardigheden om het beroep uit te oefenen.

19 Dit terwijl het aandeel gediplomeerden op niveau 1 in 2014 juist gedaald is.

Grafiek 2.2 – Intredefuncties naar sector

Grafiek 2.3a – Intredefuncties naar ISCO-niveau

Intermezzo 1 – Mbo groen gediplomeerden werkzaam in de sociale werkvoorziening²⁰

Het onderzoek laat zien dat in 2012 en 2013 een groter deel van de mbo groen gediplomeerden zijn intredefunctie heeft gevonden in sociale werkvoorzieningen dan in de jaren ervoor. De nieuwste cijfers geven aan dat het aandeel werkenden in deze branche in 2014 sterk is afgenomen en vergelijkbaar is met het aandeel in 2010 en 2011 (7% → 7% → 20% → 15% → 7%).

Het loopbaanonderzoek geeft een aantal relevante aanwijzingen over de achtergronden van deze ontwikkeling en duidt achtergrondkenmerken van de betreffende groep gediplomeerden.

- We hebben te maken met een specifieke groep mbo'ers groen. Het gaat veelal om volwassenen (30 jaar of ouder). Kenmerkend voor hen is dat zij (bijna) allen een BBL opleiding, voornamelijk op niveau 1 of 2 hebben afgerond. Driekwart volgt een van de drie opleidingen 'AKA voedsel en leefomgeving', 'Assistent medewerker voedsel en leefomgeving' of 'natuur en groene ruimte 2'.
- Het lijkt er sterk op dat het gaat om personen die al binnen de sociale werkvoorziening werkzaam waren, en via de BBL een diploma bemachtigen. Nadere analyse voor 2014 laat zien dat 72 procent van de werkenden in de sociale werkvoorziening vooraf aan de opleiding ook bij het betreffende bedrijf werkte.
- Het groene mbo heeft de laatste tien jaar veel meer niveau 1 deelnemers in het onderwijs dan de andere mbo sectoren. Het aandeel gediplomeerden ligt rond de 20 procent, terwijl dat bij de andere mbo-sectoren tussen de 1 en 10 procent ligt. Het aandeel is de laatste jaren dalende. Het in 2014 afnemende aandeel werkenden in de sociale werkvoorzieningen ligt in lijn met het afnemende aantal bbl'ers op niveau 1 in het mbo groen.
- Instellingsbeleid van AOC's lijkt een belangrijke factor te zijn voor het werven van nieuwe groepen (volwassen)deelnemers. Overzicht 2.4 laat zien bij welk AOC de groep mbo groen gediplomeerden die in sociale werkvoorzieningen werken een opleiding heeft gevolgd. Sommige richten AOC's zich actief (of hebben zich actief gericht) op de werving van volwassenen en het aanbieden van maatwerk met mogelijk een meer branche specifieke invulling.²¹

20 Deze analyse is verricht n.a.v. vragen van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de minister over de brief van 15 april 2015 inzake het Onderwijsverslag 2013-2014 van de Inspectie van het Onderwijs met beleidsreactie (Kamerstuk 34 000 VIII, nr. 100).

Zie voor achterliggende gegevens de Overzichten 2.3 t/m 2.5 in de bijlage

21 Zie ook: Eimers, T. E. Keppels en A. Jager (KBA) (2010) *De bbl als leerweg voor volwassenen: Een kwantitatieve analyse van deelnemers van 23 jaar en ouder in de beroepsgerichte leerweg van het mbo.* 's-Hertogenbosch/Utrecht: Expertisecentrum Beroepsonderwijs.

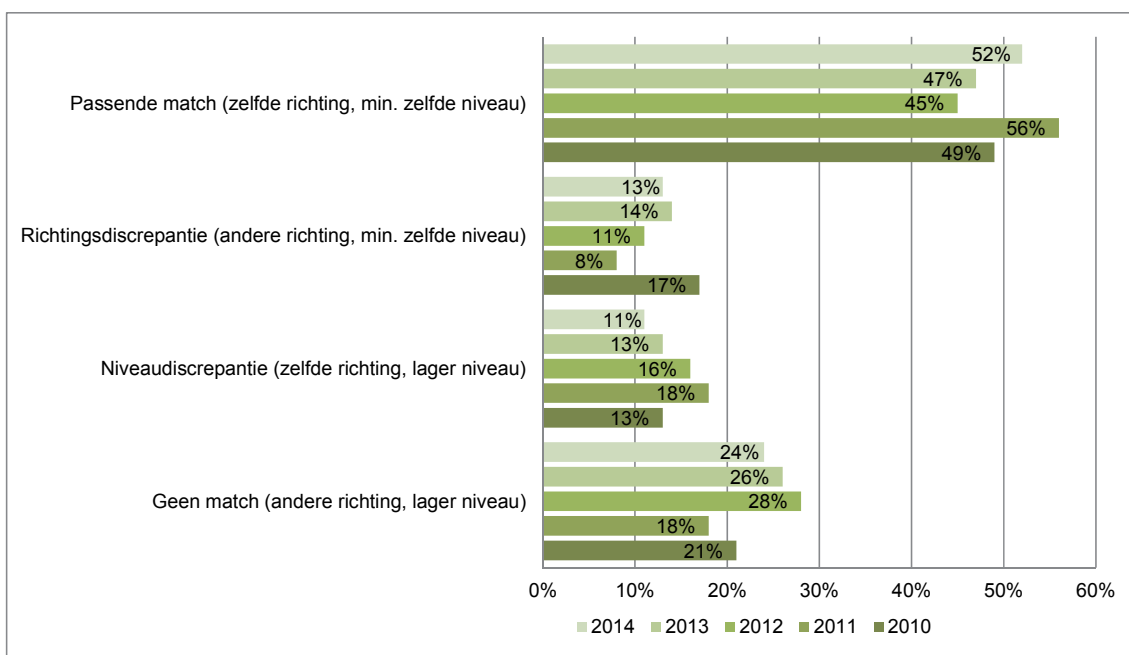
- Het aandeel werkenden in loondienst is na 2012 gedaald tot 71 procent in 2014 (77% → 79% → 83% → 77% → 71%).
- In de afgelopen jaren hebben steeds minder gediplomeerden een vaste baan. Was dat in 2010 voor iets minder dan twee derde nog het geval, in 2014 betreft het de helft van de gediplomeerden. Men heeft steeds vaker een aanstelling zonder uitzicht op een vast contract (15% in 2014).
- In 2014 is het gemiddelde bruto uurloon van de mbo groen gediplomeerden met € 8,86 duidelijk lager dan in de voorgaande jaren. In 2010, 2011 en 2013 bedroeg het rond € 9,25. Het was het hoogste in 2012 toen was het € 9,41. De daling snijdt hout in relatie tot het gegeven dat meer gediplomeerden op een lager beroepsniveau werkzaam zijn dan in de jaren ervoor.

De aansluiting tussen intredefuncties en de opleiding mbo groen

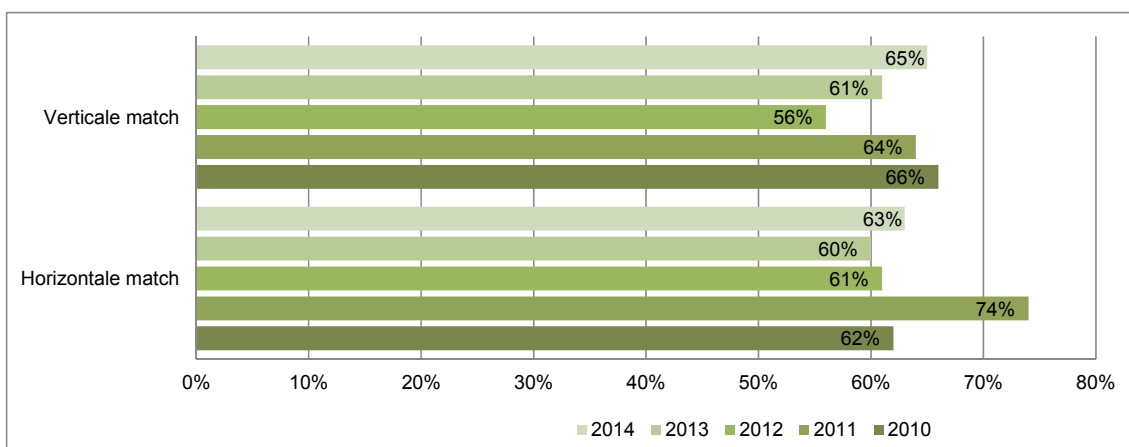
De aansluiting tussen intredefunctie en de gevolgde mbo groen opleiding is op een aantal kernpunten voor de vijf afstudeercohorten weergegeven in Overzicht 2.6 in bijlage 3. Grafiek 2.4a en 2.4b beschrijven de match tussen intredefunctie en opleiding qua richting en niveau.

- Overall kenmerkt de ontwikkeling van de aansluiting zich de afgelopen vijf jaren als een met schommelingen en uitschieters zoals onderstaande duidelijk maakt.
- Over de jaren heen schommelt het aandeel werkenden waarbij sprake is van een *passende match* qua richting en niveau tussen 45% – 52%. In 2011 was er relatief iets vaker sprake van een passende match (56%).
- De afgelopen drie jaren is er bij circa een kwart van de gediplomeerden *geen match* tussen de gevolgde opleiding en de intredefunctie. In 2010 en 2011 ging het om ongeveer een vijfde van de werkenden.
- In 2010 en 2011 was er bij ongeveer twee derde van de werkenden sprake van een match naar niveau of *verticale match*. Na een daling in 2012 (56%) is het aandeel de afgelopen twee jaren weer toegenomen tot twee derde in 2014.
- Bij ruim 60 procent van de werkenden is sprake van een match qua richting of *horizontale match*. In 2011 was dit aandeel beduidend hoger dan in de andere jaren en ging het om driekwart van de werkenden.
- Een vijfde van de werkenden ervaart de laatste drie jaren bij hun intredefunctie een onderbenutting van hun kennis en vaardigheden. In 2011 was dat bij minder werkenden het geval (15%).
- Voor de jaren 2011 tot en met 2014 ervaart 11% – 14% van de werkende mbo groen gediplomeerden een tekortkoming van hun kennis en vaardigheden.
- Over de jaren heen is niettemin circa driekwart van de werkende mbo groen gediplomeerden van mening dat de aansluiting in het algemeen redelijk tot goed is. Circa een kwart vindt de aansluiting matig tot slecht. In 2014 is het hoogste aandeel negatief over de aansluiting (29%).

Grafiek 2.4a – Match tussen intrede functie en opleiding qua richting en niveau²²

Grafiek 2.4b – Match tussen intrede functie en opleiding qua richting en niveau²³

22 Passende aansluiting: richting en niveau van intrede functie sluiten aan op de opleiding. Werkenden oefenen een intrede functie uit waarvoor de werkgever de eigen of verwante gevolgde opleidingsrichting en minimaal het gevolgde opleidingsniveau vereist.

Niveaudiscrepancie: niveau van intrede functie sluit niet aan op opleiding, richting wel.

Richtingsdiscrepancie: richting van intrede functie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.

Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intrede functie sluiten niet aan op de opleiding.

23 Verticale match (naar niveau) = passende match + richtingsdiscrepancie.

Horizontale match (naar richting) = passende match + niveaudiscrepancie.

Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling

In hoeverre zien mbo groen gediplomeerden perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling? Overzicht 2.7 (bijlage 3) vergelijkt de afstudeercohorten met elkaar op dit thema.

- Circa 65 procent van de werkenden wil werkzaam zijn of blijven in de groene sector, aldus het oordeel van de werkenden uit de vier onderzochte afstudeercohorten. In 2014 is het aandeel het hoogste (70%).
- Ruim driekwart van hen die in de groene sector werkzaam zijn, wil in de toekomst ook in de groene sector blijven werken (74% in 2010 → 80% in 2012 → 79% in 2013 en 2014).
- Circa 40 procent van de werkenden uit de vijf afstudeercohorten zien veel of heel veel carrièremogelijkheden met hun intrededefunctie.
Het aandeel dat nauwelijks of beperkte carrièremogelijkheden ligt rond 30 procent.
- Werkenden in de groene sector zien meer carrièremogelijkheden dan mbo'ers groen die niet in de groene sector werken.
- Het aandeel werkenden dat deelneemt aan cursussen en bedrijfsopleidingen in de eerste anderhalf jaar na diplomering schommelt de afgelopen jaren tussen 43 en 54 procent. Deze worden de laatste drie jaren in ongeveer 65 tot 70 procent van de gevallen door de werkgever betaald.

2.3 Vervolgopleidingen van doorstudeerders

Soort vervolgopleiding en aansluiting met mbo groen

Doorstudeerders zijn mbo groen gediplomeerden die direct of vrijwel direct na het afstuderen een (vervolg)opleiding volgen (in voltijd of in combinatie met werk).

- Bijna 40 procent van de mbo groen gediplomeerden van de eerste drie onderzochte cohorten studeert door, maar van het laatste twee onderzochte cohorten ligt dat aandeel lager op circa 35 procent. De meeste (maar niet alle!) doorstudeerders zijn op het intredemoment nog bezig met de vervolgopleiding.

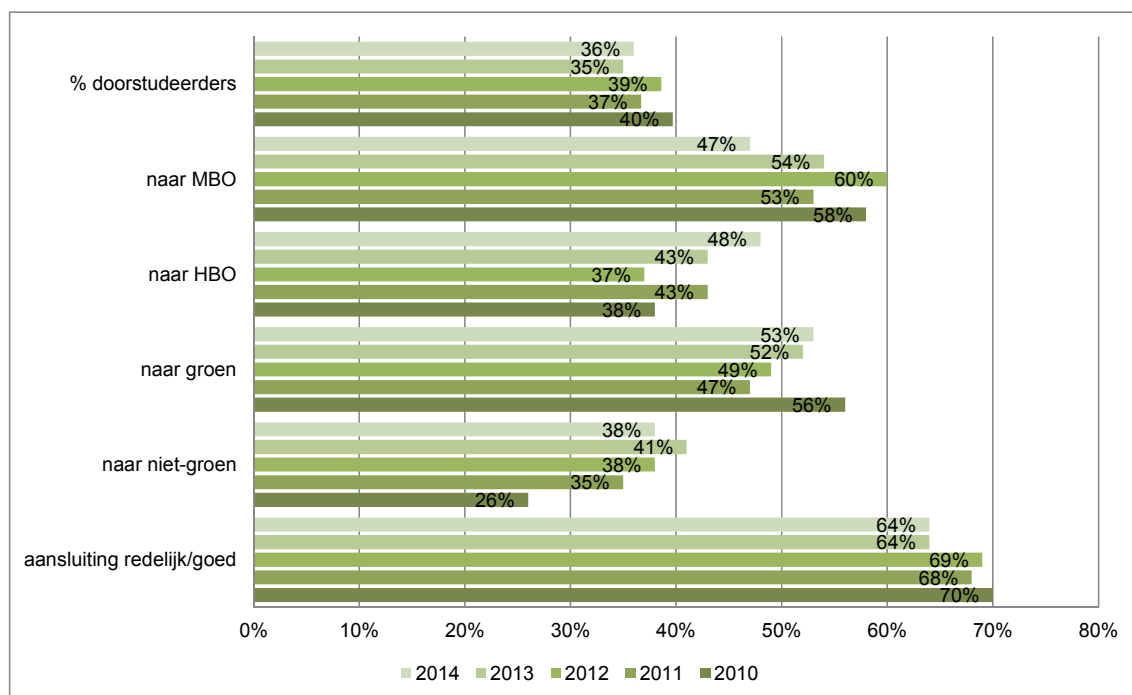
Grafiek 2.5 en Overzicht 2.8 (bijlage 3) toont de vervolgopleidingen van doorstudeerders van de vier onderzochte afstudeercohorten. Overzicht 2.8 toont tevens het oordeel van de doorstudeerders over de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding.

- Er zijn geen heel duidelijke veranderingen in de keuze van doorstudeerders voor de type vervolgopleidingen, het betreft voornamelijk schommelingen in de keuzes.
- Gemiddeld kiest ruim 50 tot 60 procent voor een vervolgopleiding op het mbo en rond 40 procent op het hbo. Opvallend is dat in 2014 een even grote groep voor het mbo of hbo kiest.
- Over de jaren heen kiest ongeveer een derde voor een vervolgopleiding in mbo groen. In 2014 ligt dat aandeel lager (29%). 15 tot 20 procent kiest voor doorstuderen in het hbo groen. In 2014 ligt dat hoger (24%).
- De afgelopen drie jaren kiezen doorstudeerders vaker voor een groene (mbo en hbo) dan een niet groene vervolgopleiding. Uitzondering is 2010 waarin meer dan twee keer zoveel doorstudeerders kozen voor groene i.v.m. een niet groene vervolgopleiding.²⁴

24 Hierbij dient opgemerkt te worden dat het percentage doorstudeerders waarvan de richting van de mbo of hbo vervolgopleiding onbekend is, over de jaren fluctueert (14% → 14% → 10% → 4% → 4%). Daarnaast volgt een klein deel van de gediplomeerden een die we tot overige opleidingen rekenen (4% → 4% → 2% → 2% → 3%). De in grafiek 2.5 gepresenteerde percentages van categorieën (mbo + hbo, groen + niet groen) tellen daarom niet op tot 100%.

- De aansluiting in het algemeen tussen de mbo groen opleiding en de vervolgopleiding wordt door doorstudeerders uit de vijf afstudeercohorten redelijk gelijk beoordeeld: circa 65 tot 70 procent noemt deze aansluiting redelijk tot goed. In 2013 en 2014 ligt dat aandeel het laagst. (zie grafiek 2.5).
- Het meest positief zijn de doorstudeerders naar mbo groen. Ongeveer de helft vindt deze aansluiting met hun gevolgde opleiding goed, maar dat aandeel ligt in 2014 lager (43%).
- Over de aansluiting met het groene hbo zijn doorstudeerders beduidend minder positief. Tevens heeft de positieve ontwikkeling tussen 2010 en 2012 zich gekeerd in 2013 en 2014 (oordeel aansluiting met hbo groen is goed: 14% → 27% → 33% → 15% → 16%).

Grafiek 2.5 – Vervolgopleidingen van doorstudeerders na afgeronde opleiding mbo groen²⁵

2.4 Waardering van de mbo groen opleiding

De mbo groen opleidingen zijn gewaardeerd door *alle* gediplomeerden uit de vijf onderzoekspopulaties, met andere woorden door werkenden én doorstudeerders (en anderen).

- Circa 70 procent van de gediplomeerden van de vier afstudeercohorten zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen. 20 tot 24 procent zou achteraf een andere opleiding kiezen, circa 10 procent zou helemaal niet zijn gaan studeren (zie Overzicht 2.9 in bijlage 3).

²⁵ De gepresenteerde percentages van de categorieën tellen niet op tot 100% aangezien van een klein deel van de doorstudeerders de richting van de mbo of hbo vervolgopleiding onbekend is of omdat het een vervolgopleiding betreft die tot overige opleidingen wordt gerekend.

Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

- De waardering van de gediplomeerden over de gevolge opleiding in mbo groen is niet ieder jaar gelijk, maar de verschillen zijn niet groot.
- Circa 40 procent van de gediplomeerden vindt de gevolgde opleiding een goede basis om te starten op de arbeidsmarkt en ongeveer de helft (49%-55%) van de gediplomeerden vindt dat de opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen In 2014 is men iets positiever dan in eerdere jaren (zie Overzicht 2.9 in bijlage 3).

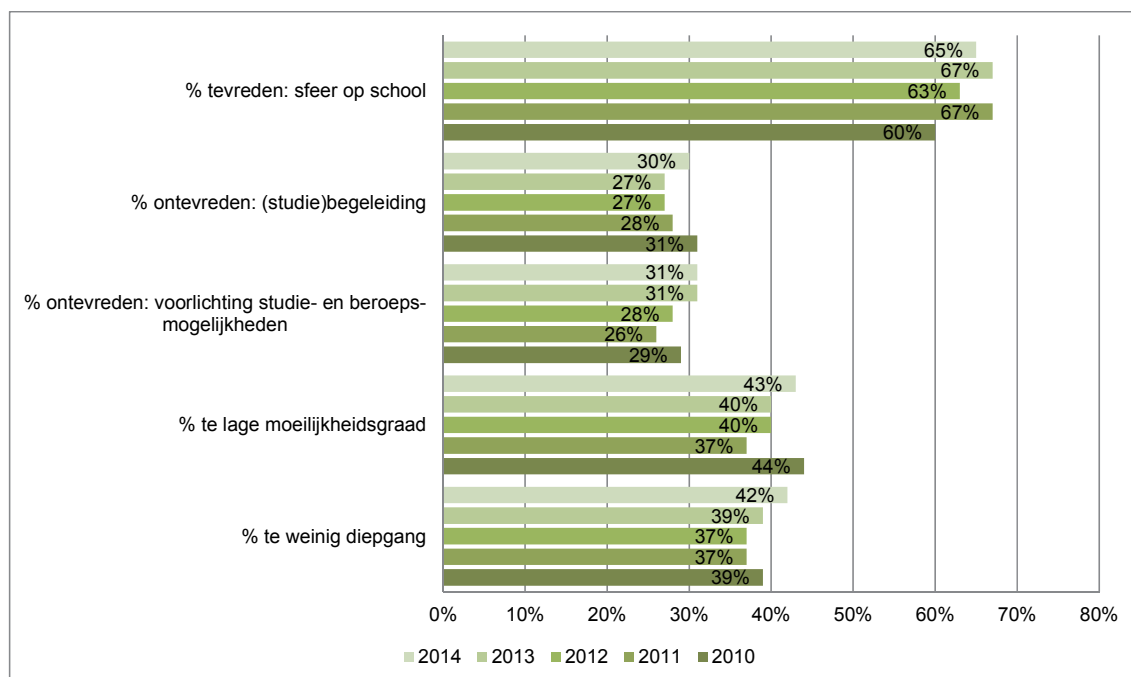
Oordeel over opleidingsdimensies

- Circa 25 tot 30 procent van de gediplomeerden van de afstudeercohorten vindt de opleiding te smal. Een iets groter deel van circa 30 procent vindt de opleiding echter te breed.
- Circa 40 procent van de gediplomeerden vindt dat de opleiding te weinig diepgang heeft. 20 tot 25 procent vindt juist dat de opleiding te veel diepgang heeft.
- Rond 40 procent van de gediplomeerden vindt de mbo groen opleiding te makkelijk en ongeveer 20 procent vindt de moeilijkheidsgraad juist te hoog.
- Rond 30 procent van de gediplomeerden vindt de genoten opleiding te theoretisch en circa 20 procent vindt de opleiding te praktijkgericht.
- Een derde vindt dat de opleiding te weinig keuzemogelijkheden biedt en circa 20 procent meent dat die er juist te veel zijn (zie Overzicht 2.9 in bijlage 3).

Concrete aspecten van de mbo groen opleiding

Overzicht 2.10 (bijlage 3) en grafiek 2.6 laten zien hoe mbo groen gediplomeerden van de afstudeercohorten concrete aspecten van hun opleiding waarderen.

Grafiek 2.6 – Waardering mbo groen opleiding

- Met uitzondering van het onderzoeksjaar 2010 zijn de verschillen tussen de onderzochte cohorten niet groot.
- In vergelijking met de gediplomeerden 2008-2009 (onderzoeksjaar 2010) zijn de daarop volgende cohorten iets meer tevreden over de meeste aspecten van hun opleiding. Gediplomeerden van het laatste onderzochte cohort (onderzoeksjaar 2014) zijn in vergelijking met de andere groepen minder positief over docenten in het groene mbo en over de huisvesting. Examens en opdrachten worden de laatste drie jaren als iets pittiger beoordeeld.
- Mbo groen gediplomeerden zijn de afgelopen jaren het meest tevreden over de sfeer op school (60% tot 67%), de huisvesting (50% tot 58%) en de hoeveelheid praktijk (circa 50%)
- Ongeveer de helft van de gediplomeerden is positief over de voorzieningen, de – kwaliteit en manier van lesgeven van – docenten, de – manier en kwaliteit van – examens.
- Gezien het aandeel ontevreden gediplomeerden blijven de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden (circa 30%), studiebegeleiding (circa 30%) en het uitdagende niveau van de opleiding (35% – 40% vindt het niveau niet uitdagend) belangrijke verbeterpunten.

De bpv-periode in de mbo groen opleiding

De waardering over de bpv-periode is weergegeven in Overzicht 2.11 (bijlage 3).

- Het vinden van een bpv-plaats levert voor de meerderheid van de gediplomeerden geen problemen op. De meest recente twee afstudeercohorten (onderzoeksjaren 2013 en 2014) hadden meer problemen met het vinden van een bpv-plaats, het betreft ongeveer een vijfde van de gediplomeerden, dan andere cohorten.
- Tijdens de bpv-periode komen de diverse aspecten van het beroep voldoende aan bod, aldus de meerderheid van de gediplomeerden van alle onderzochte cohorten (80% – 85%).
- Tederder van de gediplomeerden van alle onderzochte cohorten is tevreden of zeer tevreden over de kwaliteit van de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf. Over de kwaliteit van de bpv-begeleiding vanuit school is men in alle onderzoeksjaren duidelijk minder tevreden (29% – 38%). In 2012 waren de gediplomeerden hierover het meest positief.

2.5 Mbo groen vergeleken met het overige mbo

Arbeidsmarktdiscrepanties

Overzicht 2.12 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: arbeidsmarktdiscrepanties^{26 27}

	2010	2011	2012	2013	2014
• <i>Werkloosheid (1,5 jaar na afstuderen)</i>					
Mbo groen	3,9%	7,1%	9,6%	12,6%	10,0%
Mbo totaal	5,6%	7%	7,8%	10,5%	9,5%
• <i>Functie op minimaal eigen opleidingsniveau</i>					
Mbo groen	66%	64%	56%	61%	63%
Mbo totaal	75%	72%	71%	72%	69%
• <i>Functie in eigen of verwante opleidingsrichting</i>					
Mbo groen	62%	74%	61%	60%	61%
Mbo totaal	72%	77%	75%	74%	69%

- In 2014 zijn de verschillen tussen intredeposities van mbo'ers groen en mbo'ers zijn kleiner geworden m.b.t. werkloosheid en match tussen opleiding en functie.
- Het werkloosheidspercentage van zowel de mbo groen als van overige mbo gediplomeerden is afgelopen jaren gestegen. De werkloosheid van de mbo'ers groen is sterker gestegen en in 2012 en 2013 hoger dan die onder overige mbo'ers. Het percentage is in 2014 lager en voor beide groepen vergelijkbaar. Dat wordt veroorzaakt door het gebruik van een nieuwe berekening van de werkloosheid (volgens de oude berekening ligt het werkloosheidspercentage onder mbo groen gediplomeerden in 2014 op 13,8% en voor overige mbo gediplomeerden op 11,6%).
- De horizontale match tussen opleiding en functie qua richting ligt voor de mbo groen rond 60 procent, met een hoger percentage in 2011. Ook de verticale match qua niveau schommelt rond dat percentage, kende een daling in 2012 en is daarna weer toegenomen. Voor het overige mbo geldt dat zowel de horizontale match als de verticale match beter zijn. Dat houdt in dat gediplomeerden van het mbo groen in de vier onderzoeksjaren minder vaak een functie vinden in de eigen of verwante opleidingsrichting of op minimaal het eigen opleidingsniveau in vergelijking met het overig mbo.

26 Het werkloosheidspercentage is niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar alleen op het deel tot de beroepsbevolking behoort. De werkloosheidspercentages van de jaren 2010 t/m 2013 zijn gebaseerd op de oude definitie zoals gehanteerd door CBS en ROA en betreft het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Voor 2014 wordt gebruik gemaakt van de nieuwe definitie die uitgaat van de grens van 1 uur per week.

27 Bij de gegevens over werkenden is voor 2010 t/m 2013 uitgegaan van minimaal 12 uur betaald werk per week. De gegevens voor 2014 zijn gebaseerd op de nieuwe definitie waarbij wordt uitgegaan van minstens 1 uur betaald werk per week.

Intermezzo 2 – Het arbeidsmarktperspectief van mbo groen in vergelijking met overig mbo

Het onderzoek laat zien dat het arbeidsmarktperspectief wat betreft de intrede voor mbo groen in recente jaren sterk is afgenomen, en dat dit sterker is afgenomen dan bij het overige mbo.

In een recent uitgebrachte trendbrochure zijn gegevens omtrent arbeidsmarktperspectief voor een langere tijdreeks (vanaf 1996) in beeld gebracht.²⁸ Hieruit blijkt dat de intredewerkloosheid van mbo groen historisch gezien vergelijkbaar is met die van gediplomeerden mbo techniek en mbo zorg & welzijn en lager dan die van mbo economie.

Daarentegen is de verticale match voor het mbo groen als geheel al ruim tien jaar lager dan die van de andere mbo sectoren. Met andere woorden, de mbo groen gediplomeerden lijken structureel minder vaak een baan op niveau te vinden dan de andere mbo gediplomeerden. Nadere analyse van onderzoeksgegevens nuanceert dit beeld en laat zien dat de verticale match voor niveau 2, 3 en 4 gediplomeerden van mbo groen niet slechter is dan die voor gediplomeerden van mbo techniek of mbo economie, maar wel lager dan mbo zorg en welzijn. De verhoudingsgewijs forse groep deelnemers op niveau 1 in het mbo groen, – met een lagere verticale match dan de andere opleidingsniveaus in mbo groen – verklaart waarom mbo groen als sector in totaliteit hierop minder goed scoort.²⁹

Het meerjarige loopbaanonderzoek toont ook aan dat de mbo'ers groen met een niveau 1 diploma in hun verdere loopbaan een inhaalslag maken: de verticale match stijgt enorm in de twee jaar na intrede op de arbeidsmarkt. Het arbeidsmarktperspectief op de langere termijn – of loopbaanperspectief – voor deze groep mbo groen gediplomeerden is op dit vlak met andere woorden goed. Het groene mbo lijkt daarmee een meerwaarde te creëren voor de – grote groep – deelnemers op niveau 1 (veelal volwassenen in de BBL). Daarnaast benadrukt dit voorbeeld ook dat het mbo niet alleen perspectief zou moeten bieden op arbeidsmarktkansen direct na afstuderen, maar ook op het perspectief op de arbeidsmarkt gedurende de gehele loopbaan.

28 KBA (2015). *Trendbrochure mbo groen gediplomeerden. Groen in perspectief*. Nijmegen: april 2015.

29 Keppels, E. (2015). *Perspectief van het mbo: focus op arbeidsmarktintrede of loopbaan?* Nijmegen: KBA. Paper ten behoeve van de ORD2015.

Overzicht 2.13 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: kenmerken van intredefuncties

	2010	2011	2012	2013	2014
• <i>Bruto-uurloon (gemiddeld)</i>					
Mbo groen	€ 9,24	€ 9,24	€ 9,41	€ 9,26	€ 8,76
Mbo totaal	€ 10,70	€ 10,79	€ 10,73	€ 10,66	€ 10,16
• <i>In loondienst</i>					
Mbo groen	77%	79%	83%	77%	71%
Mbo totaal	77%	75%	74%	74%	73%
• <i>Werkzaam in MKB (personeelsomvang minder dan 250 werknemers)</i>					
Mbo groen	nb	71%	64%	70%	74%
Mbo totaal	56%	56%	55%	57%	57%
• <i>Tevreden met huidige functie</i>					
Mbo groen	63%	66%	65%	68%	68%
Mbo totaal	68%	66%	69%	67%	65%

- Het gemiddelde bruto uurloon van de mbo groen gediplomeerden blijft in alle jaren achter bij het gemiddelde van overige mbo gediplomeerden.
- De mbo groen gediplomeerden werken verhoudingsgewijs vaker bij mkb-bedrijven (met minder dan 250 werknemers).
- Ongeveer twee derde van zowel de mbo groen als overige mbo gediplomeerden is in de onderzochte jaren tevreden met de intredefunctie.

Inhoudelijke aansluiting tussen mbo opleiding en intredefunctie

Overzicht 2.14 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: aansluiting opleiding en intredefunctie

	2010	2011	2012	2013	2014
• <i>Aansluiting opleiding – huidige functie voldoende tot goed</i>					
Mbo groen	78%	72%	76%	74%	70%
Mbo totaal	80%	78%	80%	79%	77%
• <i>Opleiding goede basis om te starten op de arbeidsmarkt</i>					
Mbo groen	37%	38%	37%	38%	41%
Mbo totaal	47%	46%	45%	41%	43%
• <i>Opleiding goede basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen</i>					
Mbo groen	51%	49%	55%	51%	55%
Mbo totaal	61%	56%	57%	55%	57%
• <i>Kennis en vaardigheden worden benut in functie</i>					
Mbo groen	59%	58%	54%	55%	58%
Mbo totaal	67%	63%	63%	61%	63%
• <i>Huidige functie biedt (veel) goede carrièremogelijkheden</i>					
Mbo groen	39%	40%	38%	38%	40%
Mbo totaal	49%	47%	48%	47%	46%

- De meerderheid van zowel de mbo groen als overige mbo gediplomeerden meent dat de gevolgde opleiding redelijk tot goed aansluit op de intredefunctie. De mbo groen gediplomeerden zijn over het algemeen iets minder positief dan overige mbo gediplomeerden (vooral in 2014).
- Op specifieke punten zijn de mbo groen en mbo gediplomeerden minder positief. Volgens circa 40 procent biedt de opleiding een goede basis om te starten op de arbeidsmarkt en volgens 50 tot 60 procent biedt deze een basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Verschillen tussen de mbo groen en mbo gediplomeerden op deze punten zijn de laatste jaren verdwenen.
- Mbo groen gediplomeerden zijn in 2014, evenals in de voorgaande jaren, minder positief in vergelijking met overige mbo gediplomeerden wanneer gevraagd wordt of de functie (veel) goede carrièremogelijkheden biedt en of de kennis en vaardigheden in de huidige functie worden benut.

Doorstroom naar vervolgoopleidingen

Overzicht 2.15 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: doorstroom

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>• Doorstroom naar vervolgonderwijs</i>					
Mbo groen	40%	37%	39%	35%	36%
Mbo totaal	45%	44%	43%	42%	44%
<i>• Aandeel doorstudeerders naar mb (BOL niveau 3/4)</i>					
Mbo groen	nb	26%	33%	35%	30%
Mbo totaal	25%	26%	25%	28%	29%
<i>• Aandeel doorstudeerders naar hbo</i>					
Mbo groen	38%	43%	37%	43%	49%
Mbo totaal	44%	46%	47%	45%	46%
<i>• Aansluiting opleiding vervolgoopleiding redelijk tot goed</i>					
Mbo groen	70%	68%	69%	64%	64%
Mbo totaal	75%	69%	71%	70%	69%

- Voor alle onderzoeksjaren geldt dat naar verhouding minder mbo groen gediplomeerden (35% tot 40%) doorstromen naar het vervolgonderwijs in vergelijking met overige mbo gediplomeerden (ongeveer 45%).
- Mbo groen gediplomeerden studeren verhoudingsgewijs in 2012 en 2013 vaker dan overige mbo gediplomeerden door in het mbo (BOL niveau 3/4) en minder vaak in het hbo. Het verschil is in 2014 verdwenen.
- Ongeveer 65 tot 70 procent van zowel de mbo groen als overige mbo gediplomeerden vindt de aansluiting van de mbo opleiding op de vervolgoopleiding redelijk tot goed. In 2013 en 2014 zijn de mbo groen gediplomeerden iets minder positief in vergelijking met de voorgaande jaren en in vergelijking met de overige mbo gediplomeerden.

Kwaliteit van de mbo opleiding

Overzicht 2.16 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: enkele kwaliteitsaspecten opleiding

	2010	2011	2012	2013	2014
• <i>Opleiding is uitdagend qua niveau</i>					
Mbo groen	27%	35%	36%	34%	32%
Mbo totaal	33%	32%	34%	34%	34%
• <i>Opleiding is te makkelijk</i>					
Mbo groen	44%	37%	40%	40%	43%
Mbo totaal	40%	40%	41%	41%	42%
• <i>Opleiding heeft te weinig diepgang</i>					
Mbo groen	39%	37%	37%	39%	42%
Mbo totaal	36%	39%	36%	36%	36%
• <i>Tevreden over voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden</i>					
Mbo groen	28%	35%	34%	34%	31%
Mbo totaal	34%	34%	35%	34%	35%
• <i>(Studie)begeleiding</i>					
Mbo groen	32%	39%	42%	38%	39%
Mbo totaal	39%	41%	42%	41%	42%
• <i>Tevreden begeleiding vanuit school tijdens bpv</i>					
Mbo groen	29%	31%	38%	35%	32%
Mbo totaal	41%	41%	41%	41%	41%
• <i>Tevreden begeleiding vanuit bedrijf tijdens bpv</i>					
Mbo groen	65%	66%	65%	65%	67%
Mbo totaal	64%	63%	64%	64%	66%
• <i>Tevreden over de sfeer op school</i>					
Mbo groen	60%	67%	63%	67%	65%
Mbo totaal	56%	61%	56%	57%	57%
• <i>Achteraf opnieuw kiezen voor dezelfde opleiding</i>					
Mbo groen	73%	77%	77%	75%	74%
Mbo totaal	80%	80%	80%	79%	78%

- Over diverse kwaliteitsaspecten van de opleiding verschillen de oordelen van de mbo groen gediplomeerden van de opeenvolgende afstudeercohorten vanaf 2008-2009 tot en met 2012-2013 weinig van die van overige mbo gediplomeerden.
- Mbo groen gediplomeerden zijn in 2104 iets kritischer over de diepgang van de opleiding en duidelijk minder tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school dan de overige mbo gediplomeerden.
- Mbo'ers groen zijn in alle onderzoeksjaren het meest positief en positiever dan overige mbo'ers over de sfeer die zij op hun school hebben ervaren.
- Het grootste deel van de mbo groen (circa 75%) en overige mbo gediplomeerden (circa 80%) zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen.

Deel II

Intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2014

3 Anderhalf jaar na diplomering: werken of doorstuderen?

Wat doen de mbo groen gediplomeerden na hun opleiding? Wat is hun positie anderhalf jaar na diplomering? Werken ze? Studeren ze in een vervolgopleiding? Of zijn ze werkloos? In dit hoofdstuk beschrijven we kort hun intredepositie in 2014 en focussen in de navolgende hoofdstukken op de werkenden en de doorstudeerders.

De intredeposities anno 2014 hebben betrekking op een onderzoekspopulatie van 1047 mbo groen gediplomeerden uit het afstudeercohort 2012-2013.

Situatie anderhalf jaar na diplomering

Anderhalf jaar na diplomering werkt meer dan de helft (54%) van de mbo'ers groen, een kwart volgt een opleiding (26%) en een op de tien combineert werken en leren (10%). De rest (11%) doet iets anders, deze categorie bevat vooral werklozen/werkzoekenden, maar ook inactieven en arbeidsongeschikten.

Overzicht 3.1 (bijlage 3) geeft de situatie anderhalf jaar na diplomering weer, afgezet tegen diverse opleidings- en persoonskenmerken. Daaruit volgt het volgende patroon.

Relatief vaker *werkend* zijn:

- gediplomeerden uit de opleidingsrichtingen Dier productie (67%) en Plant (71%);
- gediplomeerden uit de BBL (77%);
- gediplomeerden op niveau 1 (60%) en niveau 3 (63%);
- mannelijke gediplomeerden (62%);
- gediplomeerden van 30 jaar en ouder (68%-76%).

Relatief vaker *studerend* (voltijd of combinatie werk en leren) zijn:

- gediplomeerden uit de opleidingsrichtingen Dierverzorging algemeen (53%), Dier recreatie, sport en gezelschap (42%), Dierenartsassistent (46%), Bloem, groene detailhandel en design (39%) en Zorg, natuur en gezondheid (39%);
- gediplomeerden uit de BOL (45%);
- gediplomeerden op niveau 2 (37%) en 4 (47%);
- vrouwelijke gediplomeerden (42%);
- gediplomeerden tot en met 21 jaar (46%) en van 22-23 jaar (35%).

De *werkloosheid* anderhalf jaar na diplomering bedraagt 10 procent eind 2014. Het betreft hier de nieuwe definiëring van werkloosheid conform de definitie van het CBS. Volgens de oude definiëring bedraagt de werkloosheid 13,8 procent.³⁰ Het percentage is beduidend hoger en dat komt vooral omdat een deel van de gediplomeerden – ongeveer 5% van hen die tot de beroepsbevolking gerekend kan worden – minder dan 12 uren per week werkt.

Er bestaan grote verschillen in het werkloosheidspercentage per opleidingsrichting (zie Overzicht 3.2 in bijlage 3). De werkloosheid (nieuwe definitie) is het laagst voor gediplomeerden van de opleidingsrichtingen: Dier productie (0%), Zorg, natuur en gezondheid (0%), Voeding (4,7%),

30 De oude definitie van werkloosheid betreft het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. De nieuwe definitie gaat uit van 1 uur per week. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet tot de beroepsbevolking gerekend. Beide werkloosheidspercentages zijn niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar alleen het deel tot de beroepsbevolking behoort.

Dierenartsassistent (4,7%) en Plant (4,9%). Grote werkloosheid is vooral zichtbaar onder gediplomeerden van Dierverzorging algemeen (27,8%) en in mindere mate ook van de richtingen Dier recreatie, sport en gezelschap (16,1%) en Bloem, groene detailhandel en vormgeving (13,5%).

'Werkenden' en 'doorstudeerders'

Het volgende hoofdstuk 4 richt zich op de mbo groen gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering betaald werk hebben van minstens 1 uur per week, al dan niet in combinatie met een duale of deeltijdopleiding: we noemen hen de 'werkenden' (n=650).³¹ Voltijds studenten worden nooit tot de werkenden gerekend.

Het daaropvolgende hoofdstuk 5 richt zich op de 'doorstudeerders', ofwel de mbo groen gediplomeerden die na het afstuderen voor een vervolgopleiding hebben gekozen (n=376). Het gaat om zowel voltijd, deeltijd als om duale varianten.³²

31 We volgen hier de nieuwe definitie van het CBS. In voorgaande publicaties in deze reeks over intredeposities werd uitgegaan van minstens 12 uur per week.

32 Er zit overlap tussen de groepen 'werkenden' en 'doorstudeerders'. De overlap betreft vooral gediplomeerden die anderhalf jaar na afstuderen werken én een vervolgopleiding (in deeltijd of dual verband) volgen.

4 Intredefuncties van werkenden

Werkenden worden gedefinieerd als diegenen die ten tijde van het onderzoek minimaal 1 uur per week betaald werk hebben en die niet voltijds studeren.³³ In dit onderzoek gaat het om 650 respondenten (62% van de onderzoekspopulatie).

Dit hoofdstuk behandelt hun intredefuncties in 2014, circa anderhalf jaar na afstuderen. Eerst wordt ingegaan op de vraag in welke segmenten van de arbeidsmarkt mbo groen gediplomeerden terecht gekomen zijn en wat de kenmerken van hun functies zijn (paragraaf 4.1). Daarna wordt de aansluiting tussen deze intredefuncties en de door hen gevolgde mbo groen opleiding beschreven (paragraaf 4.2). Afsluitend komt de vraag aan de orde hoe zij zelf aankijken tegen hun verdere loopbaan- en competentieontwikkeling (paragraaf 4.3).

De belangrijkste resultaten worden beknopt beschreven. Meer gedetailleerde informatie is in tabelvorm opgenomen in bijlage 3.

4.1 Intredesegmenten op de arbeidsmarkt

Mbo groen gediplomeerden zijn anderhalf jaar na afstuderen uitgewaaierd over een breed spectrum van verschillende arbeidsmarktsegmenten. We typeren deze aan de hand van de sectoren, branches, groene en niet-groene domeinen en soorten functies waarin zij terechtgekomen zijn.

Sectoren, branches en groene domeinen

- 69 procent van de gediplomeerden werkt in de volgende vier sectoren: groot- en detailhandel, reparatie van auto's (19%), verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (19%), landbouw, bosbouw en visserij (18%) en industrie (13%). Voor een volledig Overzicht van de sectoren en branches zie Overzicht 4.1 in bijlage 3.³⁴
- In deze vier sectoren wordt vooral in de volgende branches gewerkt: landschapsverzorging (15%), bloemen- en plantenwinkels, tuincentra of dierenwinkels (9%), sociale werkvoorziening (6%), fokken en houden van dieren (6%) en dienstverlening voor de landbouw (5%).
- Driekwart van de mbo groen gediplomeerden zegt werkzaam te zijn in de groene sector. Zij werken vooral in de domeinen Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie (24%) en Dier (21%) (zie Overzichten 4.2a en 4.2b in bijlage 3 voor de beschrijving en gegevens van de domeinen).³⁵
- 24 procent van de werkenden in de groene sector geeft aan dat er bij het bedrijf waar zij werkzaam zijn sprake is van uitbreiding van kernactiviteiten met nieuwe activiteiten (bijvoorbeeld in het kader van multifunctionele landbouw). Agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer en recreatie en toerisme worden hierbij het meeste genoemd. Overzicht 4.3 (bijlage 3) laat zien op welke gebieden de uitbreiding van activiteiten betrekking heeft.

33 Conform de ROA-definitie in de Bve-monitor gebaseerd op nieuwe definitie CBS.

34 Voor de indeling in sectoren en branches is gebruik gemaakt van de CBS-classificatie SBI 2008.

35 Werkzaam zijn in een groen domein betekent niet automatisch dat de respondent werkzaam is in een groene functie. Omgekeerd kan een respondent ook een groene functie bekleden in een niet-groen domein.

Beroepsgroepen

De door de respondenten in de vragenlijst opgegeven functies zijn gecodeerd met en ingedeeld volgens de internationale beroepenclassificatie, de ISCO 2008, zoals die bijvoorbeeld ook door het CBS wordt gebruikt.³⁶ De ISCO is een classificatie van beroepen op grond van overeenkomst qua niveau en specialisatie van de benodigde vaardigheden om het beroep uit te oefenen.

Overzicht 4.4 in de bijlage beschrijft de zogenaamde 'skill levels', of wel de niveaus die volgens de definities van de ISCO samenhangen met de vaardigheden die nodig zijn om de tot de 'unit groups' behorende beroepen te kunnen uitoefenen.³⁷ Bovendien geeft dit overzicht een indeling van de onderliggende beroepsgroepen ('major groups' en 'submajorgroups'). In Overzicht 4.5 zijn respectievelijk de groene domeinen waarin de gediplomeerden werkzaam zijn afgezet tegen het beroepsniveau (ISCO-niveau).

- De gediplomeerden zijn vooral werkzaam op het beroepsniveau ISCO-niveau 2 (66%).
- Zij werken hier voornamelijk:
 - in dienstverlenende en verkoop beroepen (29%), zoals verkopers in winkels (15%), dierverzorgers (6%) en kelners en barpersoneel (3%);
 - als geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers (22%) zoals hoveniers, tuinders en kwekers (14%), veehouders (5%) en tuinders, akkerbouwers en telers (3%);
 - als bedieningspersoneel van machines en installaties (8%) vooral voor land-, bosbouw en grondverzet (4%) en de vervaardiging van voedingsmiddelen (3%).
- 22 procent werkt op ISCO-niveau 1 in elementaire beroepen, veelal in de veeteelt, land-, en bosbouw (18%) en in de industrie (4%).
- 11 procent werkt op ISCO-niveau 3 als technici en vakspecialisten waarvan een groot deel als veterinaire en dierenartsassistenten (5%).

Overzicht 4.6 in de bijlage beschrijft de intrede naar beroepsniveau per opleidingsniveau. Het laat zien dat gediplomeerden van een hoger opleidingsniveau gemiddeld genomen op een hoger functieniveau werkzaam zijn, maar ook dat vele gediplomeerden boven of onder hun eigen opleidingsniveau werkzaam zijn.

Overzicht 4.7 in de bijlage geeft een nadere beschrijving van de type werkzaamheden van de mbo groen gediplomeerden. De type werkzaamheden zijn tevens per groen domein beschreven.

Intredesegmenten per opleidingsrichting

De intredesegmenten (sector en domein) per opleidingsrichting zijn beschreven in Overzicht 7.2 in de bijlage. Gediplomeerden in de opleidingsrichting:

- *Voeding* werken vooral in de industrie (75%), in het bijbehorende groene domein Voedsel (78%);
- *Diervverzorging algemeen* werken voornamelijk in de landbouw, bosbouw en visserij (31%), groot- en detailhandel (19%), cultuur, sport en recreatie (12%) en overige dienstverlening (12%), in het bijbehorende domein van recreatie-, gezelschapsdieren (23%), productiedieren (19%) of niet groene domeinen (38%);
- *Dier: productie* werken vooral in de landbouw, bosbouw en visserij (78%) en in het bijbehorende domein productiedieren (76%);

³⁶ International Standard Classification of Occupations (ISCO).

³⁷ Unit groups, de meest gedetailleerde beschreven beroepsgroepen.

- *Dier: recreatie, sport en gezelschap* werken voor een groot deel in de groot- en detailhandel (29%), cultuur, sport en recreatie (16%) en verspreid over overige sectoren. Ze werken voornamelijk in het bijbehorende domein (45%) of in niet groene domeinen (42%);
- *Dierenartsassistent* werken vooral in de veterinaire dienstverlening (43%) en in de groot- en detailhandel (21%). Men werkt voornamelijk in het domein recreatie-, gezelschapsdieren (48%) of buiten de groene domeinen (41%);
- *Plant* werken vooral in de sector landbouw, bosbouw en visserij (72%) en werken verspreid over de domeinen Plant (48%) en Grond, infra en loonwerk (41%);
- *Natuur, groene ruimte en milieu* werken voornamelijk in de landschapsverzorging (46%), in de sociale werkvoorziening (15%) en het eigen groene domein (75%);
- *Bloem, groene detailhandel en vormgeving* werken vooral in de groot- en detailhandel (79%), waaronder in bloemenwinkels en tuincentra (55%), in het eigen domein bloemen en groene detailhandel (59%) of buiten de groene domeinen (33%);
- *Zorg, natuur en gezondheid* werken vooral in de gezondheid- en welzijnszorg (62%), voornamelijk in het domein van Dier (43%) of buiten de groene domeinen (38%);
- *AKA V&L* werken veelal in de industrie (64%), waarbinnen grotendeels in de sociale werkvoorziening (50%) en vooral buiten de groene domeinen (64%).

Kenmerken van de intredefunctie

We beschrijven de intredefuncties van mbo groen gediplomeerden nader aan de hand van het enkele andere kenmerken (zie o.a. Overzichten 2.2a, 7.2 in bijlage 3).

Van de totale groep werkenden:

- Geeft 29 procent in de intredefunctie leiding aan anderen;
- Heeft ongeveer de helft een vaste aanstelling (48%) of een tijdelijke aanstelling met uitzicht op een vaste baan (27%), 15 procent heeft een tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op een vaste baan;
- Werkt 70 procent in loondienst, 10 procent als uitzend- of oproepkracht, 5 procent als zelfstandige/freelancer en heeft 11 procent een ander niet nader gespecificeerd dienstverband.
- Werkt 36 procent in een bedrijf met een personeelsomvang van minder dan 10 personen, 32 procent in een bedrijf met 10 tot 100 personen en 33 procent in een bedrijf met meer dan 100 personen;
- Ligt het gemiddelde bruto maandinkomen op € 1.247,25 en het bruto uurloon op € 8,76. De mbo groen gediplomeerden werken gemiddeld 33 uren per week. Daarbij valt op dat:
 - BBL gediplomeerden gemiddeld meer werken en maandelijks en per uur meer verdienen dan BOL gediplomeerden;³⁸
 - Mannen meer uren werken en maandelijks en per uur meer verdienen dan vrouwen.

Naar opleidingsrichting beschouwd valt op dat:

- Er vaker een vaste aanstelling is voor gediplomeerden van de opleidingsrichtingen AKA V&L (79%) en Voeding (80%);
- Er vaker gewerkt wordt met een tijdelijke aanstelling door gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier recreatie, sport en gezelschap (57%), Dierenartsassistent (63%), Bloem, groene detailhandel en vormgeving (51%) en Zorg, natuur en gezondheid (54%);
- Er hoogste gemiddelde aantal uren gewerkt wordt door gediplomeerden van Dier productie (44) en Plant (40). Het minste aantal uren wordt gewerkt door gediplomeerden van Dier re-

³⁸ De hogere leeftijd van de BBL gediplomeerden is de meest waarschijnlijk verklaring voor het hogere gemiddelde uurloon.

creatie sport en gezelschap (27), Dierenartsassistent (28) en Zorg, natuur en gezondheid (29).

- Het gemiddelde bruto uurloon het hoogste is voor gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Voeding (€ 13,11), Natuur, groene ruimte en milieu (€ 10,00) en Zorg, natuur en gezondheid (€ 9,74). Het laagst is het voor gediplomeerden van Dierversorgung algemeen (€ 6,02) en Bloem, groene detailhandel en vormgeving (€ 6,32) (zie Overzicht 4.8 in bijlage 3).

4.2 De aansluiting tussen intrededefuncties en mbo groen

In de voorgaande paragraaf stond het arbeidsdomein (sectoren en beroepen), waar intredende mbo groen gediplomeerden werkzaam zijn, centraal. Daarnaast is uiteraard de vraag van belang in hoeverre hun intrededefuncties aansluiten op de gevolgde mbo groen opleiding: de kwalitatieve aansluiting tussen opleiding en functie.

Oordeel over de aansluiting in het algemeen

- Het merendeel van de werkende mbo groen gediplomeerden noemt zelf de aansluiting in het algemeen tussen gevolgde opleiding en intrededefunctie voldoende (42%) tot goed (28%). Minder dan een derde noemt deze matig (17%) tot slecht (13%) (zie Overzicht 4.9 in bijlage 3).
- Het meest positief (hoogste percentage voldoende tot goed) zijn de gediplomeerden in de richtingen Dier productie (90%) en Voeding (84%). Gediplomeerden uit de richtingen Dier recreatie, sport en gezelschap en Dierenartsassistent zijn het meest negatief, waarbij respectievelijk 49 procent en 47 procent de aansluiting als matig tot slecht beoordeelt.

Arbeidsmarktdiscrepanties: de match naar niveau en richting

- Bij de helft van de werkenden is er sprake van een *passende match* qua richting en niveau. Zij oefenen een intrededefunctie uit waarvoor de werkgever de eigen of verwante gevolgde opleidingsrichting en minimaal het gevolgde opleidingsniveau vereist.
- Bij 61 procent van de werkenden is er sprake van een *horizontale match*. Deze groep heeft een functie die qua richting passend is met de gevolgde opleiding. Het gebrek aan werk – in het eigen vakgebied – is de voornaamste reden waarom werkenden niet in een qua richting aansluitende functie werken.
- Bij 63 procent van de werkenden is er sprake van een *verticale match*. De functie is voor hen passend qua niveau.
- Bij een kwart van de gediplomeerden is sprake van *geen match* d.w.z. een functie op een lager niveau en in een andere richting (zie Overzicht 4.10 in bijlage 3).

- Er is vaker sprake van een *passende match* bij gediplomeerden van Dier productie (74%) en Voeding (67%). Bij beide opleidingen is zowel de *horizontale* als de *verticale match* verhoudingsgewijs hoger.
- In negatieve zin springen de opleidingen AKA voeding en leefomgeving en Dier recreatie, sport en gezelschap eruit gezien de slechtere match qua richting en niveau. Bij ongeveer de helft van de gediplomeerden is er sprake van *geen match*. Naar verhouding is de match iets beter voor gediplomeerden Dierversorgung algemeen, Dierenartsassistent en Zorg, natuur en gezondheid, alhoewel bij deze groepen voor ongeveer een derde geen match is.

- De match qua niveau (=verticale match) tussen de gevolgde opleiding mbo groen en de intredefunctie is het minst goed voor gediplomeerden op niveau 1 (46%). Voor de andere opleidingsniveaus ligt de match tussen 60 en 69 procent.
- Bij de match qua richting (=horizontale match) zijn er minder grote verschillen tussen de opleidingsniveaus al is de aansluiting voor niveau 1 het slechtste (52%). Bij de opleidingsniveaus 2, 3 en 4 oefent 58 tot 63 procent een functie uit in de eigen of verwante richting (Overzicht 4.11 in bijlage 3).

De benutting van kennis en vaardigheden in de intredefunctie

In hoeverre is er een match tussen de specifieke kennis en vaardigheden die de mbo groen gediplomeerden bezitten en de kennis en vaardigheden die vereist zijn in hun intredefuncties? Over diverse kennis- en vaardigheidsaspecten zijn de gediplomeerden gevraagd welk (beheersing)niveau vereist is in de huidige functie en over welk (beheersing)niveau zij zelf zeggen te beschikken.³⁹ Door de resultaten met elkaar te vergelijken, zijn drie uitersten mogelijk, in het volgende schema uitgebeeld. Deze paragraaf beschrijft aanwijzingen voor onderbenutting (ook wel overkwalificatie genoemd) en tekortkomingen (zie Overzichten 4.12 t/m 4.14 in bijlage 3). Van onderbenutting is sprake wanneer het eigen niveau duidelijk boven het vereiste niveau ligt. Van een tekortkoming is sprake wanneer het eigen niveau duidelijk onder het vereiste niveau ligt.

Schema 4.1 – Match vereiste kennis en vaardigheden van gediplomeerde en intredefunctie

		Kennis en vaardigheden gediplomeerde:	
		<i>Niet aanwezig</i>	<i>Wel aanwezig</i>
Kennis en vaardigheden intredefunctie:	<i>Niet vereist</i>		ONDERBENUTTING
	<i>Wel vereist</i>	TEKORTKOMING	MATCH

Sprake van onderbenutting van beschikbare kennis en vaardigheden?

- De meerderheid (59%) van de werkende mbo groen gediplomeerden is van mening dat zijn of haar kennis en vaardigheden in behoorlijke tot sterke mate worden benut.
- Eén op de vijf werkenden (19%) voelt een bepaalde mate van onderbenutting aan kennis en vaardigheden bij de uitvoering van de intredefunctie.
- Er is vooral sprake van onderbenutting bij gediplomeerden van Dierverzorging algemeen (24%), Dier recreatie, sport, gezelschap (33%), Dierenartsassistent (30%) en Zorg, natuur en gezondheid (24%). Het minste bij gediplomeerden van Voeding (13%), Dier productie (5%), Plant (13%) en Natuur, groene ruimte en milieu (15%) (zie Overzicht 4.12 in bijlage 3).

³⁹ Schaal van matig (1) tot uitmuntend (5).

Sprake van tekortkomingen in kennis en vaardigheden vereist in de intredefunctie?

- Er is in minder gevallen sprake van tekortkomingen dan van onderbenutting van kennis en vaardigheden (zie Overzicht 4.18 in bijlage 3).
- 15 procent van de werkenden is van mening dat kennis en vaardigheden in behoorlijke of sterke mate tekort schieten voor de huidige functie.
- Vooral gediplomeerden van Dier recreatie sport en gezelschap (21%) en Dierenartsassistent (21%) geven aan dat hun kennis en vaardigheden tekort schieten.
- Gediplomeerden van Plant (8%) hebben het minst vaak het gevoel dat ze tekortschieten voor hun huidige functie (zie Overzicht 4.13 in bijlage 3).

Detailtering van onderbenutting en tekortkomingen

Het is interessant om te weten op welke aspecten sprake is van onderbenutting, dan wel tekortkomingen. Aan de gediplomeerden is daarom een serie van kennis- en vaardigheidsaspecten voorgelegd en gevraagd: 1) welk niveau is vereist in uw huidige functie? en 2) wat is uw eigen niveau? Overzicht 4.15 in bijlage 3 geeft allereerst aan dat het geschetste beeld van onderbenutting en tekortkomingen iets genuanceerd dient te worden: het betreft per aspect vooral lichte onderbenutting en lichte tekortkomingen.

- Van *duidelijke tekortkomingen* is in beperkte mate sprake, bij minder dan één op de twintig gediplomeerden (5%). Specifiek wordt vakkennis genoemd (5% ervaart hier een duidelijke tekortkoming).
- Indien ook *'lichte' tekortkomingen* worden meegeteld, dan blijkt ongeveer 10 tot 15 procent van de gediplomeerden tekortkomingen te ervaren. Vooral op het gebied van vakkennis (20%), het toepassen van kennis en technieken in de praktijk (17%) en nauwkeurigheid en zorgvuldigheid (17%).
- Van *duidelijke onderbenutting* is vaker sprake. Op enkele aspecten na wordt dat door meer dan één op de twintig gediplomeerden (5%) ervaren. Het vaakst ervaren de werkenden dat zij meer kennis en vaardigheden hebben betreffende schrijfvaardigheid (21%), vreemde talen (21%), inzicht in ICT (14%) en plannen, coördineren en organiseren van activiteiten (13%) dan vereist is voor hun functie.

4.3 Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling

Het programma van loopbaanonderzoek is gericht op het systematisch volgen vanaf de start op de arbeidsmarkt met als hoofdvraag welke patronen zich in de verdere loopbanen van de mbo groen gediplomeerden ontwikkelen. In het intredeonderzoek zijn de starters al gevraagd naar het loopbaan- en competentieontwikkelingsperspectief dat zij zelf in hun intredefunctie ervaren. Bovendien is gevraagd in welke mate zij de groene sector als interessante sector zien om in te – blijven – werken.

In de groene sector willen werken

- Een positief gegeven is dat 79 procent van de werkenden in de groene sector hier zeker in wil blijven werken. 18 procent twijfelt en 3 procent wil er niet meer in werken.
- Van de werkenden die niet in de groene sector werken is 34 procent geïnteresseerd in een baan in de groene sector, en zou 37 procent dat misschien overwegen (zie Overzicht 4.16 bijlage 3).

Carrière mogelijkheden

- 44 procent van de werkenden in de groene sector ziet veel tot heel veel carrièremogelijkheden in hun intrededefunctie. Een kwart (27%) ziet echter nauwelijks of beperkt mogelijkheden.
- Vooral mbo groen gediplomeerden die in de domeinen Productiedieren (68%) werken, zien voor zich zelf veel carrièremogelijkheden.
- Degenen die niet in de groene sector werken, zien gemiddeld genomen minder carrièremogelijkheden in vergelijking met hen die wel in de groene sector werken (43% ziet nauwelijks of beperkt mogelijkheden). Zij oefenen wellicht een functie uit die door het niet-groene karakter minder goed past bij hun verworven competenties, waardoor de mogelijkheden om carrière te maken ook minder perspectiefrijk zijn (zie Overzicht 4.17 bijlage 3).

Loopbaan- en competentieontwikkeling

- Iets meer dan de helft van de werkende mbo groen gediplomeerden is van mening dat de werkgever hen stimuleert in de loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden en hen mogelijkheden biedt om op de werkplek te leren. In iets mindere mate biedt de werkgever daar ook voldoende scholingsmogelijkheden toe (42%).
- Ruim twee derde van de werkenden werkt zelf aan het vergroten van zijn of haar kennis en vaardigheden, denkt na over het werk over vijf jaar en is bereid om aan scholing te doen. Men geeft minder vaak aan zelf het initiatief te nemen voor scholingsactiviteiten (42%) (zie Overzicht 4.18 bijlage 3).

4.4 Oordeel over de intrededefunctie

In dit hoofdstuk zijn diverse aspecten van de intrededefuncties van de mbo groen gediplomeerden belicht. We weten waar ze werken, wat voor soort functies ze hebben, hoeveel ze werken en wat ze verdienen, hoe de functies aansluiten bij de opleiding en welke perspectieven zij in hun loopbaanontwikkeling zien. Maar alles overziend, hoe oordelen zij nu over het werk dat zij hebben? Overzicht 4.19 in de bijlage laat per opleidingsrichting zien hoe tevreden de mbo groen gediplomeerden over hun functie zijn.

- Ruim twee derde van de gediplomeerden is tevreden over zijn of haar intrededefunctie en 12 procent is ontevreden.
- Het meest tevreden zijn de gediplomeerden van Dierproductie (62%) en Voeding (85%).
- Het minst tevreden zijn de gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier recreatie, sport en gezelschap (20%) en Zorg, natuur en gezondheid (19%).

5 Vervolgopleidingen van doorstudeerders

Doorstudeerders zijn mbo groen gediplomeerden die (direct) na afronding van hun mbo groen opleiding een vervolgopleiding gaan volgen. Het betreft 376 respondenten uit het onderzoek.

5.1 Vervolgopleidingen

Alle doorstudeerders

- 36 procent van de mbo groen gediplomeerden studeert door.
- Vier tot vijf op de tien gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Diervverzorging algemeen (49%), Dier recreatie, sport en gezelschap (42%), Dierenartsassistent (43%) en Zorg, natuur en gezelschap (46%) kiezen voor een vervolgopleiding.
- 48 procent van alle doorstudeerders doet dat in het mbo en 49 procent in het hbo.
- Doorstuderen in het mbo wordt twee keer zo vaak in het groene gedaan (29%) dan in het niet-groene mbo (15%). Doorstuderen in het hbo wordt even vaak in het groene (24%) en in het niet-groene (23%) gedaan. In totaal kiest ruim de helft van de doorstudeerders voor een groene vervolgopleiding (53%), 39 procent voor een niet-groene vervolgopleiding.⁴⁰
- De doorstroom naar het mbo groen komt het meest voor bij de opleidingsrichting Diervverzorging (70%)⁴¹ (zie Overzicht 5.1a in bijlage 3).

Doorstudeerders met mbo niveau 4 vooropleiding

- 47 procent van de mbo groen gediplomeerden met een afgeronde opleiding op niveau 4 studeert door.
- 81 procent van deze doorstudeerders kiest voor een hbo opleiding.
- Zij kiezen even vaak voor een groene (40%) als voor een niet-groene hbo opleiding (39%).
- Doorstroom naar het groene hbo komt bij niveau 4 gediplomeerden het meest voor bij de opleidingsrichtingen Voeding (67%), Natuur, groene ruimte en milieu (63%), Dier productie (53%) en Plant (50%). Vooral doorstromers met een opleiding Bloem, groene detailhandel en vormgeving (58%) en Dierenartsassistent (48%) kiezen voor een niet-groene hbo opleiding.

Vervolgopleiding nog steeds volgen?

- Het merendeel (84%) van de doorstudeerders volgt de vervolgopleiding eind 2014 nog steeds. 7 procent heeft een diploma of certificaat behaald en 10 procent van de doorstudeerders is met de vervolgopleiding gestopt.
- De respondenten geven diverse redenen voor het feit dat zij met de vervolgopleiding gestopt zijn. Het meest wordt genoemd dat ze de vervolgopleiding te moeilijk of te specialistisch vonden (40%) en dat ze onvoldoende gemotiveerd waren (34%) (zie Overzicht 5.2 in bijlage 3).

40 Voor 4 procent van de doorstudeerders is wel bekend of de vervolgopleiding in het mbo of hbo ligt, maar is de richting niet bekend en kan niet bepaald worden of het groene of niet-groene vervolgopleidingen betreft. 3 procent kiest een andere opleiding.

41 Het betreft voornamelijk gediplomeerden van niveau 2.

5.2 De aansluiting met mbo groen

- Ongeveer drie op de tien doorstudeerders vindt de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding goed. Nog eens ruim een derde beoordeelt deze als redelijk. Ruim een derde noemt de aansluiting als matig tot slecht (zie Overzicht 5.3 in bijlage 3).
- Het meest positief is men over de aansluiting bij de 'interne' doorstroom naar het mbo groen (83% vindt dit redelijk tot goed, ter vergelijking: bij de aansluiting met het niet-groene mbo gaat het om 60%).
- De aansluiting met het hbo wordt minder goed beoordeeld dan die met het mbo. Ook bij de aansluiting met het hbo is die met het groene hbo (59% redelijk tot goed) beter dan die met het niet-groene hbo (42% redelijk tot goed) (zie Overzicht 5.3 in bijlage 3).
- De aansluiting met het vervolgonderwijs wordt vooral problematisch – d.w.z. matig tot slecht – ervaren door doorstromers van de opleidingsrichtingen Dierenartsassistent (52%), Dier productie (47%) en Bloem, groene detailhandel en vormgeving (47%).
- Bij Dier productie betreft dat vooral degenen die de aansluiting met het groene hbo als minder goed ervaren. Bij doorstromers van Dierenartsassistent lijkt de verklaring te liggen in de slechtere doorstroom met het niet-groene hbo. Bij de doorstromers van Bloem, groene detailhandel en vormgeving betreft het de slechtere aansluiting bij doorstroom naar het hbo, zowel groen als niet-groen onderwijs (zie Overzicht 5.4 in bijlage 3).

Wat betreft de aansluiting met het hbo is die voor:

- het *groene hbo* het meest problematisch voor doorstromers met een opleiding in de richting Dier recreatie, sport en gezelschap (59%) en Dier productie (56%);
- het *niet-groene hbo* is het meest problematisch voor doorstromers van Dier recreatie, sport en gezelschap (78%), Dierenartsassistent (63%) en Bloem, groene detailhandel en vormgeving (61%) (zie Overzicht 5.4 in bijlage 3).⁴²

42 Alleen die gevallen waarbij het aantal gediplomeerden 'n' groter is dan 5 worden in de analyse meegenomen.

6 Waardering van de mbo groen opleiding

Hoe waarderen de gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering de door hen gevolgde mbo groen opleiding? In de beantwoording van deze vraag wordt binnen de totale groep mbo groen gediplomeerden (n= max. 1047) onderscheid gemaakt tussen de groep werkenden met een baan van minstens 1 uur per week (n= max. 650) en de groep doorstudeerders (n= max. 376).⁴³

6.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

- Zowel werkenden als doorstudeerders zijn niet heel positief zijn over de basis die de mbo groen opleiding biedt voor een start op de arbeidsmarkt. Een kwart vindt namelijk dat de opleiding geen goede basis is om te starten op de arbeidsmarkt. Daarentegen meent 41 procent (in tamelijk tot sterke mate) dat de opleiding hiervoor wel een goede basis biedt. Een derde (34%) is neutraal in zijn of haar oordeel.
- Beduidend positiever is men over de mate waarin de gevolgde opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen (werkenden 53%, doorstudeerders 63%) (zie Overzicht 6.1 in bijlage 3).

6.2 Oordeel over de mbo groen opleiding

Oordeel over opleidingsdimensies

- De mbo groen gediplomeerden geven geen uniform en eenduidig oordeel over de diverse dimensies van hun gevolgde opleiding.
- Het grootste deel van de gediplomeerden – circa 40 procent – vindt dat de opleiding te weinig diepgang heeft en te makkelijk is.
- Ruim een kwart tot een derde vindt dat de gevolgde opleiding te theoretisch is, te weinig keuzemogelijkheden heeft en te smal is, maar een even groot deel vindt het te breed.
- Circa een vijfde tot een kwart is daarentegen van mening dat de opleiding te veel diepgang heeft, te moeilijk is en te veel keuze mogelijkheden kent.
- Doorstudeerders vinden in vergelijking met werkenden de opleiding vaker te breed (41%) en te praktijkgericht (27%). Werkenden vinden de opleiding vaker te theoretisch (31%) (zie Overzicht 6.2 in bijlage 3).

In Overzichten 6.3 en 6.4 (bijlage 3) zijn uitsplitsingen gemaakt naar de gevolgde opleidingsrichting en -niveau. Gediplomeerden van de diverse opleidingsrichtingen oordelen op de volgende punten verschillend.⁴⁴

43 In tegenstelling tot de overige rapporten in de reeks over intredeplicaties wordt bij werkenden uitgegaan van minimaal 1 uur per week betaald werk conform de nieuwe definitie van de beroepsbevolking door CBS en ROA (voorheen was dit 12 uur).

Let op: er zit overlap in de groepen werkenden en doorstudeerders, namelijk de groep die èn een opleiding volgt èn meer dan 1 uur per week werkt (onder meer bbl'ers).

44 Circa 10%-punt verschil of meer ten opzichte van het totaal gemiddelde.

- De opleiding wordt vaker als *te smal* ervaren door gediplomeerden van de opleidingsrichting Diervverzorging algemeen (37%).
- Gediplomeerden van de opleiding Zorg, natuur en gezondheid geven het meest aan dat de opleiding *te weinig diepgang* heeft (60%). Vooral degenen met een opleiding Dierenartsassistent vinden dat de opleiding *te veel diepgang* heeft (37%).
- Vooral gediplomeerden van de opleiding Dier recreatie, sport en gezelschap vinden hun gevolgde opleiding *te makkelijk* (51%). Degenen met een opleiding Diervverzorging algemeen (26%), Voeding (27%) en Dierenartsassistent (28%) vinden de opleiding eerder *te moeilijk*.
- De opleiding wordt vaker als *te theoretisch* beoordeeld door gediplomeerden van de opleiding Dier recreatie, sport en gezelschap (37%) en AKA (37%) en als *te praktijkgericht* door gediplomeerden van Voeding (37%) en Bloem, detailhandel en vormgeving (33%).
- Gediplomeerden met een opleiding Dierenartsassistent vinden vaker dat de opleiding *te weinig keuzemogelijkheden* biedt (48%) (zie Overzicht 6.4 in bijlage 3).

Oordeel over concrete aspecten van de mbo groen opleiding

Hier wordt nader ingezoomd op het oordeel en de tevredenheid van de gediplomeerden over de meer concrete aspecten van hun genoten opleiding. Overzicht 6.5 in bijlage 3 geeft de resultaten weer voor de totale groep en voor de deelgroepen werkenden en doorstudeerders. Overzicht 6.6 en 6.7 geven (voor de totale responsgroep) een uitsplitsing naar opleidingsniveau en -richting.

- Gediplomeerden zijn het meest tevreden over de sfeer op school (65%), de huisvesting (52%) en de voorzieningen op school zoals bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen en ICT (45%).
- Wat betreft de vormgeving van het onderwijs zijn zij het meest tevreden over de hoeveelheid praktijk (53%).
- Daarnaast is iets minder dan de helft (46% – 47%) tevreden over aspecten als de kwaliteit van docenten, de manier waarop leraren lesgeven, de manier van examineren en de kwaliteit van examens.
- Naar verhouding zijn de gediplomeerden iets minder tevreden (38%-39%) over de inhoud van de vakken en de (studie)begeleiding en het minst over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden (over dit laatste punt is 31% tevreden maar ook 31% ontevreden).
- Gediplomeerden van niveau 1 zijn verhoudingsgewijs meer tevreden over het niveau van de leerstof en van de opleiding in het algemeen. Gediplomeerden van niveau 4 zijn van mening dat de opleiding uitdagender mag.

Wat betreft de uitsplitsing naar opleidingsrichting valt op dat:

- Gediplomeerden van de opleiding Voeding het meest positief zijn over hun genoten opleiding, zij zijn op een groot aantal punten meer tevreden dan andere gediplomeerden.⁴⁵ Dat geldt in iets mindere mate ook voor gediplomeerden van de AKA V&L opleiding.
- Daarentegen zijn gediplomeerden van de opleiding Zorg, natuur en gezondheid op een aantal punten kritischer, in het bijzonder over de inhoud van de vakken, maar ook over de – kwaliteit en manier van – examinering zijn zij het meest ontevreden.
- Over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden zijn gediplomeerden van de opleiding Dier productie meer tevreden, terwijl gediplomeerden van Dier recreatie, sport en gezelschap en Dierenartsassistent hier juist meer ontevreden over zijn.

⁴⁵ Circa 10%-punt verschil of meer ten opzichte van het totaal gemiddelde.

- Gediplomeerden van de opleiding Dierenartsassistent zijn daarentegen in vergelijking met andere gediplomeerden het meest tevreden over de inhoud van de vakken tijdens hun opleiding.
- Docenten – hun kwaliteit en manier van lesgeven – worden het meest gewaardeerd door de gediplomeerden van de opleiding Natuur, groene ruimte en milieu.
- Gediplomeerden van Bloem, detailhandel en vormgeving zijn juist het meest ontevreden over de begeleiding tijdens hun studie.
- Wat betreft het oordeel over de sfeer op school, huisvesting en voorzieningen zijn er verder geen grote verschillen tussen opleidingsrichtingen (Overzicht 6.7 in bijlage 3).

De bpv-periode in de mbo groen opleiding

- Het merendeel van de mbo groen gediplomeerden heeft tijdens de opleiding zonder problemen een bpv-plaats gevonden. BOL gediplomeerden hebben vaker dan BBL gediplomeerden problemen gehad (25% vs. 7%).
- De mbo'ers groen zijn van mening dat de diverse aspecten van het beroep voldoende aanbod zijn gekomen tijdens de bpv-periode (85%).
- Over de begeleiding tijdens de bpv-periode zijn de gediplomeerden minder tevreden, vooral over de begeleiding vanuit school. Een derde is tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school. Tederder is tevreden over de begeleiding vanuit het bedrijf (zie Overzicht 6.8 in bijlage 3).
- Bbl'ers zijn verhoudingsgewijs meer tevreden dan bol'ers over de begeleiding vanuit school (44% vs. 27% is tevreden), maar juist minder tevreden over de begeleiding vanuit het bedrijf (58% vs. 71% is tevreden) (zie Overzicht 6.9 in bijlage 3).
- De helft van de BOL gediplomeerden heeft na de stage een aanbod gekregen om na afronding van de opleiding bij het bedrijf te blijven werken; 28 procent van de gediplomeerden heeft het aangenomen.
Van de BBL gediplomeerden heeft 71 procent een aanbod gehad; twee derde van de gediplomeerden heeft het aangenomen.

Naar opleidingsrichting beschouwd valt het volgende op:

- Het meest tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school zijn de gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Voeding (58%) en AKA V&L (60%). Het minst tevreden zijn degenen met een opleiding in de richting Dier recreatie, sport en gezelschap (23%);
- Het meest positief over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf zijn de gediplomeerden van de opleiding Dier productie (88%) en Zorg, Natuur en gezondheid (84%). Gediplomeerden van de AKA V&L zijn het minst tevreden (47%) (zie Overzicht 6.10 in bijlage 3);
- Gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dierverzorging algemeen en AKA V&L krijgen in vergelijking met andere opleidingsrichtingen minder vaak na hun bpv of stage een aanbod om na afronding van de opleiding bij het bedrijf te komen werken (zie overzicht 6.11).

Opnieuw voor de opleiding kiezen?

De gediplomeerden zien verbetermogelijkheden voor het groene mbo, zo maakt het voorgaande duidelijk. We plaatsen dit wel in perspectief.

- Ongeveer zeven op de tien gediplomeerden geven namelijk aan dat zij achteraf weer voor dezelfde opleiding zouden kiezen (al dan niet aan dezelfde school). Echter, iets minder dan een derde zou een andere opleiding kiezen (24%) of helemaal niet gaan studeren (8%).⁴⁶

⁴⁶ Als de respondenten die achteraf gezien aangeven niet te willen studeren, niet in de berekening wordt meegenomen, dan kiest 74% van de respondenten achteraf gezien voor dezelfde opleiding (dezelfde/ andere school).

- Gediplomeerden van de volgende opleidingsrichtingen zouden verhoudingsgewijs minder vaak opnieuw voor de opleiding kiezen (zie Overzicht 6.12 in bijlage 3):
 - AKA V&L (46%);
 - Plant (40%, vooral door gediplomeerden van de onderliggende richtingen Vershandel en logistiek en Plantenteelt);
 - Dier recreatie, sport en gezelschap (38%, vooral door gediplomeerden van de onderliggende richting Gezelschapsdieren);
 - Bloem, detailhandel en vormgeving (38%, vooral door gediplomeerden van Groene detailhandel en Natuur en vormgeving).

7 Opleidingsrichtingen mbo groen met elkaar vergeleken

In dit hoofdstuk worden de intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2014 vanuit het perspectief van de opleidingsrichting bekeken. De opleidingsrichtingen worden getypeerd door kenmerken van een richting kenmerkend in vergelijking met andere richtingen.

Voor gedetailleerde gegevens verwijzen we naar de Overzichten 7.1 t/m 7.6 in bijlage 3 en de Overzichten 6.4, 6.7, 6.10, 6.11 en 6.12 met betrekking tot het oordeel van de gediplomeerden over hun gevolgde opleiding.

Het hoofdstuk wordt afgesloten met een intermezzo waarin wordt ingegaan op de mbo groen gediplomeerden die zich voor de arbeidsmarkt beschikbaar stellen (=beroepsbevolking). De vraag is hoe goed zij terecht komen. Beide indicatoren over de aansluiting – werkloosheid en match tussen opleiding en werk – worden hier in combinatie samen gebracht en per opleidingsrichting gepresenteerd.

We onderscheiden de volgende opleidingsrichtingen:

- Voeding
- Dierverzorging algemeen
- Dier: productie
- Dier: recreatie, sport en gezelschap
- Dierenartsassistent
- Plant
- Natuur, groene ruimte en milieu
- Bloem, groene detailhandel en vormgeving
- Zorg, natuur en gezondheid
- AKA Voeding en leefomgeving

De mbo groen opleidingen zijn – op basis van crebonummers – geclusterd tot opleidingsrichtingen.⁴⁷ De richting Dier is in vier richtingen opgesplitst en zo goed als mogelijk zijn kwalificaties, afhankelijk van de focus, ingedeeld.

1. Onder *Dierverzorging algemeen* vallen kwalificaties gericht op dierverzorging, zonder specifiek gericht te zijn op productie of recreatiedieren.
2. Onder *Dier: productie* vallen kwalificaties gericht op dierverzorging, dierhouderij, veehouderij van graasdieren, hokdieren en melkvee.
3. Onder *Dier: recreatie, sport en gezelschap* vallen kwalificaties gericht op dierverzorging, recreatiedieren, paardensport en paardenhouderij en gezelschapsdierenbranche.
4. Onder de richting *Dierenartsassistent* vallen de kwalificaties gericht op dierenartsassistent of paraveterinaire ondersteuning.

Vershandel, logistiek en transport is tot *Plant* gerekend. *Zorg, natuur en gezondheid* is nu als aparte richting opgenomen wordt in vergelijking met eerdere rapporten niet meer bij Dier productie of Plant ingedeeld. De AKA is als aparte richting weergegeven. Voor een indeling van de opleidingsrichtingen zie Bijlage 2.

⁴⁷ In overleg met Aequor is de indeling bepaald.

Voeding

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Voeding:

- Zijn voor het grootste deel mannen, zijn veelal 30 jaar of ouder en hebben een BBL opleiding afgerond;
- Zijn minder vaak werkloos (4,7%);
- Werken vooral in de industrie in het groene domein van voedsel;
- Hebben het vaakst een vaste aanstelling;
- Hebben het hoogste gemiddelde bruto uurloon (€ 13,11);
- Zijn zeer (het meest) positief over de aansluiting werk en opleiding;
- Hebben vaker een goede passende match, zowel horizontaal als verticaal, tussen hun opleiding en werk;
- Ervaren weinig onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;
- Zijn het meest tevreden over hun intrede functie;
- Met een niveau 4 opleiding stromen vaker door naar het groene hbo;
- Zijn het meest positief over hun genoten mbo groen opleiding;
- Geven in vergelijking met andere gediplomeerden vaker aan de opleiding te moeilijk te vinden;
- Zijn het meest tevreden over de bpv begeleiding vanuit school.

Diervverzorging algemeen

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Diervverzorging algemeen:

- Zijn vooral vrouwen, in de leeftijd tot en met 21 jaar met overwegend een BOL opleiding op niveau 2;
- Studeren vaker door en zijn ook zeer vaak (het vaakst) werkloos (27,8%);
- Werken verspreid over sectoren, maar een groot deel – een derde – werkt in de landbouw. Zij werken vooral in de groene domeinen van de recreatie- en gezelschapsdieren en productiedieren of in niet-groene domeinen;
- Hebben het laagste gemiddelde bruto uurloon (€ 6,02);
- Hebben een minder goede match qua richting en niveau; bij een derde van de werkenden is er geen match tussen de opleiding en de functie;
- Ervaren vaker onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;
- Stromen het meest door naar vervolgoedingen, vooral naar andere mbo groen opleidingen;
- Vinden de gevolgde mbo groen opleiding vaker te smal en te moeilijk;
- Krijgen na hun bpv of stage minder vaak een aanbod om na afronding van de opleiding bij het bedrijf te komen werken.

Dier: productie

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Dier productie:

- Zijn voor het grootste deel mannen, in de leeftijd tot en met 23 jaar en hebben voornamelijk een BOL opleiding op niveau 3 of 4 afgerond;
- Werken vaker en binnen de onderzoekspopulatie is niemand werkloos;
- Werken vooral in de landbouw, in het bijbehorende domein productiedieren en vaak als veehouders;
- Werken gemiddeld het meest aantal uren per week (44);
- Zijn het meest positief over de aansluiting werk en opleiding;
- Hebben het vaakst een passende match – en horizontale en verticale match – tussen opleiding en werk;
- Ervaren weinig en het minst vaak onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;

- Zijn zeer tevreden over hun intrede functie;
- Die doorstromen doen dat vaker dan gediplomeerden van andere richtingen naar het hbo groen. De aansluiting met dit groene hbo is voor de gediplomeerden van deze richting het meest problematisch (matig tot slecht);
- Zijn het meest tevreden in vergelijking met de andere gediplomeerden over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden;
- Zijn het meest positief over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf;
- Geven het meest vaak aan opnieuw voor de opleiding te kiezen.

Dier: recreatie, sport en gezelschap

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Dier: recreatie, sport en gezelschap:

- Zijn grotendeels vrouwen met een BOL opleiding op niveau 3 of 4;
- Studeren vaker door en kennen een hogere werkloosheid (16,1%);
- Werken voor een groot deel in de sectoren groot- en detailhandel, cultuur, sport en recreatie en verspreid over overige sectoren. Ze werken voornamelijk in het bijbehorende groene domein of in niet-groene domeinen;
- Werken vaker met een tijdelijke aanstelling;
- Werken gemiddeld het minst aantal uren per week (27);
- Zijn het meest negatief over de aansluiting werk en opleiding;
- Hebben een slechtere match qua richting en niveau, bij een derde van de werkenden is er geen match;
- Ervaren het vaakst onderbenutting van hun kennis en vaardigheden. Ook geven ze vaker aan dat hun kennis en vaardigheden te kort schieten;
- Zijn het minst tevreden over hun intrede functie;
- Zijn het meest negatief over de aansluiting met het groene en niet groene hbo;
- Vinden vaker dat de opleiding te makkelijk (volgens de helft van de gediplomeerden) en te theoretisch is (ruim meer dan een derde);
- Zijn in vergelijking met de andere gediplomeerden minder tevreden over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden;
- Zijn het minst tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school;
- (Vooral gediplomeerden van de onderliggende richting Gezelschapsdieren) zouden minder vaak opnieuw voor de opleiding kiezen.

Dierenartsassistent

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Dierenartsassistent:

- Zijn voornamelijk vrouwen met een BOL opleiding op niveau 4;
- Studeren vaker door en kennen een lagere werkloosheid (4,7%);
- Werken vooral in de veterinaire dienstverlening en in de groot- en detailhandel. Voornamelijk in het domein recreatie- en gezelschapsdieren of buiten de groene domeinen;
- Werken vaker met een tijdelijke aanstelling;
- Werken gemiddeld minder uren per week (28);
- Zijn negatiever over de aansluiting werk en opleiding;
- Hebben een minder goede match qua richting en niveau, bij een derde van de werkenden is er geen match;
- Ervaren vaker onderbenutting van hun kennis en vaardigheden. Ook geven ze vaker aan dat hun kennis en vaardigheden te kort schieten;
- Stromen vaker door naar het niet-groene hbo. De aansluiting met dit niet-groene hbo is voor de gediplomeerden van deze richting minder goed dan voor andere gediplomeerden;

- Vinden de gevolgde opleiding vaker te veel diepgang hebben, te weinig keuzemogelijkheden bieden en vaker dan andere gediplomeerden te moeilijk;
- Zijn vaker ontevreden over voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden en het meest tevreden over de inhoud van de vakken tijdens hun opleiding.

Plant

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Plant:

- Zijn grotendeels mannen en zijn ongeveer gelijk verdeeld over de beide leerwegen en opleidingsniveau 2, 3 of 4. Een vijfde is ouder dan 23;
- Werken vaker en kennen een lage werkloosheid (4,9%);
- Werken vooral in de landbouw en in de groene domeinen Plant en Grond, infra en loonwerk;
- Werken gemiddeld meer uren per week (40);
- Ervaren weinig onderbenutting van hun kennis en vaardigheden en hebben het minst vaak het gevoel dat ze tekortschieten voor hun functie wat kennis en vaardigheden betreft;
- Met een niveau 4 opleiding stromen vaker dan anderen door naar het groene hbo;
- (Vooral gediplomeerden van de onderliggende richtingen Vershandel en logistiek en Plantenteelt) zouden minder vaak opnieuw voor de opleiding kiezen.

Natuur, groene ruimte en milieu

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Natuur, groene ruimte en milieu:

- Zijn over het algemeen mannen en zijn verdeeld over de beide leerwegen en alle opleidingsniveaus;
- Werken voornamelijk in de landschapsvoorziening en in de sociale werkvoorziening en binnen het eigen groene domein;
- Hebben een hoger gemiddeld bruto uurloon (€ 10,00);
- Ervaren weinig (minder vaak) onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;
- Met een niveau 4 opleiding stromen vaker dan anderen door naar het groene hbo;
- Waarderen docenten in het groene mbo het meest;
- Geven vaker aan opnieuw voor de opleiding te kiezen.

Bloem, groene detailhandel en vormgeving

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Bloem, groene detailhandel en vormgeving:

- Zijn voornamelijk vrouwen, in de leeftijd tot en met 23 jaar, en hebben voor een groot deel een BOL opleiding op niveau 2, 3 of 4 afgerond. Ongeveer een vijfde heeft een BBL opleiding gevolgd;
- Studeren vaker door en kennen een hogere werkloosheid (13,5%);
- Werken vooral in de groot- en detailhandel – waaronder bloemwinkels en tuincentra – in het eigen groene domein of daarbuiten;
- Werken vaker met een tijdelijke aanstelling;
- Hebben een lager gemiddeld bruto uurloon (€ 6,32);
- Met een niveau 4 opleiding stromen vaker dan anderen door naar het niet-groene hbo;
- Hebben meer problemen met de aansluiting met vervolgonderwijs bij doorstroom naar het hbo;
- Ervaren de gevolgde opleiding vaker als te theoretisch;
- Zijn het meest ontevreden over de begeleiding tijdens hun studie;
- Zouden minder vaak opnieuw voor de opleiding kiezen.

Zorg, natuur en gezondheid

Gediplomeerden van deze opleidingsrichting:

- Zijn voor driekwart vrouw, hebben een opleiding op niveau 3 of 4 gevolgd, voor driekwart in de BOL. Zo'n vier op de tien is ouder dan 23 jaar;
- Studeren vaker door en zijn binnen deze onderzoekspopulatie niet werkloos;
- Werken vooral in de gezondheid- en gezondheidszorg en voornamelijk in het domein van Dier of buiten de groene domeinen;
- Werken vaker met een tijdelijke aanstelling;
- Werken gemiddeld minder aantal uren per week (29);
- Hebben een hoger gemiddeld bruto uurloon (€ 9,74);
- Hebben een minder goede match qua richting en niveau, bij een derde van de werkenden is er geen match;
- Ervaren vaker onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;
- Zijn het minst tevreden over hun intrededefunctie;
- Vinden vaker dat hun opleiding te weinig diepgang heeft;
- Zijn kritischer over de inhoud van de vakken en de – kwaliteit en manier van – examinering;
- Zijn het meest positief over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf;
- Geven vaker aan opnieuw voor de opleiding te kiezen.

AKA Voeding en leefomgeving

Gediplomeerden van deze opleiding op niveau 1:

- Zijn voor het grootste deel 30 jaar of ouder met een BBL opleiding;
- Werken veelal in de industrie, voor een groot deel in de sociale werkvoorziening;
- Hebben vaker een vaste aanstelling;
- Hebben een slechtere match qua richting en niveau, bij de helft van de werkenden is er geen match;
- Zijn positiever over hun genoten mbo groen opleiding;
- Vinden hun opleiding vaker te theoretisch;
- Zijn het meest tevreden over de bpv begeleiding vanuit school, maar juist niet over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf (de helft is ontevreden);
- Krijgen na hun bpv of stage minder vaak een aanbod om na afronding van de opleiding bij het bedrijf te komen werken;
- Zouden minder vaak opnieuw voor de opleiding kiezen.

Intermezzo 3 – Arbeidsmarktrelevantie: aansluitend werk en werkloosheid

De arbeidsmarktrelevantie van opleidingen is een belangrijk thema in de hedendaagse beleidsdiscussie rondom het mbo. Vanuit kwantitatief oogpunt is het relevant dat het aantal mbo groen gediplomeerden per opleiding in pas loopt met de vraag naar arbeid. Het hebben van werk (of andersom gezien de werkloosheid) is hier indicator. Vanuit kwalitatief oogpunt is het van belang dat de kennis en vaardigheden van mbo gediplomeerden qua niveau en richting (inhoud) aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt. Indicator is de aansluiting naar niveau en richting.

In het voorgaande zijn beide indicatoren van het arbeidsperspectief afzonderlijk van elkaar beschreven; d.w.z. het werkloosheidspercentage (het werkloze deel van de groep mbo groen gediplomeerden dat tot de beroepsbevolking gerekend kan worden) en aansluiting tussen intredefunctie en mbo groen (alleen werkenden) (zie Overzicht 7.7 in bijlage 3).

In dit intermezzo brengen we beide indicatoren in combinatie samen en richten ons op de vraag hoe goed de gediplomeerden terechtkomen die de arbeidsmarkt op (willen) gaan. Vinden zij werk? En vinden zij werk dat aansluit bij hun opleiding? Dit wordt voor de verschillende opleidingsrichtingen beschreven.

In de Overzichten 7.8 en 7.9 valt vooral op dat:

- Wat betreft de beide indicatoren voor arbeidsmarktrelevantie de opleidingsrichting Dier productie het beste scoort. Geen van de gediplomeerden is werkloos en zowel de verticale en horizontale match is groot d.w.z. meer dan 80 procent werkt in een functie die zowel qua niveau en richting bij de gevolgde opleiding aansluit. Ook de richting Voeding scoort goed op beide indicatoren.*
- Daarnaast is de werkloosheid onder gediplomeerden van de opleidingsrichting Zorg, natuur en gezondheid (geen werkloosheid), Dierenartsassistent en Plant lager dan het gemiddelde. De verticale en horizontale match zijn vergelijkbaar met het gemiddelde.*
- Ook de opleidingsrichting AKA V&L heeft een lagere werkloosheid dan gemiddeld. De gediplomeerden hebben echter een minder goede aansluiting naar niveau en richting vergeleken met de andere gediplomeerden.*
- Zowel de werkloosheid als de aansluiting van gediplomeerden Natuur, groene ruimte en milieu zijn vergelijkbaar met de gemiddelde scores van overige mbo groen gediplomeerden.*
- De werkloosheid is het hoogste bij de opleidingsrichting Dierversorgung algemeen. Ook gediplomeerden van de richtingen Dier recreatie, sport en gezelschap en Bloem, groene detailhandel en vormgeving hebben vaker dan andere gediplomeerden geen werk. Ook de aansluiting tussen opleiding en werk is voor deze drie groepen (iets) minder goed dan gemiddeld, er zijn echter wel verschillen. De match is voor Dier recreatie, sport en gezelschap het minst goed; ruim een derde heeft een goede aansluiting naar niveau en richting. De aansluiting is iets beter voor de opleidingsrichting Dierversorgung algemeen; circa 45 procent heeft een goede aansluiting. Voor gediplomeerden van Bloem, groene detailhandel en vormgeving is de aansluiting nog iets beter; ongeveer de helft heeft een goede aansluiting, waarbij de verticale match iets beter is dan de horizontale match.*

Overzicht 7.8 – De arbeidsmarktrelevantie van opleidingsrichtingen (mbo groen gediplomeerden behorend tot beroepsbevolking)^{48 49}

Opleidingsrichting	Arbeidsmarktrelevantie					Totaal (n=100%)
	Passende match	Richting- discrepantie	Niveau- discrepantie	Geen match	Werkloosheid Nieuwe definitie	
Voeding	64%	10%	15%	7%	4,7%	43
Diervverzorging algemeen	40%	3%	6%	23%	27,8%	36
Dier: productie	74%	16%	8%	3%	0,0%	41
Dier: recreatie, sport en gezelschap	28%	11%	6%	39%	16,1%	118
Dierenartsassistent	47%	13%	3%	32%	4,7%	64
Plant	49%	10%	12%	24%	4,9%	81
Natuur, groene ruimte en milieu	48%	11%	14%	17%	9,6%	219
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	40%	16%	7%	24%	13,5%	89
Zorg, natuur en gezondheid	50%	13%	0%	38%	0,0%	16
AKA Voeding en leefomgeving	31%	8%	8%	47%	6,7%	15
Totaal (n max=100%)	45%	11%	10%	24%	10%	722

Overzicht 7.9 – De arbeidsmarktrelevantie van opleidingsrichtingen; verticale en horizontale match (mbo groen gediplomeerden behorend tot beroepsbevolking)⁵⁰

Opleidingsrichting	Arbeidsmarktrelevantie		Totaal (n=100%)
	Verticale match (match qua niveau)	Horizontale match (match qua richting)	
Voeding	73%	78%	43
Diervverzorging algemeen	43%	46%	36
Dier: productie	89%	82%	41
Dier: recreatie, sport en gezelschap	39%	34%	118
Dierenartsassistent	60%	50%	64
Plant	59%	60%	81
Natuur, groene ruimte en milieu	59%	62%	219
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	55%	47%	89
Zorg, natuur en gezondheid	63%	50%	16
AKA Voeding en leefomgeving	39%	39%	15
Totaal (n max=100%)	57%	55%	722

48 Passende match: richting en niveau van intrede functie sluiten aan op de opleiding.

Richtingdiscrepantie: richting van intrede functie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.

Niveaudiscrepantie: niveau van intrede functie sluit niet aan op opleiding, richting wel.

Geen match: zowel richting als niveau van intrede functie sluiten niet aan op de opleiding.

49 Definitie werkloosheid: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 1 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking. Het werkloosheidspercentage is dus niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar op het deel van de onderzoekspopulatie dat tot de beroepsbevolking behoort.

50 Verticale match = Passende aansluiting + Richtingdiscrepantie.

Horizontale match = Passende aansluiting + Niveaudiscrepantie.

8 Mbo groen vergeleken overig mbo

De door ROA verzamelde gegevens in de Bve-monitor 2014 zijn de basis voor de analyses over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden. In die monitor worden ook gegevens verzameld van gediplomeerden uit de overige sectoren van het mbo. In dit hoofdstuk wordt op kernpunten een vergelijking gemaakt van de intredeposities in 2014 van gediplomeerden van het mbo groen en overige gediplomeerden van het mbo.⁵¹

Paragraaf 8.1 gaat over de arbeidsmarktdiscrepanties van de werkenden gediplomeerden, paragraaf 8.2 over de inhoudelijke aansluiting tussen de mbo opleiding en intredefuncties. De doorstudeerders komen in paragraaf 8.3 aan bod waar het de aansluiting tussen mbo opleiding en vervolgopleiding betreft. Het hoofdstuk sluit in paragraaf 8.4 af met de waardering van de gediplomeerden voor de kwaliteit van de genoten mbo opleiding.

8.1 Arbeidsmarktdiscrepanties: doelmatigheid

- In 2014 – zo'n anderhalf jaar na diplomering – is de werkloosheid onder mbo groen vergelijkbaar met die onder overige mbo gediplomeerden (circa 10%).
- Mbo groen gediplomeerden werken in vergelijking met overige mbo gediplomeerden in 2014 minder vaak in een intredefunctie gericht op de eigen of verwante opleidingsrichting of in een intredefunctie op het eigen opleidingsniveau. Het verschil in de match naar niveau wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat het mbo groen naar verhouding een grotere groep gediplomeerden op niveau 1 heeft die in vergelijking met gediplomeerden van de andere opleidingsniveaus in het mbo groen een minder goede aansluiting naar niveau heeft.

Overzicht 8.1 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: doelmatigheid⁵²

	mbo groen	mbo totaal
• Werkloosheid eind 2014 (1,5 jaar na afstuderen)	10,0%	9,5%
• Functie in eigen of verwante opleidingsrichting	63%	69%
• Functie op minimaal eigen opleidingsniveau	65%	69%

51 Ter vergelijking zijn door ROA cijfers uit het databestand van de Bve-monitor aangeleverd. In de gepresenteerde cijfers over het over het overige mbo zijn alle sectoren opgenomen, inclusief mbo groen (in de tabel aangegeven met mbo totaal). Betekenisvolle verschillen van minimaal vier procent worden nader geduid.

52 Er wordt bij werkenden uitgegaan van minimaal 1 uur per week betaald werk conform de nieuwe definitie van de beroepsbevolking door CBS en ROA (voorheen was dit 12 uur). Tabellen over de intredefuncties hebben hier betrekking op (mbo groen n-max=650, mbo totaal n-max=3262).

In Overzicht 8.2 bevat kenmerken van de intredefuncties van mbo gediplomeerden die een betaalde baan van minstens 1 uur per week hebben.

- Mbo groen gediplomeerden hebben een beduidend lager gemiddeld bruto uurloon, werken vaker fulltime (meer dan 32 uren per week) en werken vaker in mkb-bedrijven dan overige mbo gediplomeerden.
- Ondanks de slechtere aansluiting naar opleidingsrichting en niveau, en de lagere verdienste zijn de mbo groen gediplomeerden even tevreden met hun intredefunctie als de overige mbo gediplomeerden; ongeveer twee derde is hierover tevreden.

Overzicht 8.2 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: kenmerken van intredefuncties

	mbo groen	mbo totaal
• Bruto-uurloon (gemiddeld)	€ 8,76	€ 10,16
• Werkt meer dan 32 uur per week	60%	49%
• In loondienst	71%	73%
• Zelfstandige/freelancer	5%	3%
• Werkzaam in MKB (personeelsomvang minder dan 250 werknemers)	74%	57%
• Tevreden met huidige functie	68%	65%

8.2 De aansluiting tussen opleiding en intredefunctie

- De meerderheid van de mbo groen en overige mbo gediplomeerden beoordeelt de aansluiting tussen de opleiding en intredefunctie als voldoende tot goed. De mbo'ers groen zijn hierover echter minder positief dan overige mbo'ers (ze hebben feitelijk dan ook een slechtere aansluiting en naar opleidingsrichting en niveau, en de lagere verdienste, zoals hiervoor geconstateerd) en ze vinden minder vaak dat hun kennis en vaardigheden in hun intredefunctie worden benut.
- Over de mate waarin de mbo opleiding een goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt of om kennis verder te ontwikkelen zijn beide groepen gediplomeerden minder positief dan over de aansluiting in het algemeen.

Overzicht 8.3 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: aansluiting opleiding met intredefunctie

	mbo groen	mbo totaal
• Aansluiting opleiding – huidige functie voldoende tot goed	70%	77%
• Opleiding goede basis om te starten op de arbeidsmarkt	41%	43%
• Opleiding goede basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	55%	57%
• Kennis en vaardigheden worden benut in functie	58%	63%

8.3 Doorstroom naar vervolgopleidingen

- Mbo groen gediplomeerden kiezen in mindere mate voor een vervolgopleiding dan overige mbo gediplomeerden. Het aandeel dat in 2014 voor het hbo kiest is voor beide groepen vergelijkbaar.
- Het grootste deel van de mbo gediplomeerden vindt de aansluiting tussen de afgeronde mbo opleiding redelijk tot goed. De mbo groen gediplomeerden zijn hierover minder positief dan de overige mbo gediplomeerden.

Overzicht 8.4 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: doorstroom⁵³

	mbo groen	mbo totaal
• Doorstroom naar vervolgonderwijs	36%	44%
• Aandeel doorstudeerders naar hbo	49%	46%
• Aansluiting opleiding vervolgopleiding redelijk tot goed	64%	69%

8.4 De kwaliteit van de mbo opleiding

- Mbo groen gediplomeerden en overige mbo gediplomeerden verschillen over het algemeen weinig in hun oordeel over diverse kwaliteitsaspecten van de opleiding.
- Ze zijn het meest kritisch over de *moeilijkheidsgraad* van de genoten opleiding; ongeveer 30 tot 40 procent van zowel de mbo groen als de overige mbo gediplomeerden meent dat de opleiding qua niveau uitdagend is, te makkelijk is en dat de opleiding te weinig diepgang heeft. Wat dit laatste punt betreft zijn de mbo groen gediplomeerden kritischer.
- Zo'n 40 tot 50 procent van de beide groepen mbo gediplomeerden is tevreden over het *lesgeven en de begeleiding* op school. De mbo'ers groen zijn minder tevreden dan de overige mbo'ers over de kwaliteit van de docenten. Het minst positief is men – en dat geldt nog het meest voor de mbo groen gediplomeerden – over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden.
- Over de *begeleiding tijdens de bpv* is de grootste groep gediplomeerden – twee derde – positief, althans waar het de begeleiding vanuit het bedrijf betreft. Over de over de begeleiding vanuit school zijn de mbo'ers – en vooral de mbo'ers groen – beduidend minder tevreden.
- Over de *huisvesting, materiele voorzieningen en de sfeer* op school is een groot deel van de gediplomeerden tevreden. Over de sfeer op school zijn de mbo groen gediplomeerden positiever dan de overige mbo gediplomeerden.
- Het merendeel van de mbo gediplomeerden zou *achteraf opnieuw voor dezelfde opleiding kiezen* al geven mbo'ers groen dat minder vaak aan dan de overige mbo'ers.⁵⁴

53 Doorstudeerders zijn gediplomeerden die (direct) na afronding van hun mbo opleiding een vervolgopleiding gaan volgen (mbo groen n-max=376, mbo totaal n-max= 2406).

54 Het percentage betreft respondenten die achteraf gezien dezelfde opleiding (aan dezelfde of andere school) zouden kiezen in vergelijking met respondenten die voor een andere opleiding zouden kiezen. De respondenten die aangeven achteraf gezien niet te willen studeren zijn in de percentageberekening niet meegenomen.

Overzicht 8.5 – Vergelijking mbo groen en overige mbo: kwaliteitsaspecten opleiding⁵⁵

	mbo groen	mbo totaal
<i>Moelijkheidsgraad</i>		
• Opleiding is uitdagend qua niveau	32%	34%
• Opleiding is te makkelijk	43%	42%
• Opleiding heeft te weinig diepgang	42%	36%
• Docenten zijn streng in de beoordeling	18%	20%
• Examens zijn in het algemeen zeer pittig	27%	28%
<i>Lesgeven en begeleiding op school</i>		
• Tevreden over voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden	31%	35%
• Tevreden over manier waarop leraren les gaven	46%	48%
• Tevreden over de kwaliteit van de docenten	46%	50%
• Tevreden over de hoeveelheid praktijk	53%	51%
• Tevreden over de inhoud van de vakken	38%	40%
• Tevreden over de (studie)begeleiding	39%	42%
• Tevreden over de manier van examineren	47%	47%
• Tevreden over de kwaliteit van de examens	47%	47%
<i>Begeleiding in bpv</i>		
• Tevreden begeleiding vanuit school tijdens stage/beroepspraktijkvorming	32%	41%
• Tevreden begeleiding vanuit stageplaats/bpv-plaats	67%	66%
<i>Algemeen</i>		
• Tevreden over de sfeer op school	65%	57%
• Tevreden over de huisvesting van de gevolgde opleiding	52%	52%
• Tevreden over de materiële schoolvoorzieningen	45%	42%
• Achteraf opnieuw kiezen voor dezelfde opleiding	74%	78%

⁵⁵ mbo groen n-max=1047, mbo totaal n-max= 5668

Bijlage 1: Opzet en respons van het intredeonderzoek 2014

In deze bijlage wordt kort ingegaan op de opzet van het onderzoek naar de intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2014, evenals op de steekproef en de resulterende onderzoekspopulatie.

Opzet van het onderzoek

De gegevens uit het onderzoek zijn ontleend aan het databestand van de Bve-monitor, een meting die het ROA in het kader van haar Schoolverlatersinformatiesysteem (SIS) jaarlijks verricht onder gediplomeerde schoolverlaters van het mbo.⁵⁶ Als onderdeel daarvan vindt jaarlijks een enquête plaats onder een steekproef van een cohort gediplomeerde schoolverlaters van mbo groen.⁵⁷

Het databestand van de Bve-monitor 2014 betreft de enquête die eind 2014 is gehouden onder in het schooljaar 2012-2013 gediplomeerden van mbo groen, dat wil zeggen ongeveer anderhalf jaar na hun afstuderen. De in de enquête gebruikte vragenlijst voor mbo groen is op hoofdlijnen identiek aan de vragenlijst die ook voor de niet-groene sectoren in het mbo is gebruikt, en op een beperkt aantal punten nader toegespitst voor mbo groen. Ten behoeve van het onderhavige intredeonderzoek zijn de gegevens uit de Bve-monitor verdiepend en gespecificeerd geanalyseerd voor mbo groen gediplomeerden.

Populatie, steekproef en onderzoekspopulatie

De gehele populatie van in het schooljaar 2012-2013 gediplomeerden van mbo groen opleidingen van de AOC's bedroeg volgens DUO-gegevens 10.015. Daaruit is door ROA ten behoeve van de Bve-monitor 2014 een steekproef getrokken van 5.691 (57%). De respons van mbo groen gediplomeerden op de enquête bedroeg 1.047 (18%).⁵⁸ Deze respons is de onderzoekspopulatie waarop dit rapport betrekking heeft. Overzicht B1.1 beschrijft per AOC de populatie, steekproef en respons.

Overzicht B1.2 laat de respons- en populatieverdeling zien voor de variabelen geslacht, leerweg en opleidingsniveau. De onderzoekspopulatie blijkt niet geheel representatief te zijn voor de totale populatie.⁵⁹ Evenals bij de vorige vier metingen blijkt dat relatief meer vrouwen, bol'ers en gediplomeerden op niveau 4 reageren en zij zijn dan ook oververtegenwoordigd in de responsgroep.

In dit onderzoek worden de feitelijke antwoorden van respondenten gebruikt. Dit houdt in dat de uitkomsten van dit onderzoek geïnterpreteerd moeten worden in het licht van de weergegeven samenstelling van de responsgroep.

56 Vergelijk de ROA-publicaties *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt*.

57 Mbo-instellingen i.c. AOC's wordt jaarlijks de mogelijkheid geboden om naast de basissteekproef (in 2014 circa 40%) meerdere (tot 100 procent van de) gediplomeerde schoolverlaters van hun instelling in de enquête te betrekken (ophogen steekproef voor de betreffende instelling).

58 Ter vergelijking: de respons op de Bve-monitor 2014 bedroeg voor het hele mbo ook 18% (vgl. ROA, *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2014*, Statistische bijlage).

59 Controle door middel van de Chikwadraattoets.

Overzicht B1.1 – Totale populatie, steekproef en respons per AOC

	Totale populatie		Steekproef		Onderzoekspopulatie (=respons)	
	Aantal	Aantal	% van populatie	Aantal	Respons % (t.o.v. steekproef)	
AOC Oost	928	405	44%	47	12%	
AOC Terra	749	321	43%	64	20%	
Wellantcollege	1353	1244	92%	196	16%	
Edudelta Onderwijsgroep	308	125	41%	25	20%	
Nordwin College (AOC Friesland)	466	182	39%	43	24%	
AOC de Groene Welle	373	141	38%	27	19%	
Lentiz Onderwijsgroep	544	235	43%	40	17%	
Citaverde College	659	624	95%	114	18%	
Prinsentuin College	398	174	44%	22	13%	
Clusius College	583	564	97%	107	19%	
Groenhorst College	929	379	41%	65	17%	
Helicon Opleidingen	2725	1297	48%	297	23%	
Totaal	10015	5691	57%	1047	18%	

Overzicht B1.2 – Onderzoekspopulatie vergeleken met de totale populatie mbo groen gediplomeerden uit 2012-2013

	Totale populatie		Onderzoekspopulatie	
	Aantal	%	Aantal	%
Man	5876	59%	492	47%
Vrouw	4139	41%	554	53%
BOL	5127	51%	751	72%
BBL	4888	49%	296	28%
Niveau 1	1985	20%	89	9%
Niveau 2	2533	25%	206	20%
Niveau 3	2630	26%	284	27%
Niveau 4	2867	29%	468	45%
Totaal	10015	100%	1047	100%

Bijlage 2: Samenstelling van de onderzoekspopulatie

In deze bijlage wordt de onderzoekspopulatie beschreven. Deze wordt eerst getypeerd naar een aantal opleidingskenmerken en vervolgens naar een aantal persoonskenmerken.

Opleidingskenmerken

AOC's

Van alle AOC's hebben gediplomeerden gereageerd, zoals blijkt uit Overzicht B2.1. De meeste respondenten zijn afkomstig van Helicon Opleidingen, Wellantcollege, Citaverde College en Clusius College.

Overzicht B2.1 – Respons naar AOC waar diploma is behaald

	Onderzoekspopulatie (=respons)		Totale populatie gediplomeerden
	Aantal	Percentage	Aantal
AOC Oost	47	4%	928
AOC Terra	64	6%	749
Wellantcollege	196	19%	1353
Edudelta Onderwijsgroep	25	2%	308
Nordwin College (AOC Friesland)	43	4%	466
AOC de Groene Welle	27	3%	373
Lentiz Onderwijsgroep	40	4%	544
Citaverde College	114	11%	659
Prinsentuin College	22	2%	398
Clusius College	107	10%	583
Groenhorst College	65	6%	929
Helicon Opleidingen	297	28%	2725
Totaal	1047	100%	10015

Mbo groen opleidingen

De onderzoekspopulatie bestaat voor bijna driekwart uit gediplomeerden met een opleiding in de BOL (72%). 28 procent heeft een opleiding in de BBL afgerond. De verdeling van de onderzoekspopulatie naar opleidingsniveau is als volgt: niveau 1 (9%), niveau 2 (20%), niveau 3 (27%) en niveau 4 (45%) (Overzicht B1.1).

De mbo groen opleidingen zijn – op basis van crebonummers – geclusterd tot opleidingsrichtingen (zie Overzicht B2.2).⁶⁰ De richting Dier is in vier richtingen opgesplitst en zo goed als mogelijk zijn kwalificaties, afhankelijk van de focus, ingedeeld.

1. Onder de richting 'Diervverzorging algemeen' vallen kwalificaties gericht op diervverzorging, zonder specifiek gericht te zijn op productie of recreatiedieren.⁶¹

⁶⁰ In overleg met Aequor is de indeling bepaald.

⁶¹ Diervverzorging algemeen. Voorkomende crebonummers: 12004, 10587, 97330.

2. Onder de richting 'Dier: productie' vallen kwalificaties gericht op dierhouderij, veehouderij en diervverzorging van graasdieren, hokdieren en melkvee.⁶²
3. Onder de richting 'Recreatie, sport en gezelschap' vallen kwalificaties gericht op diervverzorging, recreatiedieren, paardensport en paardenhouderij en gezelschapsdierenbranche.⁶³
4. Onder de richting 'Dierenartsassistent' vallen de kwalificaties gericht op dierenartsassistent of paraveterinaire ondersteuning.⁶⁴

Vershandel, logistiek en transport is tot 'Plant' gerekend. Zorg, natuur en gezondheid is nu als aparte richting opgenomen wordt in vergelijking met eerdere rapporten niet meer bij Dier productie of Plant ingedeeld. De AKA is als aparte richting weergegeven.

Een groot deel van de onderzoekspopulatie is gediplomeerd in de subrichtingen Natuur en groene ruimte (28%), Recreatiedieren (14%) en Dierenartsassistent (9%).

Overzicht B2.5 geeft een beschrijving van de opleidingsrichtingen naar leerweg en niveau.

Overzicht B2.2 – Verdeling onderzoekspopulatie over opleidingsrichtingen

Opleidingsrichting	Aantal	%
Voeding	56	5%
Diervverzorging algemeen	77	7%
Dier: productie	55	5%
Dier: recreatie, sport en gezelschap	194	19%
• Recreatiedieren	147	14%
• Paardenhouderij en -sport	14	1%
• Gezelschapsdieren	32	3%
• Gespecialiseerde diervverzorging	1	0%
Dierenartsassistent	94	9%
Plant	95	9%
• Plantenteelt	43	4%
• Biologisch-dynamische landbouw	5	0%
• Groen, grond, infra, loonwerk	35	3%
• Vershandel, logistiek en transport	12	1%
Natuur, groene ruimte en milieu	297	28%
• Natuur en groene ruimte	291	28%
• Milieu en ruimte	6	1%
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	131	13%
• Bloemendetailhandel	74	7%
• Natuur en vormgeving	45	4%
• Groene detailhandel	12	1%
Zorg, natuur en gezondheid	26	2%
AKA Voeding en leefomgeving	22	2%
Totaal	1047	100%

62 Dier productie. Voorkomende crebonummers: 97361 – 97363, 97702 – 97703, 97051, 97052, 97054, 97712, 97713

63 Bij Recreatie, sport en gezelschap komen de volgende crebonummers voor. Recreatiedieren: 97364, 97720, 97053, 97730. Paardensport: 97220, 97230, 11036. Gezelschapsdieren: 97410, 11034, 97400. Gespecialiseerde diervverzorging: 97460 (Trimmer).

64 Dierenartsassistent. Voorkomende crebonummers: 97040, 97590.

Behaalde diploma's voorafgaand aan de afgeronde mbo groen opleiding

Ongeveer acht op de tien gediplomeerden heeft voorafgaand aan de mbo groen opleiding een vmbo-diploma behaald, 30 procent specifiek in het vmbo groen. 7 procent is afkomstig uit de havo of vwo en 15 procent was al in het bezit van een mbo-diploma – meestal mbo groen – en is waarschijnlijk opgestroomd naar een hoger niveau. 16 procent van de respondenten geeft aan een diploma van een ander, niet nader gespecificeerde, vooropleiding te hebben behaald.

Overzicht B2.3 – Verdeling onderzoekspopulatie naar diploma's vooropleiding (n=1038)

Behaald diploma voorafgaand aan mbo groen	Aantal	%
VMBO sector groen/landbouw	313	30%
VMBO in één van de sectoren techniek, zorg en welzijn of economie	198	19%
VMBO theoretische leerweg, MAVO	315	30%
HAVO, VWO	71	7%
BOL/BBL opleiding in de sector groen, landbouw	120	12%
BOL/BBL opleiding in de sector techniek, zorg en welzijn of economie	36	3%
Een andere vooropleiding	161	16%
Totaal (% o.b.v. aantal respondenten, n=1.038)*	1214	117%

* Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 1038 respondenten hebben 1214 antwoorden gegeven.

Persoonskenmerken

Overzicht B2.4 beschrijft de persoonskenmerken van mbo groen gediplomeerden die aan het intredeonderzoek hebben meegedaan. De onderzoekspopulatie is naar geslacht ongeveer gelijk verdeeld, met iets meer vrouwen dan mannen. 76 procent van de respondenten is jonger dan 24 jaar. 13 procent van de gediplomeerden is 30 jaar of ouder.⁶⁵ De onderzoekspopulatie bestaat voornamelijk uit autochtonen (95%).

Overzicht B2.4 – Verdeling onderzoekspopulatie naar geslacht, leeftijd en etnische herkomst

Persoonskenmerken	Aantal	%	
<i>Geslacht</i>	Man	492	47%
	Vrouw	554	53%
<i>Leeftijd</i>	t/m 21 jaar	536	51%
	22-23 jaar	255	24%
	24-29 jaar	111	11%
	30-39 jaar	54	5%
	40-64 jaar	88	8%
	onbekend	3	0%
<i>Etniciteit</i>	Autochtoon	945	95%
	Westerse allochtoon	35	4%
	Niet-westerse allochtoon	20	2%
	onbekend	47	5%
Totaal (n=100%)	1047	100%	

65 Het laagste percentage in vergelijking met de voorgaande intredeonderzoeken (respectievelijk 18% in 2010 en 2011, 23% in 2012 en 20% in 2013).

Mannen en vrouwen hebben duidelijk andere opleidingsrichtingen afgerond (Overzicht B2.5). De opleidingsrichtingen Voeding, Dier productie, Plant, Natuur, groene ruimte en milieu zijn voornamelijk door mannen gevolgd. Bij de opleidingsrichtingen Diervverzorging algemeen, Dier recreatie, sport en gezelschap, Dierenartsassistent en Bloem, groene detailhandel en vormgeving, Zorg natuur en gezondheid betreft het vooral vrouwen. Bij de AKA V&L opleiding is het ongeveer gelijk verdeeld.

Gediplomeerden van 30 jaar en ouder hebben veelal een BBL opleiding gevolgd en zijn voornamelijk te vinden bij de AKA opleiding (82%) en bij de opleidingsrichtingen Voeding (53%) en in wat mindere mate ook bij Natuur, groene ruimte en toezicht en milieu (26%) (Overzicht B2.6).

Overzicht B2.5 – Onderzoekspopulatie naar opleiding- en persoonskenmerken per opleidingsrichting

	Opleidingsrichting										Totaal
	Voeding	Diervverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L	
Opleidingskenmerken											
<i>Leerweg</i>											
• BOL	34%	91%	85%	97%	100%	48%	52%	82%	77%	18%	72%
• BBL	66%	9%	15%	3%	-	52%	48%	18%	23%	82%	28%
<i>Niveau</i>											
• 1	27%	3%	-	-	-	2%	16%	1%	-	100%	9%
• 2	18%	97%	-	1%	-	37%	20%	19%	-	-	20%
• 3	34%	-	36%	43%	-	33%	22%	38%	65%	-	27%
• 4	21%	-	64%	56%	100%	28%	43%	42%	35%	-	45%
Persoonskenmerken											
<i>Geslacht</i>											
• Man	70%	25%	71%	13%	4%	91%	85%	8%	23%	50%	47%
• Vrouw	30%	75%	29%	87%	96%	9%	15%	92%	77%	50%	53%
<i>Leeftijd</i>											
• t/m 21 jaar	23%	91%	75%	53%	54%	53%	36%	67%	35%	18%	51%
• 22-23 jaar	14%	5%	20%	34%	33%	26%	24%	26%	27%	-	24%
• 24-29 jaar	9%	4%	5%	12%	13%	8%	14%	7%	19%	-	11%
• 30-39 jaar	14%	-	-	1%	-	6%	10%	-	-	41%	5%
• 40-64 jaar	39%	-	-	-	-	6%	16%	-	19%	41%	8%
<i>Etniciteit</i>											
• Autochtoon	80%	93%	98%	96%	93%	97%	95%	96%	100%	91%	94%
• Westerse allochtoon	9%	5%	-	3%	5%	1%	4%	2%	-	5%	4%
• Niet-westerse allochtoon	11%	1%	2%	1%	1%	2%	2%	2%	-	5%	2%
Totaal (n max=100%)	56	77	55	194	94	95	296	131	26	22	1046

Overzicht B2.6 – Onderzoekspopulatie naar leeftijd per leerweg

	Leerweg		Totaal
	BOL	BBL	
<i>Leeftijd</i>			
t/m 21 jaar	62%	25%	51%
22-23 jaar	28%	16%	24%
24-29 jaar	9%	15%	11%
30-39 jaar	1%	17%	5%
40-64 jaar	1%	28%	8%
Totaal (n=100%)	748	296	1044

Bijlage 3: Statistische bijlage: Overzichten per hoofdstuk

Hoofdstuk 2

Overzicht 2.1 – Samenstelling onderzoekspopulaties 2010 t/m 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Opleidingsrichting</i>					
• Voedsel	2%	5%	3%	5%	5%
• Dier	35%	38%	37%	39%	30%
• Plant	17%	15%	9%	12%	9%
• Groene ruimte en milieu	35%	33%	29%	22%	28%
• Bloemen en groene detailhandel	11%	9%	14%	13%	13%
• Zorg, natuur en gezondheid ⁶⁶	-	-	-	-	2%
• AKA Voeding en Leefomgeving ⁶⁷	-	-	8%	9%	2%
<i>Opleidingsniveau en -leerweg</i>					
• BOL-1	1%	2%	1%	1%	2%
• BOL-2	11%	11%	12%	12%	11%
• BOL-3	16%	14%	15%	16%	18%
• BOL-4	32%	34%	35%	37%	41%
• BBL-1	10%	12%	15%	14%	7%
• BBL-2	15%	14%	11%	10%	8%
• BBL-3	9%	9%	9%	8%	9%
• BBL-4	4%	3%	3%	3%	4%
<i>Persoonskenmerken</i>					
• Man	54%	51%	50%	48%	47%
• Vrouw	46%	49%	50%	52%	53%
• t/m 21 jr.	50%	51%	49%	50%	51%
• 22-23 jr.	23%	21%	19%	22%	24%
• 24-29 jr.	9%	10%	8%	9%	11%
• 30-39 jr.	7%	4%	5%	6%	5%
• 40-64 jr.	11%	14%	18%	14%	8%
• Autochtoon	92%	93%	93%	93%	94%
• Westers allochtoon	4%	4%	4%	5%	4%
• Niet-westers allochtoon	4%	3%	4%	2%	2%
<i>Situatie 1,5 jaar na diplomering</i>					
• Betaalde baan	54%	55%	54%	55%	54%
• Studerend (voltijds of deeltijd/duaal)	41%	37%	38%	36%	36%
• Werkloosheid – oude definitie CBS ⁶⁸	3,9%	7,1%	9,6%	12,6%	13,8%
• Werkloosheid – nieuwe definitie CBS	-	-	-	-	10,0%
Totaal onderzoekspopulatie (n max=100%)	646	477	570	1385	1047

66 In voorgaande jaren werden de richting Zorg natuur en gezondheid tot Dier of Plant gerekend.

67 In voorgaande jaren werden de richting AKA tot Groene ruimte en milieu gerekend.

68 De oude definitie van werkloosheid betreft het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. De nieuwe definitie betreft 1 uur per week. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet tot de beroepsbevolking gerekend. Het werkloosheidspercentage is dus op niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar alleen het deel tot de beroepsbevolking behoort.

Overzicht 2.2 – Intredefuncties werkenden in 2010 t/m 2014: intredefunctiesegmenten

	2010	2011	2012	2013	2014	2014 nieuw*
<i>Sector van bestemming</i>						
• Landbouw, bosbouw en visserij	17%	16%	10%	16%	19%	18%
• Industrie	10%	14%	25%	21%	14%	13%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	20%	18%	19%	22%	19%	19%
• Advisering, onderzoek en spec.zakelijke dienstverlening	8%	11%	5%	4%	5%	5%
• Verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	20%	19%	15%	12%	20%	19%
• Overig	25%	22%	26%	24%	23%	26%
<i>Domein van bestemming</i>						
• Voedsel	n.b.	11%	7%	8%	8%	8%
• Dier	n.b.	20%	18%	18%	20%	21%
• Plant	n.b.	9%	7%	6%	8%	7%
• Grond, infra en loonwerk	n.b.	5%	3%	6%	3%	3%
• Bloemen en groene detailhandel	n.b.	8%	7%	8%	9%	8%
• Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	n.b.	27%	29%	23%	25%	24%
• Overige groene domeinen	n.b.	3%	3%	3%	4%	4%
• Totaal werkzaam in groene domeinen	n.b.	81%	74%	73%	77%	75%
• Totaal werkzaam in niet-groene domeinen	n.b.	19%	26%	27%	23%	25%
<i>Beroepsniveau van bestemming (ISCO 2008, skills levels)</i>						
• ISCO-niveau 1	4%	6%	8%	18%	22%	22%
• ISCO-niveau 2	82%	83%	86%	71%	66%	66%
• ISCO-niveau 3	11%	9%	6%	11%	11%	11%
• ISCO-niveau 4	2%	2%	1%	1%	0%	0%
<i>Beroepsgroep van bestemming (ISCO 2008, major groups)</i>						
• Beroepen bij de strijdkrachten				0%	-	-
• Leidinggevende functies				1%	0%	0%
• Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen				0%	0%	0%
• Technici en vakspecialisten				10%	11%	11%
• Administratief personeel				3%	4%	4%
• Dienstverlenend personeel en verkopers				28%	28%	29%
• Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers				23%	23%	22%
• Ambachtlieden				5%	3%	3%
• Bedieningspersoneel van machines, installaties, assembleurs				12%	9%	9%
• Elementaire beroepen				18%	22%	22%
<i>Kenmerken intredefunctie</i>						
• Vaste aanstelling	64%	64%	62%	58%	50%	48%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	26%	24%	25%	25%	28%	27%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	5%	6%	7%	10%	13%	15%
• N.v.t.	5%	6%	6%	6%	9%	9%
• Loondienst	77%	79%	83%	77%	71%	70%
• Uitzendkracht / oproepkracht	3%	3%	4%	5%	9%	10%
• Meewerkend gezinslid	2%	2%	1%	2%	4%	4%
• Zelfstandige / freelancer	3%	4%	2%	3%	5%	5%
• Ander dienstverband	15%	12%	10%	13%	11%	11%
• Bruto-uurloon (gemiddeld)	€ 9,24	€ 9,24	€ 9,41	€ 9,26	€ 8,86	€ 8,76
Totaal werkenden (n max=100%)	n=369	n=274	n=321	n=700	n=617	n=650

* Nieuwe definitie werkenden: minimaal 1 uur per week betaald werk. Oude definitie werkenden: minimaal 12 uur.

Overzicht 2.3 – Mbo'ers groen werkzaam in de sociale werkvoorziening 1,5 jaar na diplomering

Branche van bestemming	2010	2011	2012	2013	2014
Sociale werkvoorziening	7% (n=22)	7% (n=20)	20% (n=60)	15% (n=102)	7% (n=40)
Totaal (n=100%)	338	272	305	688	610

Overzicht 2.4 – Kenmerken mbo groen gediplomeerden werkend in de sociale werkvoorziening

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Opleidingsniveau</i>					
• 1	45%	70%	73%	70%	63%
• 2	50%	25%	18%	22%	28%
• 3	0%	5%	7%	8%	8%
• 4	5%	0%	2%	1%	3%
<i>Leerweg</i>					
• BOL	0%	0%	2%	1%	0%
• BBL	100%	100%	98%	99%	100%
<i>Leeftijd</i>					
• t/m 21 jaar	0%	10%	3%	1%	5%
• 22 of 23 jaar	5%	5%	2%	2%	5%
• 24 t/m 29 jaar	5%	15%	8%	10%	20%
• 30 t/m 39 jaar	27%	20%	20%	23%	18%
• 40 t/m 64 jaar	64%	50%	67%	65%	53%
<i>(Aandeel) drie meest voorkomende crebonummers opleidingen</i>			82%	75%	80%
97390 Arbeidsmarktgekwalificeerd assistent (Voedsel en leefomgeving)			43%	50%	18%
97473 Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Assistent natuur en groen)			30%	14%	43%
97531 Natuur en groene ruimte 2 (Medewerker buitenruimte)			8%	12%	20%
<i>AOC waar opleiding is gevolgd</i>					
AOC Oost		5%	3%	4%	5%
AOC Terra	5%	5%	7%	8%	10%
Wellantcollege	59%	10%	5%	4%	23%
Edudelta Onderwijsgroep					8%
Nordwin College (AOC Friesland)		5%		2%	
AOC de Groene Welle	5%	5%		1%	
Lentiz Onderwijsgroep		15%		7%	18%
Citaverde College		5%	30%	15%	23%
Prinsentuin College	9%		3%	7%	3%
Clusius College		10%	5%	2%	8%
Groenhorst College			3%	2%	
Helicon Opleidingen	23%	40%	43%	49%	5%
Totaal (n=100%)	22	20	60	102	40

Overzicht 2.5 – Percentage mbo gediplomeerden naar sector en opleidingsniveau

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Groen																	
Niveau 1	5%	6%	6%	5%	8%	11%	16%	17%	17%	20%	19%	20%	22%	24%	25%	22%	20%
Niveau 2	32%	31%	30%	32%	30%	28%	26%	28%	29%	28%	27%	28%	26%	28%	26%	27%	28%
Niveau 3	35%	36%	36%	36%	34%	34%	32%	29%	27%	27%	28%	27%	27%	25%	25%	26%	25%
Niveau 4	28%	27%	28%	27%	28%	28%	26%	26%	27%	25%	27%	25%	24%	24%	24%	25%	28%
Zorg & welzijn																	
Niveau 1	0%	0%	0%	2%	3%	4%	4%	3%	3%	3%	2%	2%	1%	2%	2%	2%	2%
Niveau 2	12%	13%	16%	18%	22%	21%	22%	23%	23%	23%	23%	23%	52%	27%	28%	28%	23%
Niveau 3	25%	24%	35%	28%	41%	38%	37%	37%	34%	33%	34%	33%	20%	31%	30%	30%	32%
Niveau 4	63%	62%	49%	51%	33%	38%	37%	37%	40%	41%	41%	41%	26%	40%	40%	39%	43%
Economie																	
Niveau 1	5%	11%	13%	14%	16%	16%	11%	10%	9%	7%	5%	4%	4%	4%	4%	4%	3%
Niveau 2	32%	26%	27%	23%	25%	26%	32%	30%	32%	34%	36%	35%	33%	31%	31%	31%	30%
Niveau 3	10%	10%	20%	21%	20%	21%	21%	20%	20%	20%	21%	23%	25%	26%	27%	28%	27%
Niveau 4	52%	53%	40%	41%	39%	36%	36%	39%	40%	39%	39%	38%	38%	39%	38%	37%	40%
Techniek																	
Niveau 1	3%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	9%	8%	7%	7%	6%	7%	5%	4%	4%	4%
Niveau 2	40%	37%	36%	36%	36%	36%	36%	38%	39%	38%	39%	41%	40%	43%	41%	40%	36%
Niveau 3	18%	19%	20%	21%	22%	22%	22%	23%	23%	24%	24%	22%	23%	23%	23%	23%	23%
Niveau 4	39%	40%	38%	36%	34%	33%	32%	30%	30%	31%	31%	31%	30%	29%	31%	33%	36%
Totaal																	
Niveau 1	3%	6%	7%	8%	10%	10%	9%	9%	9%	9%	9%	8%	8%	9%	9%	9%	9%
Niveau 2	29%	26%	27%	26%	28%	28%	30%	30%	30%	30%	31%	31%	41%	32%	31%	30%	28%
Niveau 3	18%	18%	25%	24%	27%	27%	27%	27%	25%	25%	25%	25%	22%	25%	26%	26%	26%
Niveau 4	50%	50%	41%	41%	35%	35%	35%	35%	36%	36%	35%	35%	29%	34%	34%	34%	37%

Bron: DUO, 2015

Overzicht 2.6 – Intredefuncties werkenden in 2010 t/m 2014: aansluiting met opleiding

	2010	2011	2012	2013	2014	2014 nieuw*
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>						
• Goed	28%	28%	31%	31%	29%	28%
• Redelijk	50%	44%	45%	43%	42%	42%
• Matig	15%	15%	12%	15%	17%	17%
• Slecht	7%	12%	12%	11%	12%	13%
<i>Match qua richting en niveau⁶⁹</i>						
• Passende match (zelfde richting, min. zelfde niveau)	49%	56%	45%	47%	52%	50%
• Richtingsdiscrepancie (andere richting, min. zelfde niveau)	17%	8%	11%	14%	13%	13%
• Niveaudiscrepancie (zelfde richting, lager niveau)	13%	18%	16%	13%	11%	11%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	21%	18%	28%	26%	24%	26%
• Verticale match (op niveau)	66%	64%	56%	61%	65%	63%
• Horizontale match (in de richting)	62%	74%	61%	60%	63%	61%
<i>Benutting van kennis en vaardigheden in intredefunctie</i>						
• Sprake van onderbenutting	n.b.	15%	20%	19%	19%	19%
• Sprake van tekortkoming	n.b.	11%	12%	11%	14%	15%
Totaal werkenden (n max=100%)	369	274	321	700	617	650

* Nieuwe definitie werkenden: minimaal 1 uur per week betaald werk. Oude definitie werkenden: minimaal 12 uur.

Overzicht 2.7 – Intredefuncties werkenden in 2010 t/m 2014: perspectief op ontwikkeling

	2010	2011	2012	2013	2014	2014 nieuw*
<i>Werkzaam willen zijn of blijven in groene sector?</i>						
• Ja	n.b.	63%	65%	64%	70%	69%
• Misschien	n.b.	25%	19%	19%	22%	23%
• Nee	n.b.	11%	16%	17%	8%	9%
<i>Zien van carrièremogelijkheden in intredefunctie</i>						
• Heel veel	12%	11%	13%	12%	15%	14%
• Veel	27%	29%	25%	26%	27%	26%
• Redelijk	36%	37%	33%	29%	29%	29%
• Beperkt	13%	13%	10%	16%	15%	15%
• Nauwelijks	12%	10%	20%	17%	14%	16%
<i>Deelname cursussen/bedrijfsopleidingen in 1,5 jr. na diplomering</i>						
• Ja	43%	54%	52%	44%	49%	48%
• Betaald door werkgever	65%	69%	73%	71%	66%	65%
• Betaald door werkende zelf of ouders	28%	25%	23%	24%	27%	29%
• Overig	7%	6%	4%	5%	7%	6%
Totaal werkenden (n max=100%)	369	274	321	700	617	650

* Nieuwe definitie werkenden: minimaal 1 uur per week betaald werk. Oude definitie werkenden: minimaal 12 uur.

69 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding.
 Niveaudiscrepancie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
 Richtingsdiscrepancie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
 Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.
 Horizontale match = Passende aansluiting + Niveaudiscrepancie.
 Verticale match = Passende aansluiting + Richtingsdiscrepancie.

Overzicht 2.8 – Vervolgopleidingen doorstudeerders in 2010 t/m 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Doorstudeerders (= % van onderzoekspopulatie)</i>	40%	37%	39%	35%	36%
<i>Vervolgopleiding</i>					
• Mbo groen	35%	32%	35%	34%	29%
• Hbo groen	21%	15%	14%	18%	24%
• Mbo niet-groen	13%	12%	19%	17%	15%
• Hbo niet-groen	13%	23%	19%	24%	23%
• Mbo onbekend	10%	9%	6%	3%	3%
• Hbo onbekend	4%	5%	4%	1%	1%
• Overig	4%	4%	2%	2%	3%
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>					
• Goed	33%	37%	35%	31%	29%
• Redelijk	37%	31%	34%	33%	35%
• Matig tot slecht	30%	32%	30%	36%	36%
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen: goed</i>					
• Mbo groen	53%	56%	51%	48%	43%
• Hbo groen	14%	27%	33%	15%	16%
• Mbo niet-groen	23%	32%	32%	29%	36%
• Hbo niet-groen	11%	15%	15%	14%	14%
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen: matig tot slecht</i>					
• Mbo groen	14%	20%	15%	21%	18%
• Hbo groen	37%	50%	30%	39%	41%
• Mbo niet-groen	39%	21%	35%	33%	40%
• Hbo niet-groen	48%	46%	52%	60%	58%
Totaal doorstudeerders (n max=100%)	253	169	211	463	376

Overzicht 2.9 – Waardering mbo groen opleiding anno 2010 t/m 2014: mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

		2010	2011	2012	2013	2014
<i>Mbo groen biedt goede basis om:</i>						
<i>- te starten op de arbeidsmarkt</i>		37%	38%	37%	38%	41%
<i>- om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen</i>		51%	49%	55%	51%	55%
<i>Breedte</i>	Te smal	25%	24%	29%	27%	26%
	Te breed	30%	30%	29%	32%	31%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	39%	37%	37%	39%	42%
	Te veel diepgang	20%	20%	25%	23%	22%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	44%	37%	40%	40%	43%
	Te hoog	17%	21%	22%	22%	20%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	34%	26%	31%	28%	29%
	Te praktijkgericht	17%	20%	20%	21%	22%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	32%	30%	33%	34%	33%
	Te veel	19%	22%	21%	22%	21%
<i>Achteraf voor zelfde opleiding kiezen?</i>	Ja	73%	70%	69%	67%	69%
	Nee, andere opleiding	20%	21%	20%	22%	24%
	Nee, helemaal niet studeren	7%	9%	11%	10%	8%
Totaal onderzoekspopulatie (n max=100%)		525	436	524	1243	975

Overzicht 2.10 – Waardering mbo groen opleiding anno 2010 t/m 2014: opleidingsaspecten

		2010	2011	2012	2013	2014
<i>De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten</i>	Mee oneens	48%	43%	44%	42%	42%
	Mee eens	12%	17%	17%	19%	18%
<i>Het niveau van de leerstof was goed</i>	Mee oneens	n.b.	24%	25%	25%	25%
	Mee eens	n.b.	43%	44%	41%	38%
<i>De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau</i>	Mee oneens	40%	35%	32%	34%	38%
	Mee eens	27%	35%	36%	34%	32%
<i>De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig</i>	Mee oneens	41%	41%	34%	33%	35%
	Mee eens	20%	23%	26%	28%	27%
<i>In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht</i>	Mee oneens	30%	26%	25%	24%	25%
	Mee eens	35%	39%	40%	39%	38%
<i>Voorlichting studie- en beroeps-mogelijkheden</i>	Ontevreden	29%	26%	28%	31%	31%
	Tevreden	28%	35%	34%	34%	31%
<i>Sfeer op school</i>	Ontevreden	13%	9%	11%	9%	12%
	Tevreden	60%	67%	63%	67%	65%
<i>Manier waarop leraren lesgeven</i>	Ontevreden	30%	22%	20%	20%	24%
	Tevreden	39%	51%	49%	49%	46%
<i>De kwaliteit van docenten</i>	Ontevreden	27%	21%	19%	21%	23%
	Tevreden	42%	46%	50%	49%	46%
<i>Hoeveelheid praktijk</i>	Ontevreden	23%	18%	21%	19%	21%
	Tevreden	42%	52%	49%	54%	53%
<i>Inhoud van de vakken</i>	Ontevreden	24%	18%	21%	22%	22%
	Tevreden	36%	47%	44%	41%	38%
<i>(Studie)begeleiding</i>	Ontevreden	31%	28%	27%	27%	30%
	Tevreden	32%	39%	42%	38%	39%
<i>Manier van examineren</i>	Ontevreden	21%	17%	20%	17%	17%
	Tevreden	41%	46%	50%	47%	47%
<i>Kwaliteit van examens</i>	Ontevreden	18%	16%	17%	15%	18%
	Tevreden	41%	46%	48%	45%	47%
<i>Huisvesting</i>	Ontevreden	12%	8%	11%	10%	12%
	Tevreden	50%	55%	57%	58%	52%
<i>Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ICT</i>	Ontevreden	21%	20%	22%	21%	25%
	Tevreden	46%	48%	48%	49%	45%
Totaal onderzoekspopulatie (n max=100%)		515	434	523	1241	970

Overzicht 2.11 – Waardering mbo groen opleiding anno 2010 t/m 2014: bpv-periode

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Problemen bij vinden van bpv- of stageplaats?</i>					
• Ja	13%	14%	15%	19%	20%
• Nee	87%	86%	85%	81%	80%
<i>Verskillende aspecten van beroep voldoende aan bod gekomen tijdens de bpv-periode?</i>					
• Ja	80%	82%	81%	84%	85%
• Nee	20%	18%	19%	16%	15%
<i>Oordeel over kwaliteit bpv-begeleiding: tevreden of zeer tevreden</i>					
• Vanuit school	29%	31%	38%	35%	32%
• Vanuit bedrijf	65%	66%	65%	65%	67%
Totaal onderzoekspopulatie (n max=100%)	515	426	520	1220	952

Hoofdstuk 3

Overzicht 3.1 – Situatie van onderzoekspopulatie anderhalf jaar na diplomering, beschreven naar opleidings- en persoonskenmerken

	Situatie anderhalf jaar na diplomering				Totaal (n=100%)
	Volgt een andere voltijds opleiding	Volgt een andere (duale) opleiding die bestaat uit werken en leren op school	Werkt	Anders	
Opleidingskenmerken					
<i>Opleidingsrichting</i>					
Voeding	11%	11%	57%	20%	54
Diervverzorging algemeen	41%	12%	32%	16%	76
Dier: productie	25%	4%	67%	4%	55
Dier: recreatie, sport en gezelschap	35%	7%	46%	12%	193
Dierenartsassistent	31%	15%	52%	2%	94
Plant	11%	11%	71%	7%	94
Natuur, groene ruimte en milieu	21%	12%	57%	10%	295
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	32%	5%	52%	12%	130
Zorg, natuur en gezondheid	31%	8%	54%	8%	26
AKA Voeding en leefomgeving	10%	10%	57%	24%	21
<i>Leerweg</i>					
BOL	36%	9%	44%	11%	748
BBL	2%	10%	77%	11%	290
<i>Opleidingsniveau</i>					
Niveau 1	2%	15%	60%	22%	86
Niveau 2	23%	14%	52%	11%	204
Niveau 3	17%	6%	63%	13%	282
Niveau 4	38%	9%	47%	7%	466
Persoonskenmerken					
<i>Geslacht</i>					
Man	19%	9%	62%	9%	486
Vrouw	32%	10%	46%	12%	551
<i>Leeftijd</i>					
t/m 21 jaar	35%	11%	46%	8%	532
22 of 23 jaar	28%	7%	54%	11%	255
24 t/m 29 jaar	12%	7%	62%	19%	110
30 t/m 39 jaar	0%	13%	68%	19%	53
40 t/m 64 jaar	1%	13%	76%	9%	85
<i>Etniciteit</i>					
Autochtoon	12%	21%	56%	12%	34
Westerse allochtoon	16%	21%	47%	16%	19
Niet-westerse allochtoon	27%	9%	53%	11%	939
Totaal	26%	10%	54%	11%	1038

Overzicht 3.2 – Werkloosheid anderhalf jaar na diplomering, beschreven naar opleidings- en persoonskenmerken⁷⁰

	Werkloosheid percentage Nieuwe definitie	Beroeps- bevolking (n=100%)	Werkloosheid percentage Oude definitie	Beroeps- bevolking (n=100%)
Opleidingskenmerken				
<i>Opleidingsrichting</i>				
Voeding	4,7%	43	4,9%	41
Diervverzorging algemeen	27,8%	36	38,9%	36
Dier: productie	0,0%	41	0,0%	40
Dier: recreatie, sport en gezelschap	16,1%	118	25,6%	117
Dierenartsassistent	4,7%	64	6,3%	63
Plant	4,9%	81	6,3%	80
Natuur, groene ruimte en milieu	9,6%	219	11,9%	219
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	13,5%	89	16,9%	89
Zorg, natuur en gezondheid	0,0%	16	12,5%	16
AKA Voeding en leefomgeving	6,7%	15	6,7%	15
<i>Leerweg</i>				
BOL	13,3%	451	18,6%	447
BBL	4,4%	271	5,9%	269
<i>Opleidingsniveau</i>				
Niveau 1	11,0%	73	11,1%	72
Niveau 2	11,1%	144	16,1%	143
Niveau 3	10,7%	225	16,2%	222
Niveau 4	8,6%	280	11,5%	279
Persoonskenmerken				
<i>Geslacht</i>				
Man	7,0%	373	8,4%	369
Vrouw	13,2%	348	19,7%	346
<i>Leeftijd</i>				
t/m 21 jaar	9,9%	333	13,7%	328
22 of 23 jaar	12,1%	173	16,8%	173
24 t/m 29 jaar	14,8%	88	21,8%	87
30 t/m 39 jaar	4,4%	45	6,7%	45
40 t/m 64 jaar	3,7%	81	3,7%	81
<i>Etniciteit</i>				
Autochtoon	10,2%	647	14,2%	642
Westerse allochtoon	11,1%	27	18,5%	27
Niet-westerse allochtoon	12,5%	16	13,3%	15
Totaal	10,0%	722	13,8%	716

70 De oude definitie van werkloosheid betreft het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. De nieuwe definitie betreft 1 uur per week. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet tot de beroepsbevolking gerekend. Het werkloosheidspercentage is dus op niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar alleen het deel tot de beroepsbevolking behoort.

Hoofdstuk 4

Overzicht 4.1 – Verdeling van werkenden over sectoren en branches (SBI-2008)

	Aantal	%
A. Landbouw, bosbouw en visserij	115	18%
• Fokken en houden van dieren	39	6%
• Dienstverlening voor de landbouw; behandeling van gewassen en zaden na de oogst	34	5%
B. Winning van delfstoffen	-	-
C. Industrie	83	13%
• Vervaardigen van overige goederen = sociale werkvoorziening	40	6%
D. Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	-	-
E. Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	4	1%
F. Bouwnijverheid	7	1%
G. Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	124	19%
• Supermarkten, warenhuizen en dergelijke winkels met een algemeen assortiment	23	4%
• Winkels in 'overige artikelen'	73	11%
- Winkels in bloemen, planten, zaden en tuinbenodigdheden + Tuincentra	53	8%
- Winkels in dieren, dierbenodigdheden en hengelsportartikelen	9	1%
H. Vervoer en opslag	21	3%
I. Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	30	5%
J. Informatie en communicatie	2	0%
K. Financiële instellingen	-	-
L. Verhuur van en handel in onroerend goed	-	-
M. Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	35	5%
• Veterinaire dienstverlening	30	5%
N. Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	121	19%
• Landschapsverzorging	96	15%
O. Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	20	3%
• Openbaar bestuur (gemeentelijk en regionaal niveau)	20	3%
P. Onderwijs	2	0%
Q. Gezondheid- en welzijnszorg	36	6%
R. Cultuur, sport en recreatie	26	4%
• Paardensport en maneges	12	2%
S. Overige dienstverlening	15	2%
T. Huishoudens als werkgever; niet gediff. prod. van goederen en diensten door huishoudens eigen gebruik		0%
Totaal	641	100%

Overzicht 4.2a – Beschrijving groene domeinen

Wat zijn groene domeinen?

Groene domeinen zijn sectordoorsnijdende segmenten op de arbeidsmarkt. Het is een vorm van branche-indeling die grotendeels aansluit op de opleidingsrichtingen van het groene onderwijs. We onderscheiden in dit rapport zes groene domeinen:

- **Voedsel:** het betreft productie-, handels- en serviceactiviteiten, evenals de voedingsmiddelenindustrie. Het domein Voedsel bevindt zich vooral in de sector Industrie (C), maar doorkruist ook de sectoren Groot- en detailhandel (G) en in beperkte mate de Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- **Dier:** het betreft activiteiten gericht op het houden, verzorgen van productiedieren en recreatie- en gezelschapsdieren. Het domein omvat (de activiteiten rondom) de veehouderij, gezelschapsdieren, paardensport, dierenartsenpraktijken, diervverzorging en proefdierbedrijven. Het domein Dier doorkruist de sectoren Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening (M, veterinaire dienstverlening), Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Cultuur, sport en recreatie (R).
- **Plant:** omvat de plantenteelt (open en bedekte teelt), groothandel en veiling, biologisch dynamisch bedrijf en landbouwbedrijven. Domein Plant bevindt zich vooral in de sector Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- **Grond, infra en loonwerk:** dit domein omvat de werkzaamheden met groot materieel en grote machines in agrarische bedrijven en openbaar groen (agrarische loonwerk, cultuurtechnisch loonwerk en/of grondverzet). Het domein Grond, infra en loonwerk doorkruist vooral de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Bouwnijverheid (F).
- **Bloemen en groene detailhandel:** dit domein bestaat uit de bloemendetailhandel en de groen- en tuincentra en bevindt zich geheel in de sector Groot- en detailhandel (G).
- **Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie:** dit zijn de hoveniersbedrijven, groenvoorzieningsbedrijven, bos- en natuurbeheer, overig milieubeheer en recreatie. Dit domein bevindt zich met name in de sector Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (N, branche landschapsverzorging), maar doorkruist ook de sectoren Openbaar bestuur en overheidsdiensten (O) en Industrie (C).

Overzicht 4.2b – Verdeling van werkenden over groene domeinen

Groene domeinen	Aantal	%
Voedsel	49	8%
Dier	130	21%
• Recreatie-, gezelschapsdieren	88	14%
• Productiedieren	42	7%
Plant	47	7%
Grond, infra en loonwerk	21	3%
Bloemen en groene detailhandel	52	8%
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	151	24%
Overige groene domeinen	28	4%
<i>Totaal werkzaam in groene domeinen</i>	478	75%
<i>Niet werkzaam in groene domeinen</i>	159	25%
Totaal	637	100%

Overzicht 4.3 – Van traditioneel naar multifunctioneel groen: uitbreiding activiteiten

Uitbreiding van activiteiten gericht op:	Aantal	%
Agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer	31	28%
Recreatie en toerisme	26	24%
Landbouw en zorg (zorgboerderij)	19	17%
Educatie	14	13%
Welzijn, gezondheid, lifestyle en wellness	12	11%
Horeca	12	11%
Boerderijverkoop	8	7%
(Alternatieve) energievoorziening	7	6%
Kinderopvang	2	2%
Andere activiteiten	32	29%
Aantal respondenten	109¹	100%

1. Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 109 respondenten hebben 163 antwoorden gegeven.

Overzicht 4.4 – Verdeling van werkenden over beroepsgroepen (ISCO 2008) (n=635)

ISCO-niveau	Beroep ISCO major group	Beroep ISCO submajorgroup	Aantal	%	
ISCO-niveau 1 (22%)	Beroepen bij de strijdkrachten Elementaire beroepen	Huishoudelijke hulpen en schoonmakers	-	-	
		Ongeschoolde arbeiders in de land- en bosbouw en de visserij ⁷¹	15	2%	
		Ongeschoolde arbeiders in de mijnbouw, de bouwnijverheid, de industrie en het vervoer	88	14%	
		Assistenten bij de bereiding van levensmiddelen	25	4%	
		Vuilnisophalers en -verwerkers en andere elementaire beroepen	3	0%	
ISCO-niveau 2 (66%)	Administratief personeel	Administratieve medewerkers	7	1%	
		Klanten bedienend personeel	2	0%	
		Boekhoudkundige medewerkers en voorraadbeheerders	9	1%	
		Ander administratief personeel ⁷²	11	2%	
	Dienstverlenend personeel en verkopers	Verleners persoonlijke diensten ⁷³	62	10%	
		Verkopers ⁷⁴	109	17%	
		Verzorgend personeel	11	2%	
		Veiligheidswerkers	1	0%	
	Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers	Voor de markt producerende geschoolde landbouwers ⁷⁵	137	22%	
		Voor de markt producerende geschoolde bosbouwers, vissers en jagers	3	0%	
	Ambachtslieden	Ambachtslieden	1	0%	
		Bouwarbeiders, m.u.v. elektriciens	3	0%	
		Metaalarbeiders, machinemonteurs e.d.	5	1%	
		Voedselverwerkende beroepen, houtwerkers, kleermakers en andere ambachtslieden	7	1%	
	Bedieningspersoneel van machines en installaties, assembleurs	Bedieningspersoneel van stationaire machines en installaties ⁷⁶	22	3%	
		Assembleurs	2	0%	
		Bestuurders van voertuigen en bedieningspersoneel van mobiele installaties ⁷⁷	33	5%	
	ISCO-niveau 3 (11%)	Leidinggevende functies Technici en vakspecialisten	Vakspecialisten op gebied van wetenschap en techniek	-	-
			Vakspecialisten op gebied van de gezondheidszorg ⁷⁸	21	3%
			Vakspecialisten op gebied van bedrijfsbeheer en administratie	33	5%
Vakspecialisten op juridisch, maatschappelijk en cultureel gebied			5	1%	
			13	2%	
ISCO-niveau 4 (0,5%)	Leidinggevende functies Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen	Leidinggevende functies op het gebied van productie en gespecialiseerde diensten	1	0%	
		Wetenschappers en ingenieurs	1	0%	
		Specialisten op het gebied van de gezondheidszorg	1	0%	

71 Waarvan in de tuinbouw (11%).

72 Postbodes en postsorteerders (2%).

73 Waarvan Diervverzorgers (6%), kelners en barpersoneel (3%).

74 Waarvan Verkopers in winkels (15%).

75 Waarvan Hoveniers, tuinders en kwekers (14%), Tuinders, akkerbouwers en telers (3%) en Veehouders (5%).

76 Vooral voor vervaardiging van voedingsmiddelen.

77 Vooral voor land- en bosbouw en grondverzet.

78 Waarvan Veterinaire assistenten en dierenartsassistenten (5%).

Overzicht 4.5 – Werkenden naar (groene en niet-groene) domeinen en beroepsgroep

Domein	Beroepsgroep				Totaal (n=100%)
	ISCO-niveau 1	ISCO-niveau 2	ISCO-niveau 3	ISCO-niveau 4	
Voedsel	12%	65%	22%	-	49
Recreatie-, gezelschapsdieren	3%	59%	36%	1%	88
Productiedieren	17%	71%	12%	-	42
Plant	27%	71%	12%	-	45
Grond, infra en loonwerk		100%			21
Bloemen en groene detailhandel	2%	98%	2%	-	51
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	39%	54%	7%	-	149
Overige groene domeinen	36%	61%	4%	-	28
<i>Totaal werkzaam in groene domeinen</i>	21%	67%	13%	0%	473
<i>Niet werkzaam in groene domeinen</i>	27%	64%	8%	1%	152
Totaal	22%	66%	11%	0%	625

Overzicht 4.6 – Bestemming naar beroepsniveau per opleidingsniveau

Beroepsniveau	Totaal	Opleidingsniveau			
		Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
ISCO-niveau 1	22%	73%	33%	16%	8%
ISCO-niveau 2	66%	25%	66%	74%	71%
ISCO-niveau 3	11%	2%	2%	9%	20%
ISCO-niveau 4	0%	-	-	1%	1%
Totaal (n=100%)	637	63	125	195	254

Overzicht 4.7 – Type werkzaamheden naar groene domeinen

Type werkzaamheden	Domein								Totaal
	Niet-groen	Voedsel	Recreatie-, gezelschapsdieren	Productiedieren	Plant	Grond, infra en loonwerk	Bloemen en groe- ne detailhandel	Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	
Ondernemen	11%	12%	22%	43%	22%	33%	16%	14%	18%
Leidinggeven, managen	10%	39%	26%	29%	41%	10%	38%	26%	25%
Administreren, boekhouden	11%	12%	31%	36%	20%	19%	16%	16%	19%
Activiteiten organiseren	8%	10%	33%	7%	15%	5%	18%	13%	14%
Producersen	7%	47%	11%	83%	41%	14%	16%	0%	18%
Bewerken, verwerken	22%	29%	9%	26%	59%	52%	54%	16%	26%
Verkopen, handel	31%	16%	52%	7%	30%	5%	84%	4%	28%
Logistieke werkzaamheden	17%	20%	12%	5%	41%	29%	16%	8%	16%
Zorgen voor, behandelen (plant, dier, mens)	17%	4%	89%	64%	50%	5%	54%	19%	35%
Onderzoeken	3%	6%	24%	10%	20%	10%	4%	5%	9%
Instrueren, lesgeven, doceren, trainen	6%	18%	35%	0%	7%	10%	10%	7%	11%
Vormgeven, creëren, ontwerpen	10%	4%	10%	0%	9%	14%	58%	11%	13%
Aanleggen, onderhouden, beheren	8%	6%	11%	17%	35%	62%	14%	78%	30%
Voorlichten, adviseren en informeren	22%	16%	55%	5%	13%	14%	48%	16%	24%
Dienst verlenen, service verlenen, bedienen	37%	12%	48%	21%	20%	57%	40%	27%	33%
Andere werkzaamheden	18%	6%	3%	5%	7%	5%	8%	14%	12%
Totaal (n=100%)	157	49	88	42	46	21	50	148	640

Overzicht 4.8 – Gemiddeld bruto maand- en uurloon en gemiddeld arbeidsuren per week per opleidings- en persoonskenmerken

	Gemiddeld maandinkomen	Gemiddeld bruto uurloon	Gemiddeld aantal uren per week	Aantal (n max=100%)
Opleidingskenmerken				
<i>Opleidingsrichting</i>				
Voeding	€ 2.038,83	€ 13,11	34,9	41
Diervverzorging algemeen	€ 671,65	€ 6,02	29,1	26
Dier: productie	€ 1.395,83	€ 8,75	43,7	38
Dier: recreatie, sport en gezelschap	€ 876,40	€ 7,24	27,4	99
Dierenartsassistent	€ 954,85	€ 8,21	27,9	61
Plant	€ 1.449,21	€ 8,75	40,2	74
Natuur, groene ruimte en milieu	€ 1.488,41	€ 10,00	35,4	198
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	€ 839,48	€ 6,32	30,0	77
Zorg, natuur en gezondheid	€ 1.369,33	€ 9,74	28,8	16
AKA Voeding en leefomgeving	€ 1.145,00	€ 8,47	32,6	14
<i>Leerweg</i>				
BOL	€ 1.012,50	€ 7,79	31,5	387
BBL	€ 1.616,29	€ 10,29	36,2	257
<i>Opleidingsniveau</i>				
Niveau 1	€ 1.135,26	€ 8,25	33,2	65
Niveau 2	€ 1.197,01	€ 8,15	34,3	128
Niveau 3	€ 1.309,21	€ 8,92	33,3	199
Niveau 4	€ 1.248,65	€ 9,07	32,9	252
Persoonskenmerken				
<i>Geslacht</i>				
Man	€ 1.536,48	€ 9,79	37,8	341
Vrouw	€ 922,98	€ 7,59	28,3	302
Totaal	€ 1.247,25	€ 8,76	33,3	644

Overzicht 4.9 – Aansluiting in het algemeen naar opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Aansluiting in het algemeen				Totaal (n=100%)
	Goed	Voldoende	Matig	Slecht	
Voeding	38%	46%	13%	3%	39
Diervverzorging algemeen	29%	38%	21%	12%	24
Dier: productie	46%	43%	5%	5%	37
Dier: recreatie, sport en gezelschap	19%	33%	19%	30%	97
Dierenartsassistent	19%	34%	26%	21%	58
Plant	22%	52%	19%	7%	73
Natuur, groene ruimte en milieu	29%	47%	15%	9%	191
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	32%	35%	19%	14%	69
Zorg, natuur en gezondheid	31%	38%	19%	12%	16
AKA Voeding en leefomgeving	36%	43%	21%	-	14
Totaal	28%	42%	17%	13%	618

Overzicht 4.10 – Match naar niveau en richting per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Match naar niveau en richting*				Totaal (n=100%)
	zelfde richting en zelfde niveau (=passende match)	andere richting, zelfde niveau (=richtings- discrepantie)	zelfde richting, lager niveau (=niveau- discrepantie)	geen specifieke richting, lager niveau (=geen match)	
Voeding	67%	10%	15%	8%	39
Diervverzorging algemeen	56%	4%	8%	32%	25
Dier: productie	74%	16%	8%	3%	38
Dier: recreatie, sport en gezelschap	34%	13%	7%	46%	95
Dierenartsassistent	49%	14%	3%	34%	59
Plant	51%	11%	12%	26%	74
Natuur, groene ruimte en milieu	53%	12%	16%	19%	190
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	46%	18%	8%	28%	72
Zorg, natuur en gezondheid	50%	12%	-	38%	16
AKA Voeding en leefomgeving	33%	8%	8%	50%	12
Totaal	50%	13%	11%	26%	620

* Verticale match (naar niveau)= passende match + richtingsdiscrepantie
 Horizontale match (naar richting) = passende match + niveaudiscrepantie

Overzicht 4.11 – Match qua richting en niveau per opleidingsniveau

Opleidingsniveau	Match naar niveau en richting				Totaal (n=100%)
	zelfde richting en zelfde niveau (=passende match)	andere richting, zelfde niveau (=richtings- discrepantie)	zelfde richting, lager niveau (=niveau- discrepantie)	geen specifieke richting, lager niveau (=geen match)	
Niveau 1	33%	13%	18%	35%	60
Niveau 2	48%	16%	10%	26%	122
Niveau 3	50%	10%	13%	27%	195
Niveau 4	56%	13%	7%	23%	243
Totaal	50%	13%	11%	26%	620

Overzicht 4.12 – In welke mate worden in uw huidige functie uw kennis en vaardigheden benut?

Opleidingsrichting	Mate van benutting					Totaal (n=100%)
	Helemaal niet	Niet	Neutraal	In behoorlij- ke mate	In sterke mate	
Voeding		13%	21%	38%	28%	39
Diervverzorging algemeen	12%	12%	29%	38%	8%	24
Dier: productie		5%	22%	46%	27%	37
Dier: recreatie, sport en gezelschap	25%	8%	21%	28%	18%	96
Dierenartsassistent	14%	16%	19%	26%	26%	58
Plant	4%	9%	19%	42%	26%	74
Natuur, groene ruimte en milieu	6%	9%	27%	37%	21%	188
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	14%	4%	24%	30%	28%	71
Zorg, natuur en gezondheid	12%	12%	6%	25%	44%	16
AKA Voeding en leefomgeving		21%	14%	36%	29%	14
Totaal	10%	9%	22%	35%	24%	617
	ONDERBENUTTING					

Overzicht 4.13 – In welke mate schieten kennis en vaardigheden tekort voor uw huidige functie?

Opleidingsrichting	Mate van tekortschieten					Totaal (n=100%)
	Helemaal niet	Niet	Neutraal	In behoorlij- ke mate	In sterke mate	
Voeding	33%	41%	15%	10%		39
Diervverzorging algemeen	25%	29%	33%	4%	8%	24
Dier: productie	27%	38%	19%	16%		37
Dier: recreatie, sport en gezelschap	29%	24%	26%	16%	5%	96
Dierenartsassistent	26%	36%	17%	19%	2%	58
Plant	25%	40%	27%	7%	1%	75
Natuur, groene ruimte en milieu	28%	30%	29%	11%	3%	189
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	30%	30%	24%	13%	3%	70
Zorg, natuur en gezondheid	50%	19%	12%	6%	12%	16
AKA Voeding en leefomgeving	43%	21%	21%	7%	7%	14
Totaal	29%	31%	25%	12%	3%	618
	TEKORTKOMINGEN					

Overzicht 4.14 – Onderbenutting en tekortkomingen naar opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Hoe vaak komt het voor?	
	Onderbenutting	Tekortkomingen
Voeding	13%	10%
Diervverzorging algemeen	24%	12%
Dier: productie	5%	16%
Dier: recreatie, sport en gezelschap	33%	21%
Dierenartsassistent	30%	21%
Plant	13%	8%
Natuur, groene ruimte en milieu	15%	14%
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	18%	16%
Zorg, natuur en gezondheid	24%	18%
AKA Voeding en leefomgeving	21%	14%
Totaal	19%	15%

Overzicht 4.15 – Onderbenutting / tekortkomingen in diverse kennis- en vaardigheidsaspecten ^a

Aspecten	≤ -2	-1	0	1	≥ 2	Totaal (n=100%)
1. Vakkennis	5%	20%	51%	17%	7%	583
2. Inzicht in informatie- & communicatietechnologie (incl. computergebruik)	2%	10%	49%	26%	14%	576
3. Inzicht in bedrijfsvoering (organisatorisch, financieel, administratief)	3%	15%	49%	22%	11%	569
4. Vreemde talen	2%	11%	44%	22%	21%	572
5. Inzicht in milieu- en veiligheidsvoorschriften	3%	15%	59%	16%	7%	565
6. Toepassen van kennis en technieken in de praktijk	2%	17%	58%	18%	5%	568
7. Schrijfvaardigheid	2%	7%	45%	25%	21%	573
8. Spreekvaardigheid	1%	10%	63%	19%	7%	577
9. Rekenvaardigheden	2%	13%	56%	18%	10%	571
10. Overdragen van kennis	3%	14%	55%	19%	9%	572
11. Plannen, coördineren, organiseren van activiteiten	2%	13%	54%	18%	13%	570
12. Oplossen van problemen	3%	15%	59%	16%	6%	576
13. Contactuele vaardigheden	2%	14%	60%	18%	5%	569
14. Werken in teamverband/samenwerken	1%	13%	66%	14%	6%	566
15. Commerciële vaardigheden	1%	12%	61%	18%	8%	564
16. Zelfstandigheid	3%	11%	61%	20%	5%	571
17. Initiatief, creativiteit	2%	13%	55%	21%	9%	574
18. Aanpassingsvermogen	2%	15%	59%	18%	5%	571
19. Nauwkeurigheid, zorgvuldigheid	3%	17%	60%	15%	5%	570
20. Zelfstandig ondernemerschap	2%	13%	55%	19%	11%	563
21. Maatschappelijke betrokkenheid	2%	11%	61%	19%	8%	562
22. Aandacht voor duurzaamheid	2%	14%	61%	15%	8%	563
23. Affiniteit met werken in de natuur	1%	7%	60%	15%	18%	562
24. Aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier	1%	8%	66%	13%	12%	566

a) De betekenis van de antwoordcategorieën is als volgt: ⁷⁹

- ≤ -2: Duidelijke tekortkoming
- 1: Lichte tekortkoming
- 0: Eigen niveau = vereiste niveau
- 1: Lichte onderbenutting
- ≥ 2: Duidelijke onderbenutting

⁷⁹ De antwoordcategorieën zijn tot stand gekomen door het vereiste niveau in de intredefunctie af te trekken van het eigen niveau. Dit levert de categorieën -4 (zware tekortkoming) tot +4 (zware onderbenutting) op. De originele antwoordcategorieën van de beheersing eigen niveau én het vereiste niveau in intredefunctie is: 1 = matig - 5 = uitmuntend.

Overzicht 4.16 – Willen werkenden in groene sector (blijven) werken?

Domein	In groene sector (blijven) werken			Totaal (n=100%)
	Ja	Misschien	Nee	
Voedsel	63%	22%	14%	49
Recreatie-, gezelschapsdieren	83%	15%	2%	88
Productiedieren	90%	10%		42
Plant	77%	23%		47
Grond, infra en loonwerk	71%	29%		21
Bloemen en groene detailhandel	80%	20%		49
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	84%	16%		149
Overige groene domeinen	64%	25%	11%	28
<i>Totaal werkzaam in groene domeinen</i>	79%	18%	3%	473
<i>Niet werkzaam in groene domeinen</i>	34%	37%	29%	143
Totaal	69%	23%	9%	616

Overzicht 4.17 – Carrière mogelijkheden in de intredefunctie

Domein	Carrière mogelijkheden intredefunctie					Totaal (n=100%)
	Nauwelijks	Beperkt	Redelijk	Veel	Heel veel	
Voedsel	17%	12%	31%	29%	10%	48
Recreatie-, gezelschapsdieren	8%	19%	33%	29%	11%	85
Productiedieren	2%	8%	22%	38%	30%	40
Plant	16%	13%	24%	18%	29%	45
Grond, infra en loonwerk	14%	10%	33%	24%	19%	21
Bloemen en groene detailhandel	15%	13%	26%	33%	13%	46
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	10%	15%	34%	24%	17%	149
Overige groene domeinen	27%	23%	23%	14%	14%	22
<i>Totaal werkzaam in groene domeinen</i>	12%	15%	30%	27%	17%	456
<i>Niet werkzaam in groene domeinen</i>	29%	14%	24%	26%	7%	146
Totaal	16%	15%	29%	26%	14%	602

Overzicht 4.18 – Werkenden over loopbaan- en competentieontwikkeling (n max=606)¹

Stellingen loopbaan- en competentieontwikkeling	Stelling klopt	
	Niet	Wel
<i>Over werkgever:</i>		
• Mijn werkgever stimuleert mij in mijn loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden	23%	52%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden voor leren op de werkplek	23%	56%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende scholingsmogelijkheden geboden	31%	42%
<i>Over werkende zelf:</i>		
• Ik werk aan het vergroten van mijn kennis en vaardigheden	10%	71%
• Ik denk na over wat voor werk ik over vijf jaar graag zou willen doen	13%	65%
• Ik ben bereid om scholingsactiviteiten te volgen	13%	66%
• Ik neem zelf initiatief voor scholingsactiviteiten	28%	42%

1. Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

Overzicht 4.19 – Tevredenheid intredefunctie

Opleidingsrichting	Tevredenheid intredefunctie			Aantal (n=100%)
	Ontevreden		Tevreden	
Voeding	5%	10%	85%	39
Diervverzorging algemeen	12%	25%	62%	24
Dier: productie		8%	92%	37
Dier: recreatie, sport en gezelschap	20%	19%	61%	96
Dierenartsassistent	10%	26%	64%	58
Plant	7%	13%	80%	75
Natuur, groene ruimte en milieu	15%	20%	65%	191
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	10%	28%	62%	71
Zorg, natuur en gezondheid	19%	25%	56%	16
AKA Voeding en leefomgeving	7%	21%	71%	14
Totaal	12%	20%	68%	621

Hoofdstuk 5

Overzicht 5.1a – Bestemming doorstudeerders: naar opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Doorstudeerders	Bestemming							Totaal (n=100%)
		mbo groen	hbo groen	mbo niet- groen	hbo niet- groen	mbo onbe- kend	hbo onbe- kend	overige	
Voeding	30%	25%	25%	12%	12%	12%	0%	12%	16
Diervverzorging algemeen	49%	70%	0%	24%	0%	5%	0%	0%	37
Dier: productie	35%	21%	47%	5%	26%	0%	0%	0%	19
Dier: recreatie, sport en gezelschap	42%	37%	21%	16%	22%	0%	0%	4%	81
Dierenartsassistent	43%	5%	22%	8%	48%	0%	8%	10%	40
Plant	25%	30%	26%	22%	17%	0%	4%	0%	23
Natuur, groene ruimte en milieu	34%	22%	40%	8%	18%	8%	0%	3%	99
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	36%	23%	11%	26%	38%	0%	2%	0%	47
Zorg, natuur en gezondheid	46%	8%	8%	42%	33%	8%	0%	0%	12
AKA Voeding en leefomgeving	10%	50%	0%	0%	0%	0%	0%	50%	2
Totaal	36%	29%	24%	15%	23%	3%	1%	3%	376

Overzicht 5.1b – Bestemming doorstudeerders met mbo niveau 4: naar opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Doorstudeerders	Bestemming							Totaal (n=100%)
		mbo groen	hbo groen	mbo niet- groen	hbo niet- groen	mbo onbe- kend	hbo onbe- kend	overige	
Voeding	50%	0%	67%	0%	33%	0%	0%	0%	6
Diervverzorging algemeen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dier: productie	43%	7%	53%	7%	33%	0%	0%	0%	15
Dier: recreatie, sport en gezelschap	46%	14%	34%	10%	36%	0%	0%	6%	50
Dierenartsassistent	43%	5%	22%	8%	48%	0%	8%	10%	40
Plant	44%	0%	50%	8%	33%	0%	8%	0%	12
Natuur, groene ruimte en milieu	48%	3%	63%	2%	30%	0%	0%	2%	60
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	56%	13%	16%	10%	58%	0%	3%	0%	31
Zorg, natuur en gezondheid	56%	0%	20%	60%	20%	0%	0%	0%	5
AKA Voeding en leefomgeving	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	47%	7%	40%	8%	39%	0%	2%	4%	219

Overzicht 5.2 – Redenen om te stoppen met de vervolgopleiding

Redenen stoppen vervolgopleiding	%
Onvoldoende gemotiveerd	34%
Lessen waren niet interessant genoeg	17%
Vergoeding te moeilijk, te specialistisch	40%
Keuze voor andere opleiding	11%
Reisafstand te groot	9%
Baan aangeboden gekregen	11%
Combinatie met zorg en huishouden (te) zwaar	3%
Persoonlijke problemen	14%
Slechte organisatie van de vervolgopleiding	9%
Gepest worden op school	3%
Geen veilig gevoel op school	0%
Geen prettige sfeer op school	9%
Andere reden	31%
Totaal aantal respondenten	35

Overzicht 5.3 – Aansluiting mbo groen opleiding en vervolgopleiding

Bestemming	Aansluiting			Totaal (n=100%)
	Goed	Redelijk	Matig tot slecht	
Mbo groen	43%	40%	18%	108
Hbo groen	16%	43%	41%	91
Mbo niet-groen	36%	24%	40%	58
Hbo niet-groen	14%	28%	58%	88
Totaal	29%	35%	36%	375

Overzicht 5.4 – Matige tot slechte aansluiting op vervolgopleiding

Opleidingsrichting	Bestemming				
	Mbo groen	Hbo groen	Mbo niet-groen	Hbo niet-groen	Totaal
Voeding	0% (n=4)	25% (n=4)	100% (n=2)	50% (n=2)	25% (n=16)
Diervoorzorg algemeen	12% (n=26)	-	56% (n=9)	-	22% (n=37)
Dier: productie	50% (n=4)	56% (n=9)	100% (n=1)	20% (n=5)	47% (n=19)
Dier: recreatie, sport en gezelschap	10% (n=30)	59% (n=17)	31% (n=13)	78% (n=18)	40% (n=81)
Dierenartsassistent	0% (n=2)	33% (n=9)	67% (n=3)	63% (n=19)	52% (n=40)
Plant	29% (n=7)	33% (n=6)	20% (n=5)	25% (n=4)	26% (n=23)
Natuur, groene ruimte en milieu	27% (n=2)	30% (n=40)	25% (n=8)	56% (n=18)	30% (n=99)
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	27% (n=11)	60% (n=5)	42% (n=12)	61% (n=18)	47% (n=47)
Zorg, natuur en gezondheid	0% (n=1)	100% (n=1)	20% (n=5)	25% (n=4)	25% (n=12)
AKA Voeding en leefomgeving	0% (n=1)	-	-	-	0% (n=1)
Totaal	18% (n=108)	41% (n=91)	40% (n=58)	58% (n=88)	36% (n=375)

Hoofdstuk 6

Overzicht 6.1 – Mbo groen opleiding biedt goede basis: oordeel in (tamelijk of zeer) sterke mate

Mbo groen biedt goede basis:	Totaal	Werkenden (≥ 1 uur per week)	Doorstudeerders
• Om te starten op arbeidsmarkt	41%	44%	43%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	55%	53%	63%
Totaal (n max=100%)	975	613	355

Overzicht 6.2 – Oordeel over opleidingsdimensies*

Oordeel over dimensies		Totaal	Werkenden (≥ 1 uur per week)	Doorstudeerders
<i>Breedte</i>	Te smal	26%	27%	18%
	Te breed	31%	28%	40%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	42%	39%	40%
	Te veel diepgang	22%	22%	25%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	43%	41%	45%
	Te hoog	20%	19%	23%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	29%	31%	22%
	Te praktijkgericht	22%	19%	27%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	33%	32%	31%
	Te veel	21%	20%	26%
Totaal (n max=100%)		970	604	352

* Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.3 – Oordeel over opleidingsdimensies, naar opleidingsniveau* (totale groep)

Oordeel over dimensies		Totaal	Opleidingsniveau			
			Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
<i>Breedte</i>	Te smal	26%	23%	29%	26%	25%
	Te breed	31%	23%	25%	34%	34%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	42%	30%	30%	40%	50%
	Te veel diepgang	22%	16%	20%	25%	21%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	43%	27%	31%	35%	55%
	Te hoog	20%	25%	20%	22%	18%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	29%	19%	28%	33%	28%
	Te praktijkgericht	22%	19%	24%	21%	22%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	33%	20%	30%	32%	38%
	Te veel	21%	21%	22%	22%	20%
Totaal (n max=100%)		970	80	187	266	437

* Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.4 – Oordeel over opleidingsdimensies, naar opleidingsrichting* (totale groep)

Oordeel over dimensies			Opleidingsrichting									
			Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
<i>Breedte</i>	Te smal	26%	18%	37%	20%	33%	32%	24%	20%	28%	16%	26%
	Te breed	31%	37%	24%	35%	27%	24%	32%	37%	32%	36%	16%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	42%	35%	35%	43%	48%	26%	44%	40%	47%	60%	37%
	Te veel diepgang	22%	27%	16%	27%	22%	37%	18%	20%	19%	16%	5%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	43%	22%	34%	49%	51%	42%	49%	42%	38%	40%	42%
	Te hoog	20%	27%	26%	20%	17%	28%	12%	19%	24%	12%	11%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	29%	10%	33%	27%	37%	25%	32%	25%	29%	32%	37%
	Te praktijkgericht	22%	37%	20%	24%	14%	26%	18%	22%	33%	16%	5%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	33%	18%	35%	29%	40%	48%	31%	27%	38%	32%	25%
	Te veel	21%	35%	28%	31%	16%	10%	19%	24%	22%	12%	10%
Totaal (n max=100%)		970	49	69	49	186	88	85	279	120	25	20

* Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.5 – Oordeel en tevredenheid over opleidingsaspecten*

Oordeel over:		Totaal	Werkenden (≥ 1 uur per week)	Doorstudeerders
<i>De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten</i>	Oneens	42%	39%	43%
	Eens	18%	19%	20%
<i>Het niveau van de leerstof was goed</i>	Oneens	25%	23%	27%
	Eens	38%	40%	39%
<i>De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau</i>	Oneens	38%	35%	38%
	Eens	32%	34%	31%
<i>De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig</i>	Oneens	35%	32%	38%
	Eens	27%	29%	24%
<i>In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht</i>	Oneens	25%	22%	25%
	Eens	38%	39%	37%
<hr/>				
<i>Voorlichting studie- en beroepsmogelijkheden</i>	Ontevreden	31%	29%	30%
	Tevreden	31%	32%	34%
<i>Sfeer op school</i>	Ontevreden	12%	13%	11%
	Tevreden	65%	63%	67%
<i>Manier waarop leraren lesgeven</i>	Ontevreden	24%	25%	22%
	Tevreden	46%	46%	45%
<i>De kwaliteit van docenten</i>	Ontevreden	23%	23%	22%
	Tevreden	46%	48%	46%
<i>Hoeveelheid praktijk</i>	Ontevreden	21%	22%	17%
	Tevreden	53%	53%	57%
<i>Inhoud van de vakken</i>	Ontevreden	22%	22%	22%
	Tevreden	38%	39%	41%
<i>(Studie)begeleiding</i>	Ontevreden	30%	31%	26%
	Tevreden	39%	37%	42%
<i>Manier van examineren</i>	Ontevreden	17%	16%	17%
	Tevreden	47%	50%	46%
<i>Kwaliteit van examens</i>	Ontevreden	18%	16%	17%
	Tevreden	47%	51%	46%
<i>Huisvesting</i>	Ontevreden	12%	11%	13%
	Tevreden	52%	53%	52%
<i>Voorzieningen als bibliotheek, Mediatheek, werkplaatsen, ICT</i>	Ontevreden	25%	25%	26%
	Tevreden	45%	45%	44%
Totaal (n max=100%)		970	605	352

* Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = Oneens, 4 + 5 = Eens.
Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

Overzicht 6.6 – Oordeel over opleidingsaspecten, naar opleidingsniveau*

Oordeel / tevredenheid over:			Opleidingsrichting			
			Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
<i>De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten</i>	Oneens	42%	44%	38%	39%	44%
	Eens	18%	19%	16%	21%	17%
<i>Het niveau van de leerstof was goed</i>	Oneens	25%	11%	22%	24%	31%
	Eens	38%	53%	43%	39%	33%
<i>De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau</i>	Oneens	38%	18%	34%	35%	44%
	Eens	32%	49%	34%	34%	26%
<i>De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig</i>	Oneens	35%	27%	29%	33%	40%
	Eens	27%	36%	30%	29%	22%
<i>In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht</i>	Oneens	25%	9%	21%	23%	30%
	Eens	38%	55%	40%	35%	35%
<hr/>						
<i>Voorlichting studie- en beroepsmogelijkheden</i>	Ontevreden	31%	10%	26%	29%	38%
	Tevreden	31%	39%	35%	30%	28%
<i>Sfeer op school</i>	Ontevreden	12%	8%	13%	10%	14%
	Tevreden	65%	64%	61%	66%	66%
<i>Manier waarop leraren lesgeven</i>	Ontevreden	24%	5%	26%	24%	26%
	Tevreden	46%	68%	46%	42%	45%
<i>De kwaliteit van docenten</i>	Ontevreden	23%	8%	23%	23%	25%
	Tevreden	46%	71%	50%	44%	42%
<i>Hoeveelheid praktijk</i>	Ontevreden	21%	9%	20%	24%	22%
	Tevreden	53%	59%	50%	52%	55%
<i>Inhoud van de vakken</i>	Ontevreden	22%	8%	21%	25%	25%
	Tevreden	38%	55%	38%	36%	36%
<i>(Studie)begeleiding</i>	Ontevreden	30%	13%	28%	29%	34%
	Tevreden	39%	57%	40%	36%	36%
<i>Manier van examineren</i>	Ontevreden	17%	6%	13%	20%	20%
	Tevreden	47%	61%	48%	49%	43%
<i>Kwaliteit van examens</i>	Ontevreden	18%	8%	17%	17%	20%
	Tevreden	47%	59%	49%	50%	42%
<i>Huisvesting</i>	Ontevreden	12%	10%	11%	9%	15%
	Tevreden	52%	52%	51%	56%	50%
<i>Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ICT</i>	Ontevreden	25%	19%	20%	21%	30%
	Tevreden	45%	46%	45%	47%	44%
Totaal (n max=100%)		970	80	189	268	435

* Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = Oneens, 4 + 5 = Eens.

Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

Overzicht 6.7 – Oordeel over opleidingsaspecten, naar opleidingsrichting*

Oordeel over:		Totaal	Opleidingsrichting									
			Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
<i>De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten</i>	Oneens	42%	39%	30%	22%	47%	47%	41%	45%	34%	36%	63%
	Eens	18%	24%	13%	22%	14%	14%	12%	19%	30%	20%	26%
<i>Het niveau van de leerstof was goed</i>	Oneens	25%	10%	30%	24%	30%	16%	29%	26%	28%	24%	21%
	Eens	38%	61%	30%	43%	28%	49%	32%	41%	39%	32%	53%
<i>De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau</i>	Oneens	38%	20%	41%	33%	45%	36%	46%	34%	38%	32%	26%
	Eens	32%	50%	29%	25%	22%	34%	24%	36%	34%	28%	53%
<i>Examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig</i>	Oneens	35%	27%	33%	29%	41%	38%	51%	30%	29%	32%	50%
	Eens	27%	29%	27%	29%	22%	25%	12%	30%	36%	20%	44%
<i>In de opleiding werd voldoen-de getoetst op inzicht</i>	Oneens	25%	12%	27%	24%	29%	25%	28%	21%	28%	32%	20%
	Eens	38%	50%	37%	49%	33%	34%	33%	42%	33%	24%	55%
<i>Voorlichting studie- en be-roepsmogelijkheden</i>	Ontevreden	31%	16%	30%	18%	41%	43%	25%	25%	35%	32%	37%
	Tevreden	31%	39%	33%	41%	24%	23%	31%	37%	25%	32%	32%
<i>Sfeer op school</i>	Ontevreden	12%	6%	13%	10%	14%	17%	14%	7%	19%	12%	20%
	Tevreden	65%	78%	59%	65%	64%	59%	71%	68%	60%	56%	55%
<i>Manier waarop leraren lesgeven</i>	Ontevreden	24%	12%	33%	27%	27%	19%	27%	17%	36%	16%	11%
	Tevreden	46%	68%	39%	37%	37%	49%	39%	54%	39%	44%	79%
<i>De kwaliteit van docenten</i>	Ontevreden	23%	12%	31%	24%	27%	16%	27%	17%	31%	20%	10%
	Tevreden	46%	71%	39%	37%	35%	47%	41%	56%	38%	48%	80%
<i>Hoeveelheid praktijk</i>	Ontevreden	21%	18%	21%	20%	25%	28%	27%	15%	21%	20%	15%
	Tevreden	53%	54%	37%	59%	51%	49%	52%	59%	52%	52%	60%
<i>Inhoud van de vakken</i>	Ontevreden	22%	12%	25%	18%	25%	14%	26%	22%	25%	44%	20%
	Tevreden	38%	45%	26%	47%	31%	50%	39%	40%	35%	24%	60%
<i>(Studie)begeleiding</i>	Ontevreden	30%	24%	33%	27%	31%	38%	27%	23%	42%	36%	11%
	Tevreden	39%	55%	28%	41%	29%	36%	39%	45%	34%	36%	68%
<i>Manier van examineren</i>	Ontevreden	17%	12%	21%	14%	22%	18%	19%	13%	18%	28%	17%
	Tevreden	47%	63%	34%	53%	37%	50%	52%	50%	49%	44%	67%
<i>Kwaliteit van examens</i>	Ontevreden	18%	14%	26%	14%	21%	16%	20%	14%	18%	28%	17%
	Tevreden	47%	67%	37%	57%	37%	48%	48%	49%	49%	44%	61%
<i>Huisvesting</i>	Ontevreden	12%	14%	14%	16%	11%	17%	11%	9%	12%	20%	16%
	Tevreden	52%	44%	49%	51%	49%	48%	54%	56%	56%	44%	42%
<i>Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ict</i>	Ontevreden	25%	26%	24%	27%	27%	32%	21%	18%	29%	40%	22%
	Tevreden	45%	40%	41%	43%	44%	44%	47%	49%	43%	44%	33%
Totaal (n max=100%)		970	50	70	49	185	88	86	278	119	25	20

* Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = Oneens, 4 + 5 = Eens.

Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

Overzicht 6.8 – Tevredenheid over de bpv-begeleiding*

Tevreden over bpv-begeleiding	Totaal	Werkenden (≥ 1 uur per week)	Doorstudeerders
Vanuit school	32%	34%	31%
Vanuit bedrijf	67%	66%	70%
Totaal (n max=100%)	946	590	345

* Percentage van het aantal respondenten dat tevreden of zeer tevreden is.

Overzicht 6.9 – Tevredenheid over bpv-begeleiding, naar leerweg (totale groep respondenten)

Tevreden over bpv-begeleiding	Totaal	Leerweg	
		BOL	BBL
Vanuit school	32%	27%	44%
Vanuit bedrijf	67%	71%	58%
Totaal (n max=100%)	946	683	263

Overzicht 6.10 – Tevredenheid over bpv-begeleiding, naar opleidingsrichting (totale groep respondenten)

Tevreden over bpv-begeleiding	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
Vanuit school	32%	58%	37%	27%	23%	29%	31%	32%	32%	36%	60%
Vanuit bedrijf	67%	65%	75%	88%	67%	75%	62%	62%	66%	84%	47%
Totaal (n max=100%)	946	50	67	49	179	85	86	271	120	25	15

Overzicht 6.11 – Aanbod om bij bedrijf te werken na bpv- of stageplaats, naar opleidingsrichting (totale groep respondenten)

Aanbod bij bedrijf werken na bpv- of stageplaats	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
ja, ook aangenomen	38%	50%	27%	33%	28%	26%	52%	47%	36%	43%	29%
ja, maar niet aangenomen	17%	13%	12%	25%	21%	22%	21%	15%	12%	13%	7%
nee	45%	37%	61%	42%	52%	52%	27%	38%	52%	43%	64%
Totaal (n max=100%)	924	46	66	48	178	85	85	260	119	23	14

Overzicht 6.12 – Opleiding opnieuw kiezen, naar opleidingsrichting (totale groep respondenten)

Opleiding opnieuw kiezen	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
ja	69%	70%	63%	88%	62%	73%	60%	75%	62%	83%	54%
nee	31%	30%	37%	12%	38%	27%	40%	25%	38%	17%	46%
Totaal (n max=100%)	943	50	67	49	179	86	85	271	119	24	13

Hoofdstuk 7

Overzicht 7.1 – Situatie van de onderzoekspopulatie anderhalf jaar na diplomering, naar opleidingsrichting⁸⁰

	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
<i>Situatie 1,5 jaar na diplomering</i>											
• Betaald werk	54%	57%	32%	67%	46%	52%	71%	57%	52%	54%	57%
• Voltijds studerend	26%	11%	41%	25%	35%	31%	11%	21%	32%	31%	10%
• Werkend leren	10%	11%	12%	4%	7%	15%	11%	12%	5%	8%	10%
• Andere situatie	11%	20%	16%	4%	12%	2%	7%	10%	12%	8%	24%
Totaal (n=100%)	1038	54	76	55	193	94	94	295	130	26	21
Werkloosheid	10,0%	4,7%	27,8%	0,0%	16,1%	4,7%	4,9%	9,6%	13,5%	0,0%	6,7%
Werkloosheid oude definitie	13,8%	4,9%	38,9%	0,0%	25,6%	6,3%	6,2%	11,9%	16,9%	12,5%	6,7%
Beroepsbevolking (n=100%)	722	43	36	41	118	64	81	219	89	16	15

80 De oude definitie van werkloosheid betreft het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. De nieuwe definitie betreft 1 uur per week. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet tot de beroepsbevolking gerekend. Het werkloosheidspercentage is dus op niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar alleen het deel tot de beroepsbevolking behoort.

Overzicht 7.2 – Intrededefuncties werkenden: intredesegmenten, naar opleidingsrichting

	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
Sector											
• Landbouw, bosbouw en visserij	18%	5%	31%	78%	7%	3%	72%	4%	4%	0%	0%
• Industrie	13%	75%	4%	2%	2%	5%	3%	17%	1%	6%	64%
• Groot- en detailhandel	19%	5%	19%	2%	28%	21%	7%	5%	79%	6%	0%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	19%	5%	4%	5%	10%	0%	8%	49%	1%	6%	14%
• Overig sectoren waaronder:	31%	10%	42%	12%	53%	70%	11%	25%	14%	81%	21%
- Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	1%	0%	0%	0%	1%	0%	1%	1%	1%	0%	0%
- Bouwnijverheid	1%	0%	0%	2%	1%	0%	3%	1%	0%	0%	7%
- Vervoer en opslag	3%	2%	8%	5%	4%	5%	3%	3%	0%	6%	7%
- Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	5%	2%	8%	0%	9%	5%	0%	3%	9%	6%	7%
- Informatie en communicatie	0%	0%	4%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	5%	0%	0%	0%	4%	44%	0%	1%	3%	0%	0%
- Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	3%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	9%	0%	6%	0%
- Onderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	1%	0%	0%	0%
- Gezondheid- en welzijnzorg	6%	2%	0%	2%	9%	10%	3%	3%	1%	62%	0%
- Cultuur, sport en recreatie	4%	2%	12%	2%	16%	0%	1%	2%	0%	0%	0%
- Overige dienstverlening	2%	0%	12%	0%	5%	5%	0%	2%	0%	0%	0%
Groene domeinen											
• Voedsel	8%	78%	4%	-	5%	3%	3%	2%	1%	12%	14%
• Recreatie-, gezelschapsdieren	14%	-	23%	3%	45%	48%	1%	1%	1%	31%	-
• Productiedieren	7%	-	19%	76%	2%	3%	3%	-	-	12%	-
• Plant	7%	5%	4%	-	1%	2%	48%	2%	3%	-	7%
• Grond, infra en loonwerk	3%	-	-	3%	1%	-	21%	1%	-	-	7%
• Bloemen en groene detailhandel	8%	-	4%	3%	1%	2%	4%	1%	59%	-	-
• Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	24%	2%	-	-	1%	-	1%	75%	-	-	7%
• Overige groene domeinen	4%	2%	8%	5%	2%	2%	9%	5%	3%	6%	-
Werkzaam in groene domeinen	75%	88%	62%	89%	58%	59%	91%	86%	67%	62%	36%
Niet werkzaam in groene domeinen	25%	12%	38%	11%	42%	41%	9%	14%	33%	38%	64%
Totaal (n-max=100%)	641	40	26	40	98	61	75	196	76	16	14

Overzicht 7.3 – Intredefuncties werkenden: kenmerken functies, naar opleidingsrichting

	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
<i>Kenmerken intredefunctie</i>											
• Vaste aanstelling	48%	80%	42%	49%	30%	30%	59%	56%	39%	38%	79%
• Tijdelijke aanstelling	43%	18%	38%	23%	57%	63%	33%	39%	51%	54%	14%
• Aantal arbeidsuren ⁸¹ (gemiddeld)	33	35	29	44	27	28	40	35	30	29	33
• Bruto uurloon (gemiddeld)	€ 8,76	€ 13,11	€ 6,02	€ 8,75	€ 7,24	€ 8,21	€ 8,75	€ 10,00	€ 6,32	€ 9,74	€ 8,47
Totaal (n-max=100%)	644	41	26	38	99	61	74	198	77	16	14

Overzicht 7.4 – Intredefuncties werkenden: aansluiting met opleiding, naar opleidingsrichting

	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
<i>Match qua richting en niveau⁸²</i>											
• Passende match	50%	67%	56%	74%	34%	49%	51%	53%	46%	50%	33%
• Richtingsdiscrepancie	13%	10%	4%	16%	13%	14%	11%	12%	18%	12%	8%
• Niveaudiscrepancie	11%	15%	8%	8%	7%	3%	12%	16%	8%	0%	8%
• Geen match	26%	8%	32%	3%	46%	34%	26%	19%	28%	38%	50%
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>											
• Voldoende tot goed	70%	85%	67%	89%	52%	53%	74%	76%	67%	69%	79%
• Matig tot slecht	30%	15%	33%	11%	48%	47%	26%	24%	33%	31%	21%
<i>Benutting van kennis en vaardigheden in intredefunctie</i>											
• Sprake van onderbenutting	19%	13%	24%	5%	33%	30%	13%	15%	18%	24%	21%
• Sprake van tekortkoming	16%	10%	12%	16%	21%	21%	8%	14%	16%	18%	14%
Totaal (n-max=100%)	620	39	25	38	95	59	74	190	72	16	12

81 Exclusief overwerk.

82 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding.

Niveaudiscrepancie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.

Richtingsdiscrepancie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.

Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.

Overzicht 7.5 – Redenen voor keuze functie die niet direct bij opleiding past voor werkenden met niveaudiscrepancie of geen match, naar opleidingsrichting

	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
<i>Redenen</i>											
Te weinig werk in eigen vakgebied	51%	14%	62%	17%	72%	63%	17%	44%	56%	67%	14%
In eigen vakgebied is niet voldoende te verdienen	4%	0%	12%	17%	4%	0%	4%	2%	3%	0%	14%
Andere reden	46%	86%	25%	67%	25%	37%	78%	54%	41%	33%	71%
Totaal (n=100%)	219	7	8	6	53	27	23	50	32	6	7

Overzicht 7.6 – Vervolgopleidingen van doorstudeerders en oordeel over aansluiting, naar opleidingsrichting

	Totaal	Opleidingsrichting									
		Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Zorg, natuur en gezondheid	AKA V&L
<i>Bestemming vervolgopleidingen</i>											
• Mbo groen	29%	25%	70%	21%	37%	5%	30%	22%	23%	8%	50%
• Mbo niet-groen	15%	12%	24%	5%	16%	8%	22%	8%	26%	42%	0%
• Mbo onbekend	3%	12%	5%	0%	0%	0%	0%	8%	0%	8%	0%
• Hbo groen	24%	25%	0%	47%	21%	22%	26%	40%	11%	8%	0%
• Hbo niet-groen	23%	12%	0%	26%	22%	48%	17%	18%	38%	33%	0%
• Hbo onbekend	1%	0%	0%	0%	0%	8%	4%	0%	2%	0%	0%
• Overig	3%	12%	0%	0%	4%	10%	0%	3%	0%	0%	50%
<i>Oordeel over aansluiting</i>											
Goed	29%	56%	32%	26%	23%	10%	26%	33%	26%	58%	100%
Redelijk	35%	19%	46%	26%	37%	38%	48%	36%	28%	17%	0%
Matig	23%	25%	5%	26%	30%	32%	13%	15%	34%	25%	0%
Slecht	13%	0%	16%	21%	10%	20%	13%	15%	13%	0%	0%
Totaal (n-max=100%)	376	16	37	19	81	40	23	99	47	12	2

Overzicht 7.7 – Arbeidsmarktrelevantie naar opleidingsrichting

Beroepsbevolking

De gepresenteerde percentages hebben betrekking op de mbo groen gediplomeerden die tot de beroepsbevolking behoren. De beroepsbevolking omvat - analoog aan de CBS definitie de personen van 15 tot 75 jaar die:

- ten minste 1 uur per week werken (of werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste 1 uur per week gaan werken) of;
- verklaren ten minste 1 uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste 1 uur per week te vinden.

Er wordt onderscheid gemaakt in de werkende en de werkloze beroepsbevolking.

Arbeidsmarktrelevantie werkende beroepsbevolking

De arbeidsmarktrelevantie wordt voor de *werkende beroepsbevolking* weergegeven aan de hand van de match tussen opleiding en functie qua richting en niveau. Voor deze match worden vier mogelijkheden onderscheiden, namelijk dat de gediplomeerde werkzaam is:

- in de eigen of verwante opleidingsrichting op minimaal het eigen opleidingsniveau;
- in een andere richting dan waarvoor opgeleid op minimaal het eigen opleidingsniveau;
- in de eigen of verwante opleidingsrichting op een lager niveau dan waarvoor opgeleid;
- in een andere richting (of een richting waar geen specifieke opleiding door de werkgever is vereist) en op een lager niveau dan waarvoor opgeleid.

Arbeidsmarktrelevantie werkloze beroepsbevolking

De arbeidsmarktrelevantie wordt gepresenteerd als het werkloosheidspercentage, het deel dat tot de *werkloze beroepsbevolking* gerekend wordt.

ISBN 978-90-77202-85-2
NUR 840